fondată în 1895
bpt
serie nouă

schiller

wallenstein

friedrich schiller

wallenstein

UN POEM DRAMATIC

PARTEA ÎNTÎIA

ÎN ROMÂNEŞTE DE
GH. MIHALACHE-BUZĂU ŞI VICTOR MUNTEANU
PREFAŢA ŞI TABEL CRONOLOGIC DE
VIRGIL TEMPEANU

1969
EDITURA PENTRU LITERATURĂ

ȚABĂRA LUI WALLENSTEIN

PROLOG

(rostit la redeschiderea teatrului din Weimar, în octombrie 1798)

Din nou ne-atrage în această sală,
Azi, jocul măştii grave şi glumeţe,
Ce, prin urechea şi prin ochiul vostru,
Adînc în suflet v-a pătruns adesea.
Priviţi cum sala iar a-ntinerit,
Cum arta, ca pe-un templu-nălţător,
A împodobit-o! Şi un duh măreţ,
Din şiru-acestor nobile coloane,
Rosteşte parcă vorbe-armonioase
Ce umplu sufletul de noi avînturi
Şi clipa de simţiri sărbătoreşti.

E totuşi încă vechiul teatru, leagăn
Al multor forţe tinereşti şi meşter
Talentelor în plină dezvoltare.
Noi sîntem încă veteranii, care,
Cu sîrguinţă şi elan fierbinte,

În fața voastră numai am crescut.
Pe locu-acesta-a stat un nobil meșter
Ce v-a-nălțat la culmea artei sale
Și v-a-ncîntat prin geniu-i creator.
O, fie ca înfățișarea demnă
A teatrului s-atragă-n rîndul nostru
Pe cei mai vrednici, iar acea nădejde
— Pe care am nutrit-o mai de mult —
Să se-mplinească-n chip strălucitor!
O mare pildă ne stîrnește rîvnă,
Și gîndului dă zborul către culmi.
Deci fie-această scenă înnoită
O mărturie-a marelui talent!
Căci unde-și cearcă forțele mai bine
Și-mprospătează gloria străveche,
Decît aici în fața unui public
Mișcat de fiecare vrajă-a artei,
Cu simțul fin în stare-a prinde duhul
În apariția-i fulgerătoare?
În vreme ce a daltei plăsmuire
Și cîntul bardului trăiesc milenii,
Creația actorului va trece
Pe lîngă simțuri, grabnic, fără urme.
Aici, cu el odată, moare vraja.
Și cum se stinge sunetu-n ureche,
Așa se stinge clipa creatoare
A cărei faimă nu se poate scrie.
O, arta-i grea, răsplata-i trecătoare!
Actorului nu-i va-mpleti cununi
Posteritatea, și de-aceea el

Să fie lacom după viață; clipa
Fiind a lui, s-o umple-n întregime,
Şi să cîştige cu tărie lumea
Din vremea lui pentru-a-și putea clădi,
Cu dragostea celor mai buni și vrednici
Un monument înălțător și viu.
Cel care-a mulțumit pe cei mai buni
Din vremurile lui, acela-nseamnă
Că-n toate vremurile a trăit.

Începe astăzi pe această scenă,
Sălaşul Thaliei, o eră nouă
Ce-l face pe poet mai îndrăzneț:
Se leapădă de-un drum bătătorit
Şi ţine să vă scoată din făgaşul
Îngust al vieții, pentru-a vă transpune
Pe culmile mărețe ale artei
Ce-i vrednică de clipa-nălțătoare
A vremii-n care năzuim într-una.
Căci numai o idee mare poate
Să clatine din temelii un suflet;
În mințile cu gînduri mărginite
Şi înțelegerea e mărginită,
Iar omul izbuteşte să se-nalțe
Odată cu-aspirațiile-i mari.

Şi-acum, cînd veacul grav e pe sfîrşite,
Cînd chiar şi adevăru-i poezie,

Cînd genii mari se luptă să atingă
Un țel ales și cînd în joc se află
Mărețe lucruri ale omenirii
— Și dominația, și libertatea —
Cuvine-se și artei să încerce,
Pe scena magică, un zbor mai-nalt
— Ba, astăzi, chiar și trebuie — căci altfel,
O face de rușine scena vieții.

Vedem cum azi se sfarmă forma veche
Ce, cu un veac și jumătate-n urmă,
Dăduse țărilor din Europa
O mult dorită pace, rodul scump
Plătit cu treizeci ani de trist război.
Din nou poetului îngăduiți-i
Să vă arate, plin de fantezie,
Acele-ntunecate vremi de-atunci,
Dar să priviți prezentul mai senini,
Și viitorul cu nădejdi mai mari.

Acum poetul vrea să vă transpună
În mijlocul acelui crunt război.
Trecură șaisprezece ani de jaf,
De pustiire și de lipsuri. Lumea,
Ca într-o mlaștină-a durerii, fierbe,
Și raza păcii nu se-ntrezărește.
Imperiu-i ca un loc de zbenguială
A armelor, orașele-s pustii,

Ruină-i Magdeburgul, orice artă
Şi meşteşugurile-s la pămînt.
Nimic nu mai înseamnă cetăţeanul,
Oşteanu-i totul; iar necuviinţa,
Nepedepsită, -şi bate joc de datini.
Şi pe pămîntul pustiit vin cete
Barbare,-n lung război sălbăticite.

Pe-acest tablou al unor vremi sinistre
Se desenează lucruri îndrăzneţe
Şi-un geniu temerar. Voi îl cunoaşteţi:
E zeul taberei, făuritorul
Oştirilor neînfricate, zbirul
Oricărei ţări, iar pentru împărat
Şi stîlp, şi groază, fiu aventuros
Al orbului noroc, acela care,
De-al vremilor hatîruri înălţat,
Atins-a iute cea mai-naltă treaptă
A gloriei, dar, nesătul, rîvnind
Mereu şi mai departe, cade jertfă
Ambiţiilor lui nestăpînite.
Imaginea acestui om de geniu
— De unii îndrăgit, urît de alţii —
E în istorie neconturată.
Dar, ochilor şi inimilor voastre,
Acum, ca om să vi-l arate arta,
Ce totul mărgineşte şi încheagă
Şi dă-napoi naturii orice culme.
Ea vede omul în strîmtoarea vieţii

Şi mare parte-a vinei lui o pune
Pe seama aştrilor nenorocoşi.

El nu apare azi pe-această scenă
Şi, totuşi, între cetele-ndrăzneţe,
Pe care geniu-i le însufleţeşte,
A lui imagine veţi întîlni;
Aceasta, pînă cînd sfioasa muză
Va îndrăzni să vi-l înfăţişeze
Pe viu; căci numai setea de putere
I-ademeneşte inima. În lagăr
Se-arată numai ale lui păcate.

Iertaţi-l pe poet că nu vă duce
Degrabă pîn'la ţinta acţiunii,
Ci îndrăzneşte numai să v-arate
Imaginea eroului măreţ
Doar printr-o-nşiruire de tablouri!
Doresc ca jocul azi să cucerească
Urechile şi inimile voastre
Prin sunetele neobişnuite
Ce vă vor duce în acele vremuri,
Pe-o scenă de război, străină vouă,
Pe care în curînd eroul nostru
Cu fapte o va umple.

Azi, cînd muza,
A dansului zeiţă şi-a cîntării,

Sfioasă-şi cere dreptul din străbuni
S-aducă versul iar, n-o dojeniţi!
Cuvine-se să-i mulţumiţi, căci ea
Vă-nfăţişează tristul adevăr
În vesela împărăţie-a artei,
Destramă cu ştiinţă-nşelăciunea,
Pe care mai-nainte o crease
Şi, astfel, nu trădează adevărul.
Severă-i viaţa, arta e voioasă.

PERSONAJELE

VAGMISTRUL } din regimentul de carabinieri al lui Terzky
GORNISTUL }
SERGENTUL
TIRALIORI
DOI VÎNĂTORI călăreți din ceata lui Holk
DRAGONI din regimentul lui Buttler
ARCHEBUZIERI din regimentul lui Tiefenbach
CUIRASIERI dintr-un regiment valon
CUIRASIERI dintr-un regiment de lombarzi
CROAȚI
ULANI
RECRUTUL
CETĂȚEANUL
ȚĂRANUL
FIUL ȚĂRANULUI
CAPUCINUL
INSTRUCTORUL MILITAR
VIVANDIERA

O FEMEIE DE SERVICIU
COPII DE TRUPĂ
OBOIȘTI

În fața orașului Pilsen din Boemia.

Scena I

Cortul unei vivandiere, în fața căruia se găsește o dugheană de mărunțișuri și vechituri. Soldați de toate culorile și sub toate drapelele se înghesuiesc claie peste grămadă. Toate mesele sînt ocupate. Croați și ulani pregătesc ceva pe grătar, vivandiera le toarnă vin, cîțiva copii de trupă aruncă zarurile pe o tobă, iar alții, în cort, cîntă.

Un țăran și fiul său

FIUL

Tătucă,-ți spun: nu isprăvim cu bine!
Să ne ferim de-această ostășime!
Sînt oameni prea-ndărătnici, ia privește!
Să nu pățim ceva, Doamne ferește!

ȚĂRANUL

Ei, aș! Or fi-ndrăzneți, de bună seamă,
Dar n-au să ne mănînce, n-avea teamă!
Ia uite, vezi? Venit-au alții noi

De către Saal și Main. Acest convoi
Adus-a lucruri scumpe, cu grămada.
De-om fi șireți, va fi a noastră prada.
Un căpitan, de altu-njunghiat,
Aceste două zaruri mi-a lăsat.
Sînt pline de noroc; cerca-voi dară,
Acum, puterea lor de-odinioară.
Băieților ne-om arăta zănatici,
Ei sînt risipitori și zărpălatici.
Le place mult să fie lăudați
Și-aruncă lesne banii căpătați.
Cu banița ne storc avutul — noi
Cu lingurița îl vom lua-napoi.
Lovind cu spedele, necruțători,
Noi îi vom încolți viclenitori.

(Din cort se aud cîntări și izbucniri de bucurie.)

I-auzi cum chiuie? Doamne ferește!
Pe toate pielea noastră le plătește,
Căci hoardele se lăfăiesc de-un an
În grajdurile bietului țăran.
Acum pe cîmpurile înverzite
Nu mai găsești nici pană, nici copite.
Cît vezi cu ochii, țarina-i pustie.
De foame și de-atîta sărăcie,
Ne-aduc în stare hoardele tirane
Mai să ne roadem propriile ciolane.
Nici cînd saxonu-a bîntuit prin țară
N-am îndurat o viață-atît de-amară,
Și, cică, sînt osteni împărătești!

FIUL

Ies mulţi din cuhne; de la ei chiteşti
C-avem ce lua? Nu sînt prea arătoşi.

ŢĂRANUL

Sînt, dintre toţi, cei mai răutăcioşi;
Se umflă-n pene şi se cred prea tari,
De parcă-ar fi din neamurile mari.
Puşcaşi sînt de-ai lui Terzky. Ăstor cete
Boemia li-e baştina, băiete!
Cu un ţăran n-ar sta la băutură.
Dar văd şi tiraliori. Stau la căldură
În jurul focului, în stînga,-i vezi?
Ei mi se pare că sînt tirolezi.
Hai, vino Emmerich, căci ne-am găsit
O bună pasăre de jumulit!
Ei se îmbracă bine, au bănet
Şi bucuroşi se-aşează la zaifet.

(Se duc la corturi.)

Scena II

Cei dinainte, vagmistrul, gornistul şi un ulan

GORNISTUL

Ce vrea netotul? Şterge-o, stîrpitură!

ŢĂRANUL

Măria voastră, o îmbucătură
Şi-un strop de vin, căci azi am flămînzit!

GORNISTUL

Pe ăştia eu aşa i-am pomenit:
Să bea şi să se-ndoape!

ULANUL

(îi întinde un pahar de vin)

Eşti flămînd?
Na, cîine, bea!

(Îl duce pe ţăran la cort; ceilalţi vin în faţă.)

VAGMISTRUL

Azi, solda, cu ce gînd
Ne-au îndoit? Socoţi că în zadar?
Pentru-a ne ţine de petreceri doar?

GORNISTUL

Nu ştii că azi ducesa vine-ncoace
Cu fiica-i, principesa?

VAGMISTRUL

Eh, se face
De ochii lumii. Ţinta lor, văd bine,
E ca oştirile din ţări străine
Să fie-aici, la Pilsen, ghiftuite
Şi astfel — dintru început momite —
Cu noi să-njghebe trainică unire.

GORNISTUL

Da, da! Iar e ceva în pregătire.

VAGMISTRUL

Iar domnii generali ce-au comandat...

GORNISTUL

Nu mi se pare-a fi ceva curat.

VAGMISTRUL

S-au năpustit cu toţi-aici, grămadă...

GORNISTUL

Că doar n-or fi venit la noi să şadă...
Aşa... că le-ar fi dragă plictiseala.

VAGMISTRUL

Nu ai băgat de seamă forfoteala
Şi-atîtea şoapte-ntr-una...

GORNISTUL

Bine zici!

VAGMISTRUL

Şi cum, de ieri, cutreieră pe-aici
Bătrînul din Viena c-un şirag
De aur după gît? Pun rămăşag
Că asta e cu tîlc!

GORNISTUL

Iar vreo iscoadă!
Pe duce-l cată.

VAGMISTRUL

Nu vor să se-ncreadă
În noi! Da, da! Nu ai băgat de seamă?
De chipu-ascuns al ducelui li-e teamă.
Îl văd prea sus, şi-acum a lui urcare
Îi supără, şi cată să-l doboare.

5*

GORNISTUL

Noi îl vom ține și de-acu-nainte.
O, de-ar avea aceleași simțăminte,
Ca noi, și ceilalți!

VAGMISTRUL

Oastea cîrmuită
De Terzky — în lagăr cea mai neclintită —
Și oastea noastră fi-vor cu priință
Doar lui, căci el crescutu-ne-a-n credință.
Toți căpitanii,-n grad de el urcați,
Lui trup și suflet fi-vor devotați.

Scena III

Cei dinainte, tiraliorul, gornistul, croatul

TIRALIORUL

De unde ai furat așa mărgele?
Nu-ți folosesc! Să facem învoială:
Aceste terțerole-ți dau pe ele.

CROATUL

Nu, nu! Tu vrei să-mi tragi o păcăleală.

TIRALIORUL

Ei aș! Îți dau și-o șapcă albăstrie;
Acum o cîștigai la loterie.

CROATUL

(întinde mărgelele în dreptul soarelui ca să sclipească)

Granat curat și chiar mărgăritare!
Ia uite ce frumos sclipesc în soare!

TIRALIORUL
(ia mărgelele şi le priveşte)

Îţi dau, sclipind atît de minunat,
Şi-acest bidon!

GORNISTUL

Să vezi cum pe croat,
Tiraliorul îl va înşela!
Tiraliorule, juma-juma
Şi îmi voi ţine gura!

CROATUL
(şi-a pus şapca pe cap)

Da, îmi place!

TIRALIORUL
(face semn gornistului)

Iar dînşii-s martori. Doar un schimb vom face.

Scena IV

Cei dinainte, sergentul

SERGENTUL
(apropiindu-se de vagmistru)

Ei, frate carabinier, ce zici?
O să ne ţină multă vreme-aici?
În vreme ce noi stăm la căldurică,
Pe cîmp roiesc duşmanii fără frică.

VAGMISTRUL

Ce, eşti grăbit? Acuma nu se poate,
Căci drumurile încă-s desfundate.

SERGENTUL

Eu, nu! Aici mă simt chiar de minune;
Dar a sosit un vestitor ce spune
Că Regensburgu-ar fi căzut acum.

GORNISTUL

Deci în curînd o să pornim la drum.

VAGMISTRUL

Cum? Pentr-un bavarez nesuferit
Şi mult urît de duce, s-alergăm
Să-i ocrotim noi ţara? Ţi-ai găsit!

SERGENTUL

Din gura dumitale multe-aflăm.

Scena V

Cei dinainte, doi vînători, apoi vivandiera, copiii de trupă, un instructor militar, o femeie de serviciu

PRIMUL VÎNĂTOR

Văd lume tare veselă pe-aici!

GORNISTUL

Dar cine sînt cei arătoşi, voinici,
În uniformă verde îmbrăcaţi?

VAGMISTRUL

Sînt de-ai lui Holk, toţi vînători cercaţi.
Ei nu din tîrgul Lipsca-au cumpărat
Galoanele de-argint; le-au meritat.

VIVANDIERA
(aduce vin)
Bine-ați venit!

PRIMUL VÎNĂTOR
Ia uită-te, drăcie!
Chiar Augusta din Blasewitz să fie?

VIVANDIERA
Vezi bine, da! Și dumneata „musiu"
Nu ești din Itzehöe, precum știu,
Chiar Petru, zis cel lung, acel băiat
Care-ntr-o noapte,-n Glückstadt, a păpat
Ai tatălui său bani, cu trupa-ntreagă?

PRIMUL VÎNĂTOR
Schimbînd cu pușca pana.

VIVANDIERA
Atunci ne leagă
Un vechi prieteșug.

PRIMUL VÎNĂTOR
În astă țară,
Boemia, ne întîlnim deci iară.

VIVANDIERA
Azi icea, mîine colo,-ntr-un noroc;
Așa precum te clatină războiul
Și cum te mătură din loc în loc.
De-atunci, umblai prin lume de tot soiul.

PRIMUL VÎNĂTOR

Da, se și vede! Da. Îți dau crezare!

VIVANDIERA

Am drumuit cu ale mele care
De mărfuri, cînd pe Mansfeld noi l-am pus
Pe goană, pîn' la Timișoara, sus.
Făcut-am lîngă Stralsund un popas.
Acolo am trecut prin greu impas,
Dînd faliment. La Mantua, apoi,
Cu Feria venit-am înapoi,
Făcînd o preumblare pîn' la Gent
Cu spaniolii dintr-un regiment.
Norocul mi-l voi încerca acum
Aci,-n Boemia, și sper s-adun
Toți banii de la cei ce-mi sînt datori.
Să văd de-mi dă și Friedland ajutor.
Acolo cortul meu îl poți privi.

PRIMUL VÎNĂTOR

Cum văd, aici de toate poți găsi!
Dar unde l-ai lăsat pe scoțianul
Cu care te plimbai?...

VIVANDIERA

Ah, hoțomanul!
M-a tras pe sfoară, — a șters-o frumușel,
Tot ce-am agonisit a luat cu el,
Lăsîndu-mi doar pe țîncu-acesta-n seamă!

COPILUL DE TRUPĂ

(vine sărind)

De tata îi vorbești acuma, mamă?

PRIMUL VÎNĂTOR

Îi dă-mpăratul hrană și-ngrijire,
Căci trebuie să crească-a lui oștire.

INSTRUCTORUL MILITAR

(vine)

La școala de campanie porniți!
Hai, marș băieți!

PRIMUL VÎNĂTOR

Și ei sînt îngroziți
De încăperile înguste, iată!

FEMEIA DE SERVICIU

(vine)

Mătușă, vor să plece!

VIVANDIERA

Vin îndată!

PRIMUL VÎNĂTOR

Aha! Dar cine e hăitușca mică?

VIVANDIERA

E-a sorei mele.

PRIMUL VÎNĂTOR

Deci o nepoțică?

(Vivandiera pleacă.)

AL DOILEA VÎNĂTOR

(reține fata)

Rămîi cu noi, copilă preafrumoasă!

FEMEIA DE SERVICIU

Am mușterii de ospătat la masă.

(Se desface din mîinile lui și pleacă.)

PRIMUL VÎNĂTOR

Ispititoare fetișcană,-mi place!
Iar mătușica ei iubită... drace!
Cîți domni n-au vrut să-ncînte păpușica,
Zadarnic însă și-au tocit pingica!
Cum trece vremea! Omul multe-nvață
Prin lume! Cîte-am să mai văd în viață!

(Către vagmistru și gornist.)

Prieteni, mult noroc și fericire!
Ne dați și nouă astăzi găzduire?

Scena VI

Vînătorii, vagmistrul, gornistul

VAGMISTRUL

Da, cum să nu,-ncăpem toți, negreșit!
Aci,-n Boemia, bine-ați venit!

PRIMUL VÎNĂTOR

Se vede că o duceți de minune!
Noi la dușman am dat de-amărăciune
Și-am dus-o tare greu pe-acel ținut.

GORNISTUL

Așa cum arătați, de necrezut!

VAGMISTRUL

Da! Știu că nu prea sînteți lăudați
De cei din Meissen și din Saal!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Lăsați!
Dar ce! Croatul altfel s-a purtat?
În urma lui nimic n-a mai lăsat.
Noi am sosit acolo, din păcate,
Cînd prăzile au fost pe terminate.

GORNISTUL

Priviți la guler, ce dantelărie,
Ce albituri, ce pene-n pălărie!
Vă prinde pantalonul uimitor!
Îți pare totu-atît de mișcător!
Ei, bată-vă norocu! — Așa găteală
S-avem pe noi cîndva, nici pomeneală!

VAGMISTRUL

În schimb, sîntem din trupa de onoare
A ducelui. Respectul e mai mare.

PRIMUL VÎNĂTOR

Adică pentru noi, ai vrea să spui,
Că e mai mic? Noi nu sîntem ai lui?

VAGMISTRUL

Sînteți ca un grăunte-ntr-o grămadă.

PRIMUL VÎNĂTOR

Și voi, făcuți cumva din vreo plămadă
Aleasă? Haina doar ne osebește,
Și eu în haina mea mă simt domnește.

VAGMISTRUL

Vă plîng de milă, căci vă duceți traiul
Acolo,-ntre țărani, departe. Graiul
Ales și o deprindere semeață,
Numai în preajma ducelui se-nvață.

PRIMUL VÎNĂTOR

Se vede bine, după-apucături,
Ce-ați prins din multele-i învățături:
Știți să tușiți și să scuipați ca el!
Dar nu prea văd cum tot cu-același zel
Ați învățat ceva din geniul lui,
Din marele lui spirit, vreau să spui!
Așa ceva nu întîlnim la voi!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Pe dracii toți! Oriunde-ntrebi de noi,
„Cumpliții vînători“ sîntem numiți,
Ai ducelui, și dacă vreți să știți
Deloc nu-i facem numele de-ocară!
Pătrundem îndrăzneți prin orice țară,
Vrăjmașă sau prietenă, și, crunți,
O ținem drept prin holde, văi și munți.
Cînd Holk, cu cornul lui vestit ne sună,
Toți, într-o clipă,-n juru-i se adună
Ca focul care cade pe o casă
Cînd totul doarme-n noaptea-ntunecoasă!
N-ajută-mpotrivire, furișare;
Adio disciplină, ascultare!
Ne cad fetițe-n brațe cu de-a sila —
Acum războiul nu cunoaște mila.

Nu vi le spun să fac pe încrezutul!
În Baireuth, sau în Voigtland, în ținutul
Westfaliei, oriunde, întrebați
De vînătorii noștri nenfricați!
Vorbi-vor peste multe veacuri toți,
Vor povesti copii și strănepoți
De bravul nostru Holk și ceata lui!

VAGMISTRUL

Ei, ca să vezi! Grozave lucruri spui!
Ospețe, chefuri, deci! Dar pe-un soldat,
Acestea-l fac? Nu cugetul curat,
Măsura, istețimea,-nțelepciunea,
Nu ochiul ager și repeziciunea?

PRIMUL VÎNĂTOR

Pe un soldat îl face libertatea!
La dracu! Stau cu voi la flecăreală.
De ce am lepădat degrabă cartea,
De ce-am fugit de buche și de școală?
Să aflu-n lagăr caznă, silnicie,
Pereții strîmți dintr-o cancelărie?
Vreau să trăiesc ușor, în libertate,
Și zi de zi să văd o noutate;
Vreau clipei să mă-ncredințez și-apoi
Să nu privesc -nainte, nici-napoi!
Eu mi-am pus pielea pentru împărat,
Să nu mai port vreo grijă, ca soldat.
Băgați-mă în lupta cea mai grea,
În Rinul iute,-adînc, și veți vedea

Că n-am să mă codesc, nu stau pe gînduri,
Chiar dac-ar fi să piară rînduri, rînduri!
Dar dacă-i vorba să mă stînjenească
Vreunul cu-altceva, să mă scutească!

VAGMISTRUL

De n-ai și alte pofte,-afla-vei chiar,
Așa ceva și sub acest pieptar.

PRIMUL VÎNĂTOR

De-ai ști ce cazně-am îndurat, ce chin,
La Gustav suedezul, om hain,
Năpastă-a lumii! Loc de-nchinăciune
Făcea din lagăr: seara rugăciune,
Așijderea în zori, la deșteptare.
Şi dacă uneori, din întîmplare,
Ne-nveseleam, din şea chiar, la iuțeală,
Ne da jos și ne lua în tărbăceală.

VAGMISTRUL

Ei, da, știu! El credea în Dumnezeu.

PRIMUL VÎNĂTOR

Cu fetele am dus-o foarte greu.
Pe lîngă lagăr nici nu le lăsa,
Și cînd umblai cu una, te silea
Să mergi cu ea-n biserică pe dată.
N-am mai răbdat și m-am cărat din ceată.

VAGMISTRUL

Acum, și-acolo toate s-au schimbat.

PRIMUL VÎNĂTOR

La cei din Ligă-apoi m-am angajat.
Tocmai atunci se pregăteau să poarte
O luptă-n Magdeburg. Aveam deci parte
De altceva! Acolo-aveam de toate:
Beții, joc, cîntec, fete, libertate.
Cu iscusință Tilly-a comandat.
Cu sine aspru-a fost, dar pe-un soldat
De multe îl ierta. Lozinca lui
— Cînd n-ar fi dat din pungă nimănui —
Era: „de a trăi". Dar ce folos,
Că nu i-a fost norocul credincios!
De cînd cu ghinionu-afurisit
Din Leipzig, totul s-a împotmolit.
Nu ne-a mai mers! Oriunde ne duceam,
La orișicare ușă ciocăneam,
Nu ni se deschidea pe nicăiurea.
De plecăciuni, nici vorbă! - Am mers pe-aiurea,
Ici-colo ne-am tîrît ca niciodată,
Pierduserăm cinstirea de-altădată.
Atunci, dac-am văzut că nu-i de-a bună,
Trecut-am la saxoni; am luat arvună,
Crezînd că-mi voi găsi la ei norocul.

VAGMISTRUL

Soseai la țanc! Îți nimeriseși locul;
Boemia o bună pradă-a fost.

PRIMUL VÎNĂTOR

Și la saxoni mi-a mers destul de prost.
O strașnică supunere cereau

Şi ca duşmani nu ne îngăduiau
Să ne purtăm. Stăteam ca santinele
Păzind ale-mpăratului castele.
Şi cîte mofturi, cîtă sclifoseală!...
Purtam războiu-n glumă,-n plictiseală,
Cu inima eram pe jumătate;
Nu vream să ne stricăm cu alte state.
Într-un cuvînt, nici vorbă de onoare!
Aveam de gînd, împins de nerăbdare,
Să fug din cercu-acela prea închis
Acasă iar, la masa mea de scris.
Dar Wallenstein atunci chiar da de ştire
Pe toate străzile că în oştire
Primeşte noi soldaţi.

VAGMISTRUL

Dar tu ce zici?
Mult timp te va putea răbda aici?

PRIMUL VÎNĂTOR

Ia lasă gluma! Eu, pe cinstea mea!
Cît timp acela ne va comanda
Nu mă gîndesc să plec. Căci oare cine
O duce-n altă parte-aşa de bine?
Aici merg toate după legiuiri
Războinice şi mari orînduiri.
Iar duhul, care-ntreaga oaste-adună,
Ne-nsufleţeşte şi, ca o furtună,
Îi mînă chiar pe cei mai slabi soldaţi.
Aici păşesc cu paşi neînfricaţi,
Trec peste cetăţeni cutezător,

Cum trece Friedland peste-un domnitor.
Aicea doar de spadă te cutremuri,
Aşa cum totul ea-nsemna pe vremuri;
Învinuit eşti numai de-o greşeală:
Cînd calci porunca fără chibzuială.
Tot ce nu ţi-e oprit faci cum voieşti,
Nu te întreabă nimeni ce gîndeşti.
Doar două lucruri sînt: ce se cuvine
Oştirii şi ce nu. Cît despre mine
Slujesc doar steagu!

VAGMISTRUL

-Acum îmi placi nespus!
Vorbeşti chiar ca un friedlandez supus.

PRIMUL VÎNĂTOR

El azi comanda-n mîna lui o ţine
Nu ca pe o putere care-i vine
De la-mpărat. De slujba-mpărătească
Nu prea-i aminte să se ostenească.
Ce-a dobîndit el pentru împărat?
Ce mari cîştiguri? Cît i-a ajutat,
Cu marea sa putere de titan,
Să-i ocrotească ţara de duşman?
El vru să facă un imperiu-anume
Doar din soldaţi. S-aprindă-ntreaga lume
În care, cu a oştilor bravură,
Orice să îndrăznească.

GORNISTUL

Taci din gură!
Cum poți să riști cu-asemenea cuvinte?

PRIMUL VÎNĂTOR

Pot spune tot ce-mi trece-acum prin minte!
Chiar generalul ne îngăduiește.
„Cuvîntu-i slobod", el așa grăiește!

VAGMISTRUL

L-am auzit și eu, e-adevărat!
Eram de față,-a spus-o răspicat
De multe ori. Da! Vorba-i e știută:
„Cuvîntu-i slobod", „Fapta este mută",
„Supunerea e oarbă". Da, țin minte!

PRIMUL VÎNĂTOR

Eu nu știu dacă-s ale lui, defel!
Dar toate merg precum o spune el.

AL DOILEA VÎNĂTOR

Norocul ce-n războaie-l urmărește
Pe-al nostru Wallenstein, nu-l părăsește!
De pildă Tilly-a supraviețuit
Măririi lui. De-acum eu, neclintit,
Sub steagul ducelui merg credincios
Și-n gînd mi-am pus să fiu victorios,
Căci friedlandezul prinde-al său noroc
Pe care-l vom sili să stea în loc!
Sub crezul lui, slujind ca luptător,
Vei sta sub brațul lui ocrotitor!

Puterea-i este fără-asemănare!
Doar ştie toată lumea că el are
Un drac în solda lui.

VAGMISTRUL

E-adevărat,
Nu poate fi rănit! Cînd am purtat
La Lützen bătălia-ngrozitoare,
Cu sînge rece se plimba călare
Prin foc duşman. Văzut-am că-n zadar
Intrat-au gloanţe-n cizmă şi pieptar,
Şi pălăria-i ciuruiau, dar ele
Nu s-au putut atinge de-a lui piele.
O apără-alifia din tartar.

PRIMUL VÎNĂTOR

Nu-i de mirare! Poartă un pieptar
Făcut din piele de ialan, pe unde
Nu poate glontele nicicînd pătrunde.

VAGMISTRUL

Nu, vînătorule, vorbă să fie!
Din iarba fiarelor e-o alifie
Pe care el se zice că o poartă,
Deoarece-i vrăjită; este fiartă
Cu farmece.

GORNISTUL

Nu e ceva curat!!

VAGMISTRUL

Se spune că citeşte nencetat
În stele viitoru-ndepărtat.

Dar eu ştiu bine tot ce se petrece:
Un omuleţ cărunt în noapte trece,
De obicei, prin uşa încuiată;
A fost somat de paznici, nu odată.
Mereu, cînd a intrat acest moşneag,
Doar lucruri mari ieşit-au în vileag.

AL DOILEA VÎNĂTOR

Da, da! El diavolului s-a vîndut!
De-aceea ducem noi un trai plăcut.

Scena VII

Cei dinainte, un recrut, un cetăţean, un dragon

RECRUTUL

(iese din cort; poartă pe cap un coif şi în mînă o sticlă)

Pe tata să-l saluţi şi pe-ai săi fraţi!
Rămîn soldat, nu mă mai aşteptaţi!

PRIMUL VÎNĂTOR

Văd unul nou!

CETĂŢEANUL

O, Franz, nu te gîndeşti?
Deschide-ţi ochii, ai să te căieşti!

RECRUTUL

(cîntă)

Cu tobe, fluierînd,
În sunet de război

Hoinari pe căi umblînd
Pe-ntregul glob, puhoi,
Ne avîntăm călare
Cu spada-n cingătoare!
Pornim, pornim acum
Neînfricaţi la drum,
Vioi, prin orice ţară,
Ca pasărea ce zboară,
În voie, prin păduri
Sub cerul de azur!
Urmez al friedlandezului drapel!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Ce brav ostaş, uitaţi-vă la el!

(Îl salută.)

CETĂŢEANUL

Lăsaţi-l, rogu-vă, e de neam bun!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Ei, şi? Ce, noi am fost găsiţi în drum?

CETĂŢEANUL

El are bani, avere multă-acasă.
Ia pipăiţi, ce-mbrăcăminte-aleasă!

GORNISTUL

Cea mai aleasă-i haina-mpărătească!

CETĂŢEANUL

Chiar şi o fabrică-o să moştenească!

AL DOILEA VÎNĂTOR
Norocul stă-n a omului voință!

CETĂȚEANUL
Bunică-sa îi dă în folosință
O prăvălie!

PRIMUL VÎNĂTOR
Eh! Urîtă treabă
Să stai să vinzi șireturi pe-o tarabă!

CETĂȚEANUL
Iar de la nașul său o crîșmă ține,
Și-n pivniță, treizeci butoaie pline.

GORNISTUL
Le bea cu camarazii lui pe toate.

AL DOILEA VÎNĂTOR
Ascultă,-n cort să stai cu mine, frate!

CETĂȚEANUL
Logodnica și-o lasă-ndurerată!

PRIMUL VÎNĂTOR
Grozav! El inimă de fier arată.

CETĂȚEANUL
Bunica-i, tristă, va muri plîngînd.

AL DOILEA VÎNĂTOR
Va moșteni-o, astfel, mai curînd!

VAGMISTRUL

(pășind patetic și punînd mîna pe coiful recrutului)

Să știi că foarte bine-ai cugetat!
Un om cu totul nou ai îmbrăcat.
Cu platoșă și coif vii în armie
În rînd cu oameni plini de vrednicie.
Acum să intre-n tine-un suflet mare!

PRIMUL VÎNĂTOR

Și vezi să nu pui banii la păstrare!

VAGMISTRUL

Tu ești pe cale să plutești pe nava
Fortunei; și deschis pămîntul sta-va!
Acela care nu-i cutezător,
Nu poate-avea nădejdi de viitor.
Un cetățean de rînd, în jurul lui,
Se-nvîrte leneș ca un cal ce-l pui
S-alerge pe-un arman de treierat;
Dar dacă este vorba de soldat,
Din el orice se va putea alege,
Căci pe pămînt războiu-acum e lege.
Ia uită-te aici, pe-acest veston!
Eu port al împăratului baston.
Ocîrmuirea lumii a-nceput
Prin el. Și regele, doar e știut,
Un sceptru ține-n mînă stînd pe tron.
Nu e și-acela numai un baston?
Chiar caporal de-ajunge cineva,
Pe scara spre putere poate sta;
Și pîn-acolo greu n-are să-ți fie!

PRIMUL VÎNĂTOR

Numai să știe a citi și-a scrie!

VAGMISTRUL

De pildă,-ascultă ce s-a petrecut
Chiar de curînd; eu însumi am văzut.
Armata de dragoni e comandată
De Buttler, așa-l cheamă. -Ei bine, iată:
Acum treizeci de ani cu mine-a stat
În tabără pe Rin, fiind soldat.
Iar azi — de vitejie dînd dovadă —
E Buttler, generalul de brigadă.
El a uimit cu faima și-a lui fire
Războinică, întreaga omenire.
Eu am rămas ascuns, necunoscut,
Cu toate meritele ce-am avut!
Dar chiar și friedlandezu,-al nostru duce,
Stăpînu-ăl mare, care ne conduce
Și face-acum ce vrea, întîi de toate
A fost un nobil fără-nsemnătate.
Dar pentru că lui Marte s-a-nchinat,
Zeul războiului, el și-a creat
O glorie care-i atît de mare,
Încît — după-mpărat — e cel mai tare;
O știe cerul ce-i mai este dat,

(șiret)

Căci zilele doar nu s-au terminat!

PRIMUL VÎNĂTOR

Da, el de tînăr încă a-nceput,
Și azi e mare, cum n-ai fi crezut!

În Altdorf, el, fiind student, odată,
Iertaţi-mi vorba, a făcut-o lată;
Căci sluga şi-a bătut atît de tare,
Încît era aproape s-o omoare.
Cei mari din Nürenberg au hotărît
Să-l bage-n carceră numaidecît.
Fusese,-abia, clădirea terminată
Şi trebuia, vezi bine, botezată
Cu numele acelui vinovat
Ce primu-n carceră ar fi intrat.
Dar Wallenstein ştiind ce-l aştepta,
Cătă la cîinele ce-l însoţea —
Şi ce vă-nchipuiţi că-i dă prin minte?
Îndeamnă javra să i-o ia-nainte
Şi astfel închisoarea cu pricina,
Se cheamă-aşa cum s-a chemat jivina.
Asemenea ispravă ne arată
Ce-nseamnă un bărbat dintr-o bucată.
Din faptele-i măreţe din trecut,
Mai mult această farsă mi-a plăcut!

(Fata a servit între timp; al doilea vînător glumeşte cu ea.)

DRAGONUL
(intervine)

Astîmpără-te, camarade!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Cum?
La dracu! Că doar n-o să-mi stai în drum!

DRAGONUL

Să-ţi intre bine-n cap: a mea-i drăguţa!

PRIMUL VÎNĂTOR

El vrea să fie doar a lui puicuța!
Dragonule, ce, ești într-o ureche?

AL DOILEA VÎNĂTOR

În lagăr vrea ceva fără pereche.
Un chip frumos de fată-i dar obștesc,
Cum e lumina soarelui ceresc.

(O sărută.)

DRAGONUL

Eu nu îngădui, îți mai spun odată!

(O trage deoparte.)

PRIMUL VÎNĂTOR

Fiți veseli! Cei din Praga vin îndată.

AL DOILEA VÎNĂTOR

Vrei ceartă? Fie!

VAGMISTRUL

Fără-ncăierare!
Aici e slobodă o sărutare!

Scena VIII

Cîțiva băieși vin cîntînd un vals, la început mai rar și apoi din ce în ce mai iute. Primul vînător dansează cu fata, vivandiera cu recrutul. Fata îi scapă din mîini, vînătorul aleargă după ea și se oprește în brațele capucinului care tocmai intrase.

CAPUCINUL

Hop, hopa-țupa! U-iu-iu!... Ei, da!
Şi eu vreau să am parte a zburda!

Văd chef, nu glumă,-aici! Vă merge-n plin!
Dar asta-i o armată de creștini?
Ce sîntem noi? Antibaptiști? Ori turci?
Frumos e, ziua Domnului s-o spurci?
Pe-Atotputernicu-l batjocoriți,
Într-una, ca și cînd vă-nchipuiți
Că l-ar fi apucat paralizia
Și n-ar putea s-arunce-n voi urgia!
Acum e vreme de benchetuială,
De mari ospățuri și de țopăială?
„*Quid hic statis otiosi?*"[1] Vă-ntrebați?
De ce aici, ca niște trîntori, stați?
La Dunăre războiu-a izbucnit,
Bavaria acum s-a prăbușit,
Sub dușmani Regensburgul se găsește,
Iar oastea noastră stă și trîndăvește
Aci,-n Boemia, cu nepăsare!
Își umflă burta-ntr-una cu mîncare!
În loc de luptă,-i dă cu băutura,
În loc de-a-i merge spada,-i merge gura!
Cu fete zburdă, taie bouleanul,
În loc să-l taie pe-Oxenstiern, dușmanul!
Creștinătatea,-acum, la drept vorbind,
Pe cap cenușă-și pune jeluind.
Soldatu-și umple punga cu parale!
Sînt timpuri de mizerie, de jale!
Pe cer minuni și semne s-au ivit;
Atotputernicu-a dezvăluit
O mantie-a războiului întinsă

[1] De ce pierdeți vremea aici degeaba? (Lat.)

Pe nori, stînd roșie ca focu,-ncinsă.
El scoate pe a cerului fereastră
Cometa. Ca pe-o vargă-asupra noastră
O-ndreaptă, prevestind nenorocirea.
O vale-a plîngerii e omenirea!
Corabia bisericii se frînge,
Căci ea plutește-n valuri mari de sînge!
Iar a romanilor împărăție,
Mă iartă, Doamne,-ar trebui să fie
Numită pacostea romană! Rinul
Își poartă în talazuri azi veninul.
Bisericile-s cuiburi jefuite;
Episcopiile sînt pustiite
Și schituri, și àbatii, și chilii
Sînt găuri de tîlhari; numai hoții!
Iar landurile au ajuns cu toate
Lăcașuri jalnice și desfrînate!
Dar care-i pricina? Ei bine,-aflați
Că numai voi, voi sînteți vinovați!
Nenorocirile vin astăzi toate
Din ale voastre vicii și păcate
Și din cruzimi, din viața dezmățată
Pe care toți o duceți în armată!
Păcatul e magnetul care-n țară
Atrage fierul spadei din afară.
După o nedreptate-urmează chin,
Cum de la ceapă lacrimile-ți vin;
Așa cum și în alfabet oricînd
Urmează *vai*-ul după *uf* la rînd.

„Ubi erit victoriae spes
Si offenditur Deus?"[1]
Cum vrei să-nvingi cînd nu mai vii la predici,
La liturghii în sfintele biserici,
Prin cîrciumi stînd numai la băutură?
Ştim că femeia din *Sfînta Scriptură*,
A dat de banul care l-a pierdut;
Iar Saul — de măgarul dispărut,
Pe care tatăl i l-a dăruit.
Tot astfel Iosif fraţii şi-a găsit.
Dar cine caută-ntre voi credinţă
În Dumnezeu şi bună-cuviinţă,
Ruşine, teamă — nu le va afla,
Cu mii de torţe chiar de-ar lumina!
Precum în *Evanghelie* citim,
La marele predicator, noi ştim
Că în pustietate au venit
Chiar şi soldaţii de s-au pocăit
Şi, ascultîndu-l, ei s-au botezat...
„Quid faciamus nos?" l-au întrebat,
Ca să putem ajunge-n paradis? —
„Noi ce să facem?" Iară el le-a zis
„Et ait illis. Neminem concutiatis" —
„Să nu loviţi pe nimeni, nu furaţi!"
„Neque calumniam faciatis" —
„Şi nici să clevetiţi sau să-nşelaţi!"
„Contenti estote" — *„Să vă mulţumiţi"* —
„Stipendiis vestris" — *„Cu solda ce-o primiţi!„*

[1] Unde va fi speranţa victoriei, dacă Dumnezeu este jignit ? (Lat.)

Înlăturaţi tot ceea ce e rău,
Căci scris e: numele lui Dumnezeu
Nicicînd nu trebui' să-l batjocoreşti!
Dar unde poţi acum să întîlneşti
Şi unde-auzi mai multă blasfemie
Ca în a friedlandezului armie?
De-ar fi să bată clopotele-n ţară
La fiecare vorbă de ocară
Ce se descarcă din a voastră gură,
Ca tunetul, ca o fulgerătură,
Curînd clopotniţele-ar pustii,
Nici un paracliser n-ai mai găsi!
Iar dacă pentru orişice dorinţă
Urîtă, plină de necuviinţă,
Ce stă în gura voastră nespălată,
S-ar prăpădi de fiecare dată
Cîte un fir de păr pe scăfîrlie,
Voi peste noapte-aţi căpăta chelie,
Chiar dacă v-ar fi părul înţesat
Ca al lui Absalom! A fost soldat
Şi Iosua; iar David, cum se ştie,
L-a-nvins pe Goliat. Dar unde scrie
C-ar fi avut în marile armate
Asemenea guri rele şi spurcate?
De s-ar învrednici a voastră gură
Ca să rostească,-n loc de-njurătură,
O vorbă bună, una creştinească,
Mai mult ea doar n-o să se obosească!
Dar cupa plină n-ar putea vărsa
Decît aceea ce-ai turnat în ea!

Și-apoi mai scrie-n *Sfintele Scripturi*
Porunca ce îți spune: „Să nu furi!“
Pe asta,-ntocmai, voi o respectați,
Cînd chiar în văzul tuturor cărați!
Nici banu-ascuns în ladă, încuiat,
Și nici vițelu-n pîntece purtat
N-au loc ferit de voi cei hrăpăreți,
De ale voastre gheare de ereți
Și de apucăturile murdare!
Voi chiar găinile sînteți în stare
Să le furați cu-ntreg cuibarul lor!
Ce spune marele predicator?
„*Contenti estote*“ — „*Să te mulțumești*
Cu pîinea de cazarmă ce-o primești!“
Dar cum n-ar fi slugarnicul hapsîn,
Cînd răul vine chiar de la stăpîn!
Așa cum este capul, tot așa
Picioarele! Cunoaște cineva
Cui i se-nchină el? Credința lui?

PRIMUL VÎNĂTOR

Părinte, vezi, gîndește-te ce spui!
Pe noi ești slobod să ne terfelești;
Pe duce, însă, să nu îndrăznești!

CAPUCINUL

„*Ne custodias gregem meam!*“[1]
El e un fel de-Achab[2] și Jerobeam[3],

---

[1] Nu păzi turma mea! (Lat.)
[2] Rege al israeliților (917—897 î.e.n.), care a pus să-l ucidă pe Naboth, ca să-i ia via.
[3] Rege al israeliților (cca 930—900 î.e.n.).

Căci converteşte lumea, o îndreaptă
De la învăţătura ei cea dreaptă
Spre idolii păgîni! El asta vrea!

GORNISTUL ŞI RECRUTUL

Să nu mai spui vreodată-aşa ceva!

CAPUCINUL

Un astfel de Bramarbas cum e el,
Un mîncător de fier şi de oţel,
Vrea toate fortăreţele să-i cadă!
Priveşte-oraşul Stralsund ca pe-o pradă
Şi cu-a lui gură rea s-a lăudat
Că-i va cădea chiar dac-ar fi legat
De bolta cerului înlănţuit.
Zadarnic praf de puşcă-a risipit!

GORNISTUL

N-astupă nimeni blestemata-i gură?

CAPUCINUL

Un vrăjitor păgîn, o creatură
Asemenea lui Saul şi la fel
Ca Iehu[1], Holofern[2], acuma el
Se leapădă, ca Petru, de credinţă!
Deci iată pentru ce-i cu neputinţă,
De ce acum el nu mai e în stare
Să-audă a cocoşului cîntare!

---

[1] Iehu (843—815 î.e.n.), general israelitean, care a omorît mulţi rivali ca să ajungă rege.

[2] Generalul lui Nabucodonosor, ucis de Judita la porţile Bethuliei.

VÎNĂTORII

Ia seama, popă; o păţeşti cu noi!

CAPUCINUL

Întocmai ca Irod, şiret vulpoi...

GORNISTUL ȘI AMÎNDOI VÎNĂTORII
(îmbrîncindu-l)

Să taci, altminteri moartea te pîndeşte!

CROAȚII
(intervin)

N-ai teamă, popă! Stai, te linişteşte!
Zi tot ce pe de rost ai învăţat!

CAPUCINUL
(țipînd și mai tare)

Un Nabucodonosor îngîmfat
Și al păcatelor stăpîn bezmetic!
Asemenea mucegăit eretic,
Se cheamă Wallenstein și pentru noi,
El care poartă nume de pietroi[1] —
E ca un bolovan ce-l întîlnești
În calea ta, de care te lovești,
De care te împiedici supărat!
Și cîtă vreme-al nostru împărat
Îl lasă pe-acest Friedland să ne joace
Pe placul lui, nu va fi-n ţară pace!

(Pe ultimele cuvinte rostite cu ton ridicat, el bate în retragere. Croații îl apără de ceilalți soldați care năvălesc asupra lui.)

---

[1] Aluzie la numele lui Wallenstein: *Wall* — meterez, *Stein* — piatră.

Scena IX

Cei dinainte, fără capucin.

PRIMUL VÎNĂTOR
(către vagmistru)

Dar ce-a vrut să-nţeleagă popa oare
Vorbind de a cocoşului cîntare,
Pe care nu o poate asculta,
Al nostru căpitan? A spus-o,-aşa...
Să-şi bată joc? E vorba de-o jignire?

VAGMISTRUL

Cuvintele îşi au un tîlc. Din fire,
Al nostru duce este o făptură
Ciudată. Niciodată nu îndură
S-audă miorlăitul de pisică;
Iar cînd cocoşul cîntă,-l prinde-o frică.

PRIMUL VÎNĂTOR

Aşa cum îl cuprinde şi pe leu!

VAGMISTRUL

În preajma lui va trebui mereu
Să se păstreze-o linişte deplină
— Consemnul toţi străjerii ştiu să-l ţină —
Căci el gîndeşte lucruri tare-adînci.

VOCI
(în cort; învălmăşeală)

Dă-i! Puneţi mîna pe mişel! Dă-i brînci!

VOCEA ŢĂRANULUI

Săriţi! Vai, ajutor! Vă înduraţi!

ALTE VOCI

Stați, împăcați-vă! Hai, încetați!

PRIMUL VÎNĂTOR

Al dracului să fiu de nu se bat!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Mă duc să văd.

(Fuge în cort.)

VIVANDIERA

(iese din cort)

Tîlhari! Un blestemat!

GORNISTUL

Ce te-a neliniștit? Ce-i, jupîneasă?

VIVANDIERA

Pungaș! Apucătură ticăloasă!
Să se întîmple chiar în cort la mine,
Și astfel să mă facă de rușine
Naintea tuturor?

VAGMISTRUL

Ce s-a-ntîmplat?

VIVANDIERA

Ce să se-ntîmple? Ei au înhățat
Pe un țăran din sat care-a venit
Cu două zaruri ce le-a măsluit.

GORNISTUL

L-aduc aici pe-acel împielițat
Cu fiu cu tot!

Scena X

Soldații îl aduc pe țăran

PRIMUL VÎNĂTOR

Să fie spînzurat!

TIRALIORII ȘI DRAGONII

Să-l ducem la călău! La ștreang cu el!

VAGMISTRUL

Chiar s-a și dat poruncă de-acest fel!

VIVANDIERA

Îl văd dus peste-o oră la pieire.

VAGMISTRUL

O ticăloasă îndeletnicire
Aduce numai o răsplată rea!

PRIMUL ARCHEBUZIER

(către al doilea archebuzier)

Din pricină că duc o viață grea.
La disperare, nu mai pot să-ndure
Și, sărăciți, se văd siliți să fure.

GORNISTUL

Cum? Aperi pe un cîine jigărit?
Să nu te pună dracu!-Ai auzit?

PRIMUL ARCHEBUZIER

Dar și țăranu-i om, și nu se face!...

PRIMUL VÎNĂTOR

(către gornist)

Sînt de-ai lui Tieffenbach, lasă-i în pace!
Bieți croitori și papugii uitați
În garnizoană,-n Brieg, netulburați!
De unde poate ști această droaie
Cum se obișnuiește prin războaie?

Scena XI

Cei dinainte, cuirasierii

PRIMUL CUIRASIER

Tăcere! Ce-i? Ce s-a-ntîmplat cu el?

PRIMUL TIRALIOR

La joc, ne-a tras pe sfoară-acest mișel.

PRIMUL CUIRASIER

Și nu cumva ești tu cel înșelat?

PRIMUL TIRALIOR

Ba da, chiar eu, și lefter m-a lăsat!

PRIMUL CUIRASIER

Cum? Tu, oștean din friedlandeza-oștire,
Îngăduiești atîta înjosire,
Să-ți cerci norocul cu un țărănoi?
Numaidecît s-o șteargă dintre noi!

(Țăranul scapă, ceilalți se adună.)

PRIMUL ARCHEBUZIER

Văd că purcede hotărît, tăios
Şi scurt, nu spune vorbe de prisos.
Aşa şi merită aceşti netrebnici!
Cine-i? Nu-i ceh!

VIVANDIERA

Valon, din cei mai vrednici
De tot respectul; sînt cuirasieri
De-ai lui Pappenheim.

PRIMUL DRAGON

(intervine)

Cu-ale lor puteri,
Cînd Pappenheim la Lützen a căzut,
Ei singuri comandant şi l-au făcut
Pe tînărul Piccolomini care
Şi azi comanda-n mîna lui o are.

PRIMUL ARCHEBUZIER

Ei singuri? Cum de s-au încumetat?

PRIMUL DRAGON

E un regiment privilegiat.
În toate luptele, cele mai crunte,
Întotdeauna el a fost în frunte.
Îşi are propria lui legiuire;
Îl îndrăgeşte cu deosebire
Chiar Wallenstein.

PRIMUL CUIRASIER
(către celălalt)

De netăgăduit?
Şi-această veste cine-a răspîndit?

AL DOILEA CUIRASIER

Din gura colonelului o ştim.

PRIMUL CUIRASIER

La dracu! Cîinii lor doar n-o să fim!

PRIMUL VÎNĂTOR

Ce-au ăştia de sînt tare otrăviţi?

AL DOILEA VÎNĂTOR

Dar, domnilor, cam despre ce vorbiţi?
Ceva ce şi pe noi să ne privească?

PRIMUL CUIRASIER

Pe nimeni n-are să-l înveselească!
(Soldaţii fac cerc în jurul lor.)
Se-aude că vom fi împrumutaţi,
Curînd, Olandei, opt mii de soldaţi;
Cuirasieri de-ai noştri, vînători,
Precum şi călăreţi tiraliori.

VIVANDIERA

Cum? Iar să colindăm? Din Flandra noi
Abia ieri ne-am înapoiat.

AL DOILEA CUIRASIER
(către dragoni)

Şi voi,
Din trupele lui Buttler, veţi pleca!

PRIMUL CUIRASIER

Noi, mai ales, valonii!

VIVANDIERA

-Ar însemna
Să meargă trupele cele mai bune!

PRIMUL CUIRASIER

Vom însoţi — aşa precum se spune —
Pe ăla din Milano,-acum, în grabă!

PRIMUL VÎNĂTOR

Cum, cum? Chiar pe infant? Ciudată treabă!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Aha, pe popă? Dracu se va duce!

PRIMUL CUIRASIER

Adică noi să-l părăsim pe duce,
Care-ngrijeşte bine pe oştean,
Pentru-a-nsoţi pe-un spaniol duşman,
Pe un zgîrcit? Nu, asta niciodată!
Mai bine dezerta-vom din armată.

GORNISTUL

La dracu!-Acolo ce să căutăm?
Noi sîngele-n războaie ni-l vărsăm
Doar pentru împărat, nu pentru-aceşti
Infanţi cu pălării spanioleşti!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Noi doar pe chezăşia şi cuvîntul
Lui Wallenstein făcut-am legămîntul;

De dragul lui doar. Ferdinand putea
S-aştepte mult şi bine-aşa ceva.

PRIMUL DRAGON

Nu Wallenstein al nostru-a fost în stare
Să facă din noi oameni de onoare?
Să ne-nsoţească deci al lui noroc!

VAGMISTRUL

Ia ascultaţi-mă puţin! Deloc
Nu folosesc cuvintele deşarte.
Eu văd mai mult ca voi, văd mai depar'
Ne-ntind o cursă mîrşavă, băieţi!

PRIMUL VÎNĂTOR

Ascultaţi ordinul de zi! Tăceţi!

VAGMISTRUL

Mătuşă, umple-mi un pahar cu vin
Din Melneck, gîtul să mi-l ud puţin
Şi-apoi am să vă spun tot ce gîndesc!

VIVANDIERA

(îi umple paharul)

Da, domnule vagmistru ! Socotesc
Că nu ne-aşteaptă lucru neplăcut!
Mai adineauri tare m-am temut.

VAGMISTRUL

De bună seamă că e foarte bine
— Aşa şi trebuie — ca orişicine
De cîte ori voieşte să gîndească

Şi lungul nasului să şi-l cunoască.
Dar, vorba ducelui: se mai cuvine
Să chibzuieşti problema-n întregime.
Noi sîntem din a ducelui oştire.
De la ţăran primim adăpostire,
El, vrînd-nevrînd, de noi se îngrijeşte
Şi ciorba caldă-adesea ne-o găteşte;
Iar cînd convoiu-i gata de plecare,
Ţăranu-nhamă la atîtea care
Cu lucruri, taurii şi caii lui
Şi nu se poate plînge nimănui.
Cînd un căprar, din alt ţinut plecat,
Cu şapte oameni vine într-un sat,
Poruncă dă precum îi este vrerea,
Căci lui acolo-i stă în mîini puterea.
Mulţimea — s-o ia dracu! — nu ne vrea.
Mai bucuroasă-ar fi dac-ar vedea
Pe tartorul Infernului, decît
Pieptarul nostru galben după gît.
Ei sînt cu mult mai mulţi aici în ţară.
Dar pentru ce nu ne aruncă-afară,
Căci au şi ei ciomege cîte vrei!
De ce noi să ne batem joc de ei?
Pentru că sîntem oastea cea grozavă
Cu rînduiala cea mai de ispravă!

PRIMUL VÎNĂTOR

Da, da! Puterea zace-n unitate!
Şi asta ducele-a ştiut-o, poate,
Cînd cu opt ani în urmă a format

Armata mare pentru împărat.
Ei numai treisprezece mii au vrut
Să aibă-n oastea lor, la început.
Dar Wallenstein le-a zis: „Nu sînt în stare
Atîtor oameni să le dau mîncare;
Dar dacă șaizeci de mii voi strînge,
Știu bine că de foame nu s-or plînge!"
Deci iată cum și noi am alergat
La duce, cînd soldați a recrutat!

VAGMISTRUL

Să zicem că din degetele mele
Eu aș tăia pe unul dintre ele,
Pe cel mai mic, de-aici, din mîna dreaptă.
Ce vă închipuiți că mă așteaptă?
Un singur deget credeți c-am pierdut?
La dracu! Mîna-ntreagă a căzut,
Căci nu mai pot să fac nimic cu ea!
Aflați că tot așa se va-ntîmpla
Cu cei opt mii, pe care dumnealor
Îi cer să-i ducă-n Flandra,-n ajutor!
Opt mii înseamnă degetul cel mic
Al oastei. Dar veți spune: „Nu-i nimic;
Ce mare lucru dac-au să trimeată
A cincea parte numai din armată?"
Vă înșelați! Căci eu vă spun, luați seama:
Se duce dracului respectul, teama!
Țăranul iar se va umfla în pene;
La curte încrunta-vor din sprîncene
Cei mari, și iar măsura ne vor ține

Şi pentru hrana ce ni se cuvine,
Şi pentru încartiruire. Noi
Vom da iar de poveri şi de nevoi!
Curînd ne vom trezi c-un timp avan,
Cînd ni-l vor lua chiar şi pe căpitan
— Căci e privit la curte cu mînie —
Şi-atunci cădea-vor toate, pe vecie.
Căci cine pentru noi mereu stă gata
Să ne ajute să primim toţi plata?
Şi cine-a arătat cu prisosinţă
Că are mînă tare, iscusinţă,
Pricepere, ingeniozitate
De a uni mulţimi împrăştiate?
De pildă, tu, dragon, de unde eşti,
Din care patrie călătoreşti?

PRIMUL DRAGON

Eu tocmai din Hibernia plecai.

VAGMISTRUL

(către cei doi cuirasieri)

Tu eşti valon, te ştiu. Tu, după grai,
Te tragi din neam romanic negreşit!

PRIMUL CUIRASIER

Eu niciodată nu am izbutit
Să aflu cine sînt! De mititel
Am fost răpit.

VAGMISTRUL

Nici tu nu eşti defel
Din sătuleţele apropiate!

PRIMUL ARCHEBUZIER

Nu! Sînt din Buchan, o localitate
De lîngă lacul Feder.

VAGMISTRUL

Tu, vecine!

AL DOILEA ARCHEBUZIER

Sînt din Elveţia.

VAGMISTRUL
(către al doilea vînător)

Cît despre tine?

AL DOILEA VÎNĂTOR

Părinţii lîngă Wismar mi-am lăsat.

VAGMISTRUL
(arată pe gornist)

Iar el şi eu din Eger am plecat.
Şi totuşi cine ar putea să ştie
Că noi, de viscol şi de vijelie,
Am fost împinşi din sud şi miazănoapte?
Nu arătăm la fel, prin gînduri, fapte,
De parc-am fi făcuţi dintr-o plămadă?
Nu stăm cu duşmanul pieptiş, grămadă,
Toţi strînşi uniţi? Nu ne-ncleştăm noi toţi,
Întocmai cum la moară-acele roţi
Se-mbină şi se învîrtesc deodată,
La un semnal, ori la porunca dată?
Dar cine-a izbutit atît de bine
Pe noi să ne-nfrăţească, să ne-mbine,

Încît să nu ne mai deosebim?
Doar Wallenstein!

PRIMUL VÎNĂTOR

Da, da, ne potrivim!
La asta, vezi, nu m-am gîndit nicicînd.

PRIMUL CUIRASIER

Da! Lui îi dau dreptate. Au de gînd
Să stingă orice suflu de război.
Le-ar fi pe plac să-mpingă la nevoi
Pe un soldat, la trai asupritor,
Şi-n urmă ei să facă orice vor!
Aceasta-i uneltire, luaţi aminte!

VIVANDIERA

Cum? Chiar o uneltire? Doamne sfinte!
Atuncea domnii nu-mi mai pot plăti!

VAGMISTRUL

Fireşte! Totul se va prăbuşi!
Mulţi comandanţi vestiţi au vrut s-ajungă,
Şi zdravăn au plătit din a lor pungă
Să-şi înzestreze trupa. Erau siguri
Că astfel vor avea şi mari cîştiguri.
Dar dacă ducele-o să cadă,-aflaţi,
Se vor trezi cu toţii ruinaţi!

VIVANDIERA

Blestem, blestem! O, Doamne! Din armată
O jumătate este însemnată
În catastiful meu cu-atîţia bani!

Şi numai de la graful Isolani,
Ca platnic cel mai rău, am de primit
Două sute de taleri!

PRIMUL CUIRASIER

V-aţi gîndit
Ce facem în această-mprejurare?
Doar într-un fel putem avea scăpare:
Cu toţii să urmăm acelaşi drum,
Să fim uniţi pînă la unu-acum;
Aşa, feriţi vom fi de neplăceri,
Şi nu ne va păsa de curieri,
Şi de nici o poruncă ce ne vine!
Noi în Boemia ne-nfigem bine
Şi nu plecăm! Nici vorbă de plecare!
Soldatul luptă pentru-a lui onoare!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Nu vrem numai aşa... să ne tîrască
Prin ţară cum vor ei!... Să îndrăznească!

PRIMUL ARCHEBUZIER

Dar, domnilor, mai multă chibzuinţă!
E vorba de-a-mpăratului voinţă
Şi de-o poruncă-a lui ce ni s-a dat!

GORNISTUL

Şi ce ne pasă nouă de-mpărat!

PRIMUL ARCHEBUZIER

Să nu te mai aud vorbind aşa!

GORNISTUL

Şi totuşi e aşa cum spun!

PRIMUL VÎNĂTOR

Da, da!
Aici doar friedlandezul porunceşte.
Aşa aud, şi-aşa ştiu eu.

VAGMISTRUL

Fireşte!
Cu împăratul are semnătură,
Prin care, cu puteri fără măsură,
El poartă un război, încheie pace,
Te spînzură, osînda ţi-o desface;
El poate confisca chiar şi averi,
Să îi ridice-n grad pe ofiţeri,
Pe generali. Într-un cuvînt el are
Atîtea atribuţii de onoare.
Pe astea Wallenstein le-a căpătat
În scris, negru pe alb, de la-mpărat.

PRIMUL ARCHEBUZIER

Ştim că-i puternic, plin de-nţelepciune;
Dar pîn' la urmă tot se va supune,
Căci, ca şi noi, el, faţă de-mpărat,
Rămîne-o slugă.

VAGMISTRUL

Nu-i adevărat!
Nu e ca noi! Tu n-ai aflat prea bine!
E principe cu libertăţi depline,

Ca bavarezul. Cînd am stat de pază
La Brandeis, ochii-mi au putut să vază
Cum împăratul a îngăduit
Să-și țină Friedland capu-acoperit.

PRIMUL ARCHEBUZIER

Dar asta-n Mecklenburg s-a întîmplat,
Ținut dat lui zălog de împărat.

PRIMUL VÎNĂTOR

De față cu-mpăratu,-acoperit?
Ciudat! Ceva ce n-am mai auzit!

VAGMISTRUL

(bagă mîna în buzunar)

Nu vreți cuvîntului să-i dați crezare?

(Arată o monedă.)

Ei bine,-atunci priviți moneda! Oare
Efigia de-aci a cui să fie?

VIVANDIERA

Ia dă-mi-o să privesc! Cum? Ei, drăcie!
E Wallenstein!

VAGMISTRUL

Ei, vă mai îndoiți?
Nu e un prinț, așa cum voi îi știți
Pe toți ceilalți? Monezi nu bate oare
Întocmai ca și Ferdinand? Nu are
O țară-a lui, pe care-o cîrmuiește?
El, domnilor, „alteță“ se numește!
Așa că, după cum vedeți, el poate
Avea soldații lui.

PRIMUL ARCHEBUZIER

Acestea toate,
Lui Wallenstein nu le tăgăduim!
Dar noi pe împărat azi îl slujim,
Căci cine îl plătește pe soldat?
Doar împăratul!

GORNISTUL

Nu-i adevărat!
Și uite, chiar aci, în fața ta,
O spun deschis, că nu-i deloc așa!
Acela care n-a plătit soldatul,
Nu-i altul decît tocmai împăratul!
Nu el zadarnic ne făgăduiește,
De zece luni, că solda ne-o plătește?

PRIMUL ARCHEBUZIER

Ei, aș! De soldă nici o îndoială.

PRIMUL CUIRASIER

Tăcere! N-avem timp de hărțuială.
Să ne sfădim noi, dacă îl avem
Stăpîn pe împărat? Fiindcă vrem
Să fim soldații lui pînă la urmă
Cinstiți și de onoare, nu o turmă;
De-aceea ne împotrivim! Nici gînd
Să ne lăsăm ici-colo duși, oricînd
Mutați de-acei lingușitori slugarnici,
De-acei curteni, de popii lor fățarnici!
Ia spune-mi! Oare nu tot împăratul
Va fi cel cîștigat, dacă soldatul

Va ține să-și păstreze-a lui onoare?
Căci cine altu-l face-atît de mare,
Stăpîn atotputernic, pe-mpărat?
Nu chiar războinicul neînfricat?
Și cine-i ține lui pe-acest pămînt
Puterea-n lume, marele cuvînt,
De care tremură creștinătatea?
Lingușitorii din vecinătatea
Măriei sale, cei ce prin răsfățuri
Au parte de hatîruri, dau ospățuri
În săli de aur, fără griji, nevoi,
Aceia să se-nhame-n jug, nu noi!
Din a-mpăratului prosperitate,
Din marea strălucire-a lui, din toate,
Nu ni se dă nimic, decît dureri,
Decît necazuri, trudă și poveri!
Cu ce rămînem? Numai cu credința
Din sufletele noastre: biruința!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Cei mai temuți tirani și împărați
Ținut-au seamă de ai lor soldați
Și fost-au chiar cu mult mai înțelepți.
De toate-și băteau joc, dar au fost drepți
Cu un soldat, pe brațe l-au purtat!

PRIMUL CUIRASIER

Soldatul trebuie neapărat
Să fie-ntr-una vrednic de onoare!
Cel care nu e nobil în purtare,
Mai bine s-ar lăsa de meserie!
Cînd viața-mi risc voios în bătălie,

Mai trebuie să am necontenit
Ceva de preț, căci altfel sînt silit
Eu singur să mă las înjunghiat,
Să mă disprețuiesc, ca un croat.

VÎNĂTORII

Onoarea-i mai presus de viața toată!

PRIMUL CUIRASIER

Doar spada nu e plug, și nici lopată!
Ar fi nebun cel care-ar vrea în viață
Cu ea să are! Pentru noi, verdeață,
Semănături, recolte nu răsar.
Soldatul, fără țară, ca fugar,
Prin lume e silit să pribegească
Și n-are voie să se încălzească
La propriul lui cămin; trecînd călare
Pe lîngă a orașelor splendoare,
Pe lîngă lunci întinse, înverzite
Și vesele, din satele-ntîlnite.
Culesul viilor, din depărtare,
În marș el trebuie să le privească.
Soldatul — spune-ți voi — cum să trăiască?
De care bunuri vreți să aibă parte
De nu va ști virtutea să și-o poarte?
În viață trebuie să ai ceva
Ce e al tău, căci altfel vei cădea
În starea omului, îngrozitoare,
Silit să pîrjolească, să omoare!

PRIMUL ARCHEBUZIER

La dracu! Traiul ăsta-i foarte greu!

PRIMUL CUIRASIER

Şi totuşi, nu l-aş da pe altul! Eu,
Prin lumea largă am călătorit
Şi multe am văzut şi-am auzit.
În Spania monarhică-am lucrat;
Prin Napoli, Veneţia-am umblat!
Nu mi-a surîs norocul nicăieri.
Văzut-am negustori şi cavaleri,
Destui meseriaşi şi iezuiţi
Şi-atîţia cu veşminte-mpodobiţi!
Nici unul într-atît nu mă atrase
Cît haina mea şi-aceste cuirase!

PRIMUL ARCHEBUZIER

A, nu! Eu asta n-aş putea să spun!

PRIMUL CUIRASIER

De vrei s-agoniseşti ceva, un bun
În viaţă, n-ai decît! Mergi şi munceşte!
Sau dacă unul dintre noi rîvneşte
La demnităţi, onoruri, cine-l ţine?
În faţa aurului să se-nchine!
Sau dacă cineva vrea să trăiască
Sub binecuvîntarea părintească,
Să-şi vadă-n jur copii, nepoţi, soţie,
Să se apuce de o meserie!
Eu nu am chef de astea; nu-mi stă-n fire
Să duc chiar o asemeni vieţuire.

Vreau liber să trăiesc, la fel să mor!
Nu vreau să fiu cuiva moştenitor
Şi nici să fur! De sus, din şea, călare,
Vreau gloata s-o privesc cu nepăsare!

PRIMUL VÎNĂTOR
Ei, bravo!-Aşa se-ntîmplă şi cu mine!

PRIMUL ARCHEBUZIER
Da, fără îndoială-ar fi mai bine
Doar peste capul altora să treci!

PRIMUL CUIRASIER
Sînt vremuri grele, camarazi, şi deci
Nici spada nu mai stă cum sta mereu
Alături de balanţă! Totuşi eu
— Să nu-mi ia nimeni înde rău gîndirea
Spre spadă pururi mi-aţintesc privirea.
În luptă, doar, sînt om ca orişicare,
Nu vreau să mi se urce în spinare
Şi să mă joace-aşa cum vrea mulţimea!

PRIMUL ARCHEBUZIER
Dar cine-i vinovat că ţărănimea
Ajuns-a de ruşine azi, nu noi?
Căci jalea blestematului război
De şaisprezece ani într-una ţine!

PRIMUL CUIRASIER
Pe Dumnezeu nu-l laudă oricine!
Pe unul soarele îl stînjeneşte,
Iar pe un altul îl înveseleşte;

Ori secetă vor unii, alţii ploi.
Acolo unde tu vezi doar nevoi,
Mizerie şi numai trudnicie,
Acolo poate că în viaţă mie
Îmi străluceşte ziua însorită!
Ţăranul duce-o viaţă chinuită,
Şi dacă toate merg pe punga lui,
Îmi pare rău, dar altă cale nu-i!
Nu pot schimba nimic, n-am ce să fac!
Aici e-aidoma ca la atac:
În nechezatul calului pornesc
Şi-oricine-n drum mi-ar sta, nu mă opresc!
Chiar frate, chiar copilul meu să fie,
Chiar dacă inima el mi-o sfîşie,
Eu peste trupul lui trec mai departe,
Căci nu am voie să îl dau deoparte!

PRIMUL VÎNĂTOR

Ei, na! Mai stă să-ntrebe cineva
De-un altul!

PRIMUL CUIRASIER

Dacă întîmplarea vrea
Să ne surîdă azi norocul nouă,
Să-l ţinem strîns cu mîinile-amîndouă,
Acum, cît totul se mai poate face,
Căci peste noapte se încheie pace,
O pace care va sfîrşi cu toate!
Din frîu soldatul bidiviul scoate,
Ţăranu-i pune hamul de dîrvală
Şi au să intre toate,-ntr-o clipeală,

În vechile făgaşuri de-altădată.
În ţară-acum mai sîntem deocamdată
Şi mai avem putere-n faţa lor!
De le-om îngădui, aşa cum vor,
Să ne resfire, -oriunde să ne mîne,
Mai scumpă au să vîndă-a noastră pîne.

PRIMUL VÎNĂTOR

Nu, asta nu se va-ntîmpla! Veniţi,
Şi pîn' la unul toţi să stăm uniţi!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Să hotărîm, da! Ascultaţi ce zic!

PRIMUL ARCHEBUZIER

(scoate o pungă; către vivandieră)

Ce-am de plătit eu, cuscră?

VIVANDIERA

Mai nimic!

(Face socoteala.)

GORNISTUL

Chiar foarte bine faceţi că plecaţi,
Căci, stînd aici, tot cheful ni-l stricaţi!

(Archebuzierii pleacă.)

PRIMUL CUIRASIER

Păcat de ei, că sînt băieţi viteji!

PRIMUL VÎNĂTOR

Dar judecă de parcă-ar fi burgheji!

AL DOILEA VÎNĂTOR

Acuma sîntem singuri. S-auzim!
Cum facem, planul să-l zădărnicim?

GORNISTUL

Scurt! Pur şi simplu-acolo nu plecăm!

PRIMUL CUIRASIER

Ia stați, puțin! Să nu ne-ntărîtăm,
Căci disciplina trebuie păstrată!
Mai bine merge fiecare-ndată
La trupa lui, şi-n vorbe cumpănit,
Va spune oamenilor lămurit:
„Prea mult, să nu ne-ndepărtăm niciunde!"
Pentru valonii mei, eu voi răspunde!
Toți cugetă ca mine!

VAGMISTRUL

Pedestraşii,
Din trupele lui Terzky, călăraşii,
Cu noi votează, fiecare-n parte!

AL DOILEA CUIRASIER

Lombardul, de valon nu se desparte!

(Trece alături de primul cuirasier.)

PRIMUL VÎNĂTOR

Ca vînător, cea mai de preț avere
Mi-e libertatea!

AL DOILEA VÎNĂTOR

-Alături de putere
Stă libertatea! Eu şi mai departe
Sub Wallenstein trăi-voi, pîn' la moarte!

PRIMUL TIRALIOR

Lotringia-nsoţeşte marea masă,
Căci ea e veselă şi curajoasă.

DRAGONUL

Irlanda-i lîngă astrul norocos!

AL DOILEA TIRALIOR

La fel şi tirolezul! Credincios,
Doar pe stăpînul ţării îl slujeşte!

PRIMUL CUIRASIER

Deci fiecare trupă întocmeşte
O jalbă,-apoi trecută pe curat,
În care să se-arate răspicat:
Că noi vrem să rămînem laolaltă,
Că nici un vicleşug, nici o unealtă,
Nici o putere, nimeni nu e-n stare
Să ne despartă de acela care
Ne e ca un adevărat părinte!
Apoi dăm jalba, cu-astfel de cuvinte,
Lui Piccolomini, cum se cuvine!
(Cel tînăr, să ne înţelegem bine!)
În treburi din acestea-i priceput,
Şi de la Wallenstein, doar e ştiut,
El poate tot ce vrea să dobîndească;
Şi-apoi, chiar şi la curtea-mpărătească,
La regele-mpărat, mai ştim că are,
Şi astăzi trecere destul de mare.

AL DOILEA VÎNĂTOR

Rămîne hotărît! Veniţi! Cuvîntul
Toţi să ni-l dăm, să facem legămîntul!

Piccolomini, fiul, negreşit,
Va fi al nostru împuternicit!

GORNISTUL, DRAGONII, PRIMUL VÎNĂTOR, AL DOILEA CUIRASIER, TIRALIORII

(deodată)

Piccolomini, fiul, negreşit,
Va fi al nostru împuternicit!

(Vor să plece.)

VAGMISTRUL

Staţi! Mai întîi, înc-un pahar cu vin!
Trăiască Max Piccolomini! Închin
În sănătatea excelenţei sale!

VIVANDIERA

(aduce o sticlă)

Pe sticla asta nu vă iau parale!
Ispravă bună!-O dau cu bucurie.

PRIMUL CUIRASIER

Trăiască toţi ostaşii din armie!

VÎNĂTORII

Ţăranii să dea hrana pe vecie!

DRAGONII ŞI TIRALIORII

Oştirea friedlandeză să-nflorească!

GORNISTUL ŞI VAGMISTRUL

Şi-al nostru Wallenstein s-o cîrmuiască!

AL DOILEA CUIRASIER

(cîntă)

Călări camarazi, în goană toţi vom porni
Să luptăm în război, în libertate!
Acolo vitejia ni se va cîntări,
Vom vedea fiecare ce poate.
Soldatu-n bătălii de nimeni nu e ocrotit,
El va fi prin curaj şi prin fapte preţuit.

(Soldaţii din fundul scenei s-au apropiat, auzind cîntecul, şi cu toţii formează un cor.)

CORUL

Soldatu-n bătălii de nimeni nu e ocrotit,
El va fi prin curaj şi prin fapte preţuit.

DRAGONII

În lume astăzi libertatea n-o mai întîlneşti—
Doar stăpîni, numai slugi în robire.
Domnește minciuna — viclenia o găsești —
Peste neamul cel laș din omenire!
Căci cine poate să privească moartea-n fața lui?
Un soldat! Numai el liber e cum altul nu-i!

CORUL

Căci cine poate să privească moartea-n faţa lui?
Un soldat! Numai el liber e cum altul nu-i!

PRIMUL VÎNĂTOR

Își leapădă-ale vieții neajunsuri, supărări!
N-are griji, de nimic nu se sfiește!
Soldaţii îndrăzneţi înfruntă soarta călări;
Astăzi, ori mai tîrziu, te loveşte!

Şi dacă mîine ea ne va lovi, să căutăm
— Din ce-avem mai frumos — toţi acum să mai
gustăm!

CORUL

Şi dacă mîine ea ne va lovi, să căutăm
— Din ce-avem mai frumos — toţi acum să mai
gustăm!

VAGMISTRUL

Soldatului norocu-i cade vesel din cer
După el nu aleargă, nu trudeşte!
Iobagul însă caută-n pămînt din răsputeri
Căci aici, la comori nădăjduieşte!
Şi toată viaţa cu lopata el va da-n pămînt
Pînă cînd — într-o zi — va săpa şi-al lui mormînt.

CORUL

Şi toată viaţa cu lopata el va da-n pămînt
Pînă cînd — într-o zi — va săpa şi-al lui mormînt.

PRIMUL VÎNĂTOR

În lume călăreţul, ca şi calul său vioi,
Sînt temuţi oaspeţi, cruzi, pe oriunde.
Sclipeşte tot castelul şi ospăţul e în toi
În castel, nepoftiţi, vor pătrunde.
El fetei nu-i dă aur, n-are vreme de peţit!
Viforos va veni şi-astfel el va fi-ndrăgit!

AL DOILEA CUIRASIER

De ce se întristează fata, plînge fără rost?
Nu-i nimic! Trece orice suferinţă!

Soldatu-n lume n-are-un loc al lui, un adăpost,
Dragostea n-o păstrează cu credință.
Pe el destinu-l mînă tot mereu, cît mai grăbit!
Nicăieri un soldat nu poposește liniștit!

CORUL

Pe el destinu-l mînă tot mereu, cît mai grăbit!
Nicăieri un soldat nu poposește liniștit!

PRIMUL VÎNĂTOR

(Îi ia de mînă pe cei doi, mai apropiați de el. Ceilalți îl imită. Toți cei care au vorbit fac un semicerc)

Cu pieptul deschis, la luptă mergi bucuros,
Căci acum tinerețea vuiește,
Şi viața clocotește! Camarade, fii voios,
Pînă cînd sufletul se sfîrșește!
Acela care viața nu e-n stare-a și-o risca,
Niciodată acela, viața n-o va cîștiga!

CORUL

Acela care viața nu e-n stare-a și-o risca,
Niciodată acela, viața n-o va cîștiga!

(Cortina cade înainte de a se termina corul.)

CEI DOI PICCOLOMINI

În 5 acte

PERSONAJELE

WALLENSTEIN, duce de Friedland, generalisim împărătesc în Războiul de 30 de ani
OCTAVIO PICCOLOMINI, general-locotenent
MAX PICCOLOMINI, fiul lui, colonel într-un regiment de cuirasieri
CONTELE TERZKY, cumnatul lui Wallenstein, şeful mai multor regimente
ILLO, mareşal, confidentul lui Wallenstein
ISOLANI, generalul croaţilor
BUTTLER, comandantul unui regiment de dragoni
TIEFENBACH,
DON MARADAS,
GÖTZ,
COLALTO
} generali aflaţi sub comanda lui Wallenstein
NEUMANN, căpitan de cavalerie, adjutantul lui Terzky
QUESTENBERG, consilier de război, trimisul împăratului
BAPTISTA SENI, astrolog
DUCESA DE FRIEDLAND, soţia lui Wallenstein

THEKLA, principesă de Friedland, fiica lor
CONTESA TERZKY, sora ducesei
UN CORNET
PIVNICERUL contelui Terzky

Paji şi servitori ai ducelui de Friedland
Servitori şi oboişti ai contelui Terzky
Mai mulţi ofiţeri şi generali

ACTUL ÎNTÎI

O sală veche gotică, în primăria din Pilsen, împodobită cu drapele și alte obiecte de război.

Scena I

Illo, cu Buttler și Isolani

ILLO

Tîrziu, dar ați venit! Firește, drumul
Prea lung vă iartă-ntîrzierea, conte!

ISOLANI

Dar nu venim aici cu mîna goală!
Trecînd prin Donauwörth, am iscodit
Un lung convoi de șase sute care,
Ducînd chiar suedezilor merinde.
Croații mei pe ele pus-au mîna
Și-acum le-aduc aici.

ILLO

Sosesc la vreme!
Vor ospăta măreața adunare.

BUTTLER

Dar văd că pe aici e multă viață.

ISOLANI

Da, da! Şi iată: peste tot soldaţi.

(Priveşte în jurul său.)

Chiar şi bisericile văd că-s pline,
Ba încă şi aici, la primărie,
V-aţi aşezat destul de bine, -mi place!
Soldatul se descurcă-aşa cum poate.

ILLO

Venit-au şefii-a treizeci regimente.
Veţi întîlni pe Terzky, Tiefenbach,
Colalto, Götz, Maradas, Hinnersam,
Piccolominii — tatăl şi feciorul —
Şi încă foarte mulţi prieteni vechi.
Doar Gallas n-a venit şi Altringer.

BUTTLER

Pe Gallas voi să nu-l mai aşteptaţi!

ILLO

(surprins)

Cum, ştiţi?

ISOLANI

(îl întrerupe)

E Max Piccolomini-aici?
Duceţi-mă la el! O, parcă-l văd,
Acum vreo zece ani, cînd ne luptam
La Dessau cu Mansfeld! De pe un pod
Sări cu calu-i negru-n apa Elbei
Şi, înfruntînd năprasnicele valuri,

Pe tatăl său îl scapă de primejdii.
Pe-atunci abia-ncepuse-a-i crește barba,
Iar astăzi, al războiului erou,
Aud că-i un bărbat în toată firea.

ILLO

Îl veți putea vedea chiar astăzi, conte!
Trimis e în Carintia s-aducă
Pe principesa Friedland și-a ei fiică.
Sosi-vor în această dimineață.

BUTTLER

Cum, ducele-și aduce-aici soția
Şi fiica? Multă lume cheamă-n lagăr.

ISOLANI

Cu-atît mai bine! Eu mă pregătisem
Să nu aud de altceva decît
De marșuri, baterii și năvăliri.
Cînd colo, ducele se îngrijește
Să ne încînte cu ceva mai mult,
Mai drăgălaș și mai fermecător.

ILLO

(care a stat pe gînduri, către Buttler pe care-l ia deoparte)

Cum ați aflat că nu mai vine Gallas?

BUTTLER

(cu înțeles)

Cerca să mă oprească lîngă el.

ILLO

(cu căldură)

Și ai rămas statornic?

(Îi strînge mîna.)

Bravo, Buttler!

BUTTLER

Puteam eu ducelui să nu-i rămîn
Îndatorat, cînd, de curînd...

ILLO

Da, văd:
General de brigadă! Te felicit!

ISOLANI

Da, da! Acum e general, și unde̓
La regimentul dăruit de duce,
În care a pornit-o ca soldat.
Atare pildă, fără îndoială,
Dă mult avînt oștirii-ntregi, văzînd
Cum este cu putință să ajungă
Așa departe un ostaș de frunte.

BUTTLER

Mă simt cam stînjenit, căci nu știu dacă
Pot să primesc felicitări. Lipsește
A împăratului îngăduire.

ISOLANI

Curaj! Doar brațul ce i-a dat puterea
E-atît de tare.-ncît îl va păstra

Chiar dacă s-ar împotrivi-mpăratul
Şi-ai lui miniştri.

ILLO

Unde am ajunge
De-am fi prea şovăielnici? Împăratul
Nimica nu ne dă. În duce-avem
Nădejde. Toate de la el ne vin.

ISOLANI

(către Illo)

A! Dragul meu coleg, ţi-am povestit?
Ei bine, ducele se îngrijeşte
De creditorii mei: vrea să-i plătească
Şi să mă scoată, deci, basma curată.
Vrea să mă facă om mai de ispravă.
Şi asta se întîmplă-a treia oară.
Cu sufletu-i regesc mă scapă astfel
De la pieire şi-mi redă onoarea.

ILLO

De-ar fi mereu doar după voia lui!...
A dat soldaţilor pămînt, unelte...
Dar cei de la Viena-l ţin legat
De mîini şi de picioare şi îi taie
Aripile cînd gata-i să-şi ia zborul.
Şi Questenberg e nemaipomenit!
Soseşte-aici cu alte noi cerinţe.

BUTTLER

E-adevărat, şi eu am auzit
De noile cerinţe-mpărăteşti!

Dar ducele se va împotrivi
Și cred că nu va-ngădui nimic.

ILLO

Se leapădă de slujbă, mai curînd,
Decît să i se calce dreptul său.

BUTTLER

(speriat)

Cum? Ați aflat ceva? Mă-nspăimîntați!

ISOLANI

(totodată)

Am fi cu toții ruinați!

ILLO

Sfîrșiți!
Ce văd? Sosește tocmai „omul nostru"!
Da, e cu generalul Piccolomini!

BUTTLER

Mă tem că întîlnirea va sfîrși
C-o despărțire tare neplăcută.

Scena II

Cei dinainte, Octavio Piccolomini, Questenberg

OCTAVIO

(din depărtare)

Cum? Și alți oaspeți? Domnule ministru,
Veți recunoaște că era nevoie

De-asemenea război jeluitor
Pentru-a se aduna-ntr-un singur lagăr
Mari chipuri, glorioase, de eroi.

QUESTENBERG

Cei care în război văd numai răul,
Să nu pătrundă-n lagăr friedlandez.
Văzînd înaltul duh al rînduielii
— Prin care însuşi el se poate ţine,
O lume pustiind — şi apărîndu-mi
Întreaga măreţie-alcătuită,
Era să uit prăpădul din războaie.

OCTAVIO

Dar iată-aici doi falnici luptători,
Ce-ncheie al eroilor şirag
Cu vrednicie: contele Isolan
Şi colonelul Buttler. Vă stă-n faţă
Convoiul ostăşesc în întregime.

(Prezintă pe Isolani şi pe Buttler.)

Aici tăria, ici repeziciunea!

QUESTENBERG

Iar între ei — povaţa înţeleaptă.

OCTAVIO

(prezentîndu-l celorlalţi pe Questenberg)

Acestui oaspe vrednic, Questenberg,
— Consilier al curţii, şambelan,
Sol al poruncilor împărăteşti,

Patron soldaţilor şi-ocrotitor —
I se cuvine preţuirea noastră.

(Tăcere generală.)

ILLO

(se apropie de Questenberg)

Nu-ntîia oară, domnule ministru,
Ne faceţi cinstea să veniţi în lagăr!

QUESTENBERG

Am mai văzut odată-aceste steaguri.

ILLO

Şi vă mai amintiţi în care loc?
La Znaim era,-n Moravia. Veneaţi,
În numele-mpăratului, la duce
Să-l imploraţi să ia comanda oastei.

QUESTENBERG

Cum? Să-l implor? Domnule general,
Să ştiţi că nici însărcinarea mea,
Nici zelul meu n-au mers aşa departe.

ILLO

Atuncea — dacă vreţi — pentru-a-l sili.
Mi-aduc aminte că la fluviul Lech,
Fusese-nvins stimatul conte Tilly,
Şi astfel duşmanul avea drum liber
Să intre în Bavaria uşor.
Nimic nu-l mai împiedica s-ajungă
În inima Austriei. Atunci,
Domnia voastră v-aţi înfăţişat,

Cu Werdenberg, la ducele de Friedland.
Veneați să-l copleșiți cu rugăminți
Și totodată să-l amenințați
Cu a-mpăratului dizgrațiere,
De nu se-ndură de a țării jale.

ISOLANI

(atașîndu-se și el)

Da, da! Ușor de înțeles acum
De ce-n însărcinarea dumneavoastră,
Cu care astăzi ați venit la noi,
Vă place s-o uitați pe cea trecută.

QUESTENBERG

De ce! Căci nu e nici o osebire.
Pe vremea-aceea-n joc era Boemia
Pe care trebuia s-o scap de dușmani;
Azi am însărcinarea să o scap
De-apărătorii ei și de prieteni.

ILLO

Frumoasă-nsărcinare, ce să spun!
Deci după ce cu prețul vieții noastre
Am luat Boemia de la saxoni,
Drept mulțumire ne-alungați din țară!

QUESTENBERG

De nu vrem numai o nenorocire
Cu alta s-o schimbăm, sărmanul stat
Va trebui scăpat, la fel, de biciul
Prietenilor și-al dușmanilor.

ILLO
De ce? C-a fost un an îmbelşugat,
Ţăranii au destul şi pot să dea.

QUESTENBERG
Desigur, dacă vă gîndiţi la turme
Şi la păşuni, domnule general!

ISOLANI
Războiul ştie-a se hrăni pe sine.
Şi dacă pier destui ţărani, în schimb,
Mai mulţi soldaţi cîştigă împăratul.

QUESTENBERG
Şi pierde-acelaşi număr de supuşi.

ISOLANI
Ei, şi? Noi nu sîntem supuşii lui?

QUESTENBERG
Cu mici deosebiri, domnule conte!
Sînt unii care ştiu să umple punga
Muncind din greu, cu multă vrednicie,
Iar alţii care ştiu doar s-o golească.
Azi spada pe-mpărat l-a sărăcit,
Şi numai plugu-i dă din nou puteri.

BUTTLER
N-ar fi sărac, dacă din vlaga ţării
Nu ar mai suge-atîtea lipitori.

ISOLANI

(se postează în fața lui, examinîndu-i costumul)

Nu stăm prea rău. Tot aurul, văd bine,
Nu s-a vărsat în vistieria țării.

QUESTENBERG

O, slavă Domnului! Am mai ferit
De mîinile croaților ceva.

ILLO

Priviți pe Martinitz și-acel Slavata
Înzorzonați cu haruri de-mpărat,
Stîrnind revolta cehilor cinstiți!
Se îmbuibează fără rușinare
Cu prada oamenilor surghiuniți.
Se lăfăiesc în putregaiul țării
Sădind nenorocire peste tot.
Prin lux împărătesc, nu știu aceștia
Decît să-și bată joc de jalea țării.
Pe ei, și pe toți cei de teapa lor,
Să-i puneți să plătească cheltuiala
Războiului nimicitor, pe care
Aceștia numai pusu-l-au la cale.

BUTTLER

Şi tocmai paraziții-acestei țări,
Acei ce-l lingușesc pe împărat,
Cătînd, flămînzi, să-nșface tot cîștigul,
Aceștia vin acum să șteargă solda
Şi să măsoare rația de pîine
Soldatului ce-nfruntă pe dușman!

ISOLANI

Îmi voi aduce-aminte-o viață-ntreagă
Cum la Viena,- acum vreo șapte ani,
Venit pentru-a zori remonta oastei,
M-au tot purtat mereu, din loc în loc,
Și ore-ntregi am fost lăsat atunci
S-aștept printre lingușitori și trîntori,
Ca și cînd eu le-aș fi cerșit pomană.
În fine! Mi-au trimis un capucin,
Care-am crezut că mă va spovedi.
Cînd colo, culmea! El era acela
Cu care trebuia să mă-nțeleg
Asupra cailor de călărie.
Dar credeți că făcurăm vreo ispravă?
Așa cum am venit, așa plecai.
Și, totuși, ce nu am putut să capăt
În patruzeci de zile, la Viena,
Aflați că de la duce-am dobîndit
Cu multă ușurință, în trei zile.

QUESTENBERG

Da, știu! Mi-a arătat socotitorul;
Avem și astăzi încă de plătit.

ILLO

Războiul e un meșteșug barbar,
N-o scoți la capăt cu mijloace blînde,
Nu poți oriunde folosi cruțarea!
De-ar fi să se gîndească la Viena,
Care din șaptezeci și șapte rele

E cea mai potrivită de ales,
Aștepți să se gîndească mult și bine!
„Hai, nu sta! Scoate una din grămadă!
Întîmple-se orice! C-așa-i mai bine!“
În viață, oamenii, de obicei,
Cu bine se pricep să o cîrpească;
O mai scurtează, o mai înnădesc,
O scot ei într-un fel la căpătîi.
Și, uneori, mai iute te descurci
Cînd doar o cale ai — chiar neplăcută —
Decît mai multe și să stai s-alegi.

QUESTENBERG

Așa-i, căci ducele chiar ne scutește
Să mai alegem!

ILLO

El, ca un părinte,
Se îngrijește de-ale noastre trupe.
Ce gînduri are împăratul, știm.

QUESTENBERG

El pentru fiecare tagmă are
Aceeași inimă și, deci, nu poate
Jertfi de dragul uneia pe alta.

ISOLANI

A! Care va să zică împăratul
Ne-aruncă fiarelor pe noi, ca pradă,
Pentru-a-și păstra oițele lui scumpe!

QUESTENBERG

(sarcastic)

O comparație, stimate conte,
Pe care n-o fac eu, ci dumneavoastră.

ILLO

Dar dac-am fi precum ne cred la curte,
A fost un risc din partea dumneavoastră
Atunci cînd libertatea ni s-a dat!

QUESTENBERG

(serios)

Nu vi s-a dat, ci singuri ați luat-o!
Deci trebuie să fie pusă-n frîu!

ILLO

Ei bine, - atunci să fie pregătiți,
Căci vor găsi aici un cal sălbatic.

QUESTENBERG

Un călăreț destoinic l-îmblînzește.

ILLO

El rabdă doar pe cel ce l-a-mblînzit.

QUESTENBERG

Cînd e-mblînzit, și de-un copil ascultă.

ILLO

Ei, da, da! Știu!... S-a și găsit copilul!

QUESTENBERG

Pe dumneavoastră vă privește numai
Îndatorirea, nu și cine este.

BUTTLER

(care pînă acum a stat deoparte cu Piccolomini, dar cu vădit interes la conversație, se apropie)

Cunoașteți bine, domnule ministru,
Că în Germania, pentru-mpărat,
Se află o armată uriașă:
Sînt treizeci mii soldați aci-n regat —
Silezia, cam șaisprezece mii,
La fluviul Weser, lîngă Rin și Main
Sînt zece regimente,-n Suabia șase,
Iar în Bavaria țin piept cu svezii,
Cum știți, cam treisprezece regimente,
Nemaivorbind de cele ce păzesc
Întăriturile de la hotare.
Ei bine, -aflați, că toate-aceste trupe,
De comandanții friedlandezi ascultă.
Iar comandanții au aceeași școală,
Același lapte i-a hrănit pe toți,
Aceeași inimă i-nsuflețește.
De-acest pămînt ei sînt străini cu totul,
Doar slujba le e patria și vatra.
Nu zelul pentru patrie îi mînă
— Fiind străini, de altfel ca și mine —
Și nici pentru-mpărat nu vin aici
(Mulți dezertînd chiar, de prin alte părți)!
Ei poartă lupta peste tot la fel,
Și nu țin seama dacă stă pe steag
Emblema „Leul“, „Crinul“ sau „Doi vulturi“.
Pe toți îi mînă cu un frîu puternic
Doar unul singur care, deopotrivă,

Prin dragoste și teamă îi unește,
De parcă numai un popor ar fi.
Și-ntocmai cum scînteia unui trăsnet
Străbate paratrăsnetu-ntr-o clipă,
Tot astfel și porunca lui străbate,
Pornind din postul cel mai depărtat,
Trecînd prin marele și micul Belt,
Pe malurile mării, printre dune,
De-a lungul Etschului cu cîmpul rodnic
Și pîn' la straja care stă-n ghereta
Din fața burgului împărătesc.

QUESTENBERG

Și care este, mai pe scurt, temeiul
Acestei propovăduite predici?

BUTTLER

Că dragostea, credința și respectul
Pe care ducelui i le purtăm,
Cu nici un preț noi nu le-om închina
Celui trimis de curtea vieneză!
Să ne-amintim cum a ajuns comanda
În mîna ducelui odinioară.
Primit-a oare de la împărat
Un corp de trupe instruite gata?
Oștirea nu era alcătuită;
Abia atunci urma să ia ființă
Și numai friedlandezul a-ntocmit-o.
Deci el n-a luat-o de la împărat,
Ci împăratu-a luat-o de la duce!
Și nu de la-mpărat primit-am noi

Pe Wallenstein ca duce! Nu, deloc!
Nu! Lucrurile stau cu totul altfel!
Abia în urmă, de la Wallenstein,
Primit-am, ca stăpîn, pe împărat.
Și dacă nu-l aveam pe Wallenstein,
Noi nu ne-am fi legat de-aceste steaguri!

OCTAVIO
(intervine)

Să nu uitați că vă găsiți în lagăr,
Printre războinici, domnule ministru!
Pe un ostaș îl face libertatea,
Îl face îndrăzneala. - Ar mai putea
Să fie luptător neînfricat,
De nu ar fi și îndrăzneț în vorbe?
(Arătînd pe Buttler.)
Știm că-ndrăzneala-acestui ofițer
— Ce numai ținta și-a greșit acum —
Scăpat-a Praga-n clipe grele, cînd
Doar îndrăzneala mai putea s-o scape,
Zdrobind răscoala unei garnizoane
Pornită împotriva-mpărăției.
(Se aude în depărtare muzică de război.)

ILLO

Se dă salutu'. - Acest semnal vestește
Sosirea principesei.

OCTAVIO
(către Questenberg)

Așadar
Și Max, feciorul meu, se-napoiază
Căci din Carintia el o aduce.

ISOLANI

(către Illo)

Să mergem să o-ntîmpinăm!

ILLO

Da, da!
Să mergem! Haidem, colonele Buttler!

(Către Octavio:)

Vă rog să nu uitați de întîlnirea
Pe care o avem cu „domnu"-acesta.
La duce, azi,-nainte de amiază!

Scena III

Octavio și Questenberg rămîn în urmă

QUESTENBERG

(dînd semne de mirare)

Ce mi-a fost dat să aflu, generale?
Cîtă-ndărătnicie fără frîu!
Și ce păreri! La fel gîndesc cu toții?

OCTAVIO

Ați ascultat trei sferturi din oștire.

QUESTENBERG

Trei sferturi spui? Atunci e vai de noi!
Unde-am putea găsi o altă oaste
Care să ne-o păzească pe aceasta?
Mă tem că vorbele acestui Illo,
Ascund în ele gînduri mult mai rele.

De altfel, chiar și colonelul Buttler
Văd că se-arată foarte mînios.

OCTAVIO

Nu e nimic! E-o fire simțitoare...
Mîndria lui jignită, - atîta tot.
Pe Buttler încă nu îl dau pierdut.
Voi ști s-alung din minte-i duhul rău.

QUESTENBERG

(se plimbă neliniștit)

Ei, nu, că asta-ntrece orice culme!
Așa ceva nu ne-am închipuit!
Priveam aceste lucruri din Viena,
Cu ochii unor slujitori orbiți
De strălucirea tronului. Pe el,
Pe-atotputernicul cîrmuitor,
În propriu-i lagăr încă nu-l văzurăm.
Aici se-arată lucrurile altfel!
Nici că se pomenește de-mpărat!
Aici e principele împăratul!
Plimbîndu-ne prin tabără-mpreună,
Înțelesei din ce în ce mai mult,
Că și nădejdile-mi se năruiesc.

OCTAVIO

Vedeți acum cît de primejdioasă
Mi-e sarcina ce de la curte-aduceți?
Ce rol ingrat am de jucat aici?
O bănuială-a ducelui mă costă
Nu numai libertatea, dar și viața.

Cît despre planu-i îndrăzneţ, fireşte,
Zorit va fi.

QUESTENBERG

Dar unde ne-a stat mintea,
Atunci cînd spada i-am încredinţat
Şi cînd i-am dat putere-atît de multă!
O astfel de ispită-a fost prea mare
Pentru-a lui inimă atît de-ascunsă.
Ce-i drept, şi-n mîna altuia mai bun
Ea ar fi devenit primejdioasă.
Să ştii că el se va împotrivi
Poruncii împăratului, şi află
Că poate să o facă, şi-o va face.
A lui nepedepsită îndîrjire,
Va da pe faţă slăbiciunea noastră.

OCTAVIO

Vă-nchipuiţi că el de flori de măr
Şi-aduce aici copila şi soţia,
Acum cînd pregătim un nou război?
Dar dacă ultimele chezăşii
Ale credinţei lui aduce-aici
Din ţările-mpăratului, nu-nseamnă
Că în curînd răscoala izbucneşte?

QUESTENBERG

Vai nouă! Cum vom ţine piept furtunii
Ce ne ameninţă de peste tot?
Duşmanul ţării-acum e la hotare,
Stăpîn pe Dunăre tot-naintînd,

În ţară răzmeriţa e aprinsă;
Ţăranii înarmaţi fac greutăţi
Şi celelalte tagme ale obştei;
Şi tocmai cînd tot sprijinu-aşteptam
De la oştire, -o văd ademenită,
Sălbatică şi fără disciplină.
S-a despărţit de stat, de împărat
Şi, zăpăcită, de un zăpăcit,
A devenit o groaznică unealtă
În mîna unui om prea îndrăzneţ
Pe care ea, orbeşte, îl ascultă!

OCTAVIO

Prea tare să nu deznădăjduim,
Căci vorba-ntotdeauna, ştim prea bine,
E mult mai îndrăzneaţă decît fapta;
Şi mulţi din cei ce pentru-o clipă sînt
— Cu zelul orb — în stare de orice,
Deodată inima îşi vor schimba,
Cînd crimelor pe nume se va spune.
Afară de aceasta, nu sîntem
Lipsiţi de orice apărare. - Avem
Pe Gallas şi pe contele Altringer.
Ei ţin sub ascultare mica oaste
Şi zilnic o-ntăresc. Nepregătiţi
El nu ne va găsi, căci am iscoade
Cu care l-am înconjurat, ştiţi bine,
Şi aflu-ndată-orice mişcare-a lui!
Ba şi mai mult, cu propria lui gură
Mi se destăinuieşte.

QUESTENBERG

Nu-nțeleg
Cum de nu simte lîngă el dușmanul!

OCTAVIO

Și totuși să nu vă închipuiți
Că eu încrederea i-aș fi furat
Prin lingușiri, minciuni, sau viclenie.
Deși prudența, cît și datoria
Față de țară și de împărat,
Îmi cer să-i țin ascuns ce simt în suflet,
Să știți că niciodată-n fața lui
Eu nu m-am prefăcut, ca un fățarnic!

QUESTENBERG

E, fără îndoială, voia soartei!

OCTAVIO

Nu-mi dau prea bine seama ce îl leagă
De mine, cît și de feciorul meu!
E foarte mult atras de amîndoi.
Mereu prieteni, camarazi de arme,
De mult obișnuiți a fi-mpreună,
Ne leagă aventuri de neuitat.
Mi-aduc aminte, însă, de o zi
Cînd își deschise sufletul deodată
Și îi crescu încrederea în mine.
Era-naintea luptei de la Lützen.
Un vis urît m-a îndemnat să-l caut
Și să-i ofer un alt cal pentru luptă.
Departe mult de corturile noastre

Eu îl găsii dormind sub un copac.
Trezindu-l și spunîndu-i visul meu,
Precum și teama care mă cuprinse,
El s-a uitat atît de lung la mine...
Și-apoi, mișcat adînc, m-a-mbrățișat.
Din ziua-aceea-ncrederea lui oarbă
Mă însoțește-ntr-una, pe oriunde.
În schimb, încrederea mea-l ocolește.

QUESTENBERG

Dar fiului i-ați spus de taina voastră?

OCTAVIO

Nu!

QUESTENBERG

Cum? Și nici să-l preveniți nu vreți,
Să știe în ce mînă rea se află?

OCTAVIO

Pe fiul meu mai bine e să-l las
În grija nevinovăției sale.
Mereu deschisă, inima-i nu poate
Să se prefacă. Numai neștiința
Îi mai păstrează libertatea minții
Ce-l leagănă pe duce-n nendoială.

QUESTENBERG

Eu, despre fiul dumneavoastră, Max,
Veți ști că am părerea cea mai bună.
Dar dacă... totuși, el... nu v-ați gîndit?

OCTAVIO

Tot riscul îl voi lua asupra mea.
Tăceţi! Chiar el se-apropie de noi!

Scena IV

Max Piccolomini, Octavio, Questenberg

MAX

O, iată-l! Tată, bine te-am găsit!

(Se îmbrăţişează; întorcîndu-se, îl vede pe Questenberg şi se retrage cu răceală.)

Aveţi de lucru? Nu vreau să vă tulbur!

OCTAVIO

Ce-i, Max? Priveşte oaspetele nostru!
Un vechi prieten merită cinstire,
Iar solul împăratului respect.

MAX

(sec)

Von Questenberg! Să fiţi binevenit.
Dacă v-aduc aicea gînduri bune!

QUESTENBERG

(care i-a prins mîna)

Nu-ţi trage mîna, conte Piccolomini!
Ţi-o prind, nu numai în numele meu!
Nu vreau s-arăt ceva de rînd prin asta!

(Ţinînd prinse mîinile ambilor Piccolomini.)

Octavio și Max Piccolomini!
Ei bine, iată două nume mari,
Ce prevestesc totala mîntuire!
Austriei nu-i va lipsi norocul,
Cît timp vor străluci asupra oastei
Aceste două astre ca un scut.

MAX

Nu faceți teatru, domnule ministru,
Căci n-ați venit aici să lăudați!
Eu știu că-ați fost trimis să dojeniți
Și să-nfruntați. Vreau, față de ceilalți,
Să nu am nici un fel de privilegiu.

OCTAVIO
(către Max)

Domnia sa sosește de la curte.
Acolo lumea nu e mulțumită,
Așa cum sîntem noi aici, de duce.

MAX

Și ce cusur, mă rog, i-au mai găsit?
Că știe cum să ia o hotărîre,
Că nu mai vrea să-ntrebe și pe alții?
Da! Foarte bine face, și socot
Că-așa se va purta și-n viitor.
Ce vreți?! El nu-i făcut să se supună!
Ar fi-mpotriva firii lui. Nu poate!
În el sălășluiește-un suflet mare,
De domnitor, și, prin puterea lui,
E chiar un domnitor. El pentru noi

Este-o adevărată fericire!
Căci rar se nasc aceia care știu
Cu-nțelepciune să se cîrmuiască!
Ferice de poporul hărăzit
Cu un asemenea om înțelept,
Care-l călăuzește ca o stea
Și este ca un stîlp de neclintit,
De care să te sprijini cu nădejde!
Ei bine, noi l-avem! E Wallenstein.
Și dacă nu vă e plăcut la curte,
Gîndindu-vă, pesemne, la un altul,
Oștirea are azi nevoie numai
De Wallenstein.

QUESTENBERG

Oștirea! Bine zici!

MAX

De l-ați vedea cum ne însuflețește,
Cum ne-ntărește și ne dă avînt!
Cum fiece putere-n mîna lui
Își dobîndește aripi zburătoare
Și cum asupra tuturor veghează,
Ca fiecare să-și primească locul
Întocmai cum i se cuvine!... Da!
Așa-nțelege el să prețuiască
Pe toți cei înzestrați cu însușiri.

QUESTENBERG

Desigur, nimeni nu-i tăgăduiește
Priceperea de a-și cunoaște omul

Şi de a-l folosi cum se cuvine.
Atîta doar că, stăpînind, el uită
Să mai slujească. Uită, că, de fapt,
El nu-i născut cu rangul ce-l deţine.

MAX

Nu e născut? Vă înşelaţi! Cu toate
Puterile el este înzestrat.
Şi pe deasupra cu acea tărie,
Ce-i stă în fire, de a cuceri
Chiar şi un sceptru de stăpînitor.

QUESTENBERG

Atuncea tot ce noi mai însemnăm
Atîrnă doar de-a lui mărinimie!

MAX

Un om ales vrea o credinţă-aleasă.
Încredeţi-vă, daţi-i libertatea,
Căci ţinta ştie el să şi-o-ntocmească!

QUESTENBERG

Avem dovezi!

MAX

Aha! Din ăştia-mi sînt!
Se îngrozesc cu-atîta uşurinţă
De tot ce e covîrşitor. Le place
Doar drumul neted, fără povîrnişuri.

OCTAVIO
(către Questenberg)

Lăsaţi-l, nu vă mai împotriviţi!
Cu el n-o isprăviţi aşa uşor!

MAX

Ei cheamă duhu-n clipe de primejdii,
Dar se-ngrozesc îndată ce se-arată.
Privesc cu ochiul unui om de rînd
Ce-i uimitor și plin de măreție!
În bătălie clipa se impune,
Iar comandantul trebuie să fie
Cu ochiul ager, cu-nsușiri alese.
Pe cei ce-s înzestrați de la natură
Cu tot ceea ce are ea mai bun,
Nu-i vreți să se călăuzească-așa
Cum poruncește măreția ei!
În marile-i împrejurări urmezi
Numai oracolul din pieptul tău;
Atunci nu stai să cercetezi hîrțoage,
Să migălești hîrtia putrezită
A unei legi ce și-a trecut sorocul!

OCTAVIO

Copilul meu, să nu nesocotim
Acele vechi, înguste rînduieli!
Sînt greutăți cu totul osebite,
Pe care omul, strîns de silnicia
Și vrerea celor care-l covîrșeau,
Le-a întocmit în legi; căci bunul plac
A fost îngrozitor întotdeauna.
Chiar cînd cotește drumul rînduielii,
Să nu-ți închipui că și el cotește!
Drept înainte merge numai drumul
Obuzului și trăsnetului groaznic,

Tăind de-a dreptul calea cea mai scurtă
Şi nimicind tot ce le stă în cale.
Copile, oamenii călătoresc
Pe drumuri binecuvîntate. - Acestea
Urmează mersul rîurilor, care
Cotesc în voie prin cîmpii şi dealuri,
Feresc ogoare, holde, vii — cinstesc
Hotarele avutului — şi totuşi
Cu vremea ele-şi vor atinge ţinta.

QUESTENBERG

Ascultă-l, deci, pe tatăl dumitale,
Căci dînsul îţi vorbeşte şi ca om,
Dar şi ca un erou totdeodată!

OCTAVIO

Prin tine, fiul meu, vorbeşte numai
Copilul unei tabere de luptă!
Tu ai crescut sub un război cumplit
Ce ţine de vreo cincisprezece ani;
Aşa că n-ai putut cunoaşte pacea.
Sînt lucruri mult mai mari decît războiul.
Chiar cînd îl porţi, el nu înseamnă totul.
Isprăvi semeţe, dobîndite silnic
Minunea săvîrşită într-o clipă,
Sînt fapte trecătoare şi nu dau
Nimic din tot ce-i paşnic, de temei.
Soldaţii îşi clădesc, zoriţi, din pînză
Uşoarele sălaşuri şi de-ndată
Începe suflul vieţii, forfoteala:
Se-nviorează tîrgul; drumuri, fluvii

Sînt toate pline de încărcături,
Şi meşteşugurile sînt în toi.
Dar într-o bună zi mulţimea pleacă:
Vezi cum acele corturi se dărîmă
Şi moarte, ca un cimitir, rămîn
Ogoarele şi holdele, fiind
Călcate de-ale cailor copite.
Recolta anului pierdută este.

MAX

Să facă pace împăratul, tată!
Senin dau laurii stropiţi cu sînge
În schimbul florilor de primăvară,
Drept chezăşie-ntinsului ogor,
Să-l pot vedea din nou înviorat!

OCTAVIO

Dar ce te-a-nsufleţit, aşa, deodată?

MAX

N-am cunoscut eu pacea niciodată?
Ba da, am cunoscut-o, dragă tată!
Eu tocmai de acolo vin acum.
În drumul meu, am străbătut prin ţări
Pe unde n-a pătruns deloc războiul.
O, tată! Viaţa are-atîta farmec
Necunoscut de noi; umblat-am numai
De-a lungul malurilor ei pustii.
Am rătăcit întocmai ca piraţii
Într-o corabie posomorîtă;
Răufăcători ce bîntuie pe mare

Şi care nu cunosc decît desfrîul
Şi golful unde să-şi descarce prada.
Dar tot ce-i scump, podoabele ascunse
Prin văi, cîmpii şi munţi — gonind sălbatic —
Noi nu le-am întîlnit în drumul nostru.

OCTAVIO
(devine atent)

Şi ţi le-a arătat călătoria?

MAX

A fost răgazu-ntîi al vieţii mele.
Ia spune-mi, tată: care este ţelul
Şi unde e folosul muncii mele,
Ce m-a trudit, răpindu-mi tinereţea,
Lăsîndu-mi sufletul atît de gol
Şi spiritul nenviorat pe care
Nu l-a-nălţat nici o învăţătură?
Atîta larmă-n tabără,-îmbulzeala,
Al goarnei sunet, caii ce nechează,
Mereu comanda, mînuirea armei,
Acelaşi veşnic ceas prezent la slujbă
Ei bine, toate-acestea sînt lipsite
De măreţia sufletului cald!
Nu dau nimica inimii-nsetate!
Sînt alte bucurii în lumea asta!

OCTAVIO

În drumu-acesta scurt multe-nvăţaşi!

MAX

O, cît de minunată-i ziua-aceea
Cînd, în sfîrşit, soldatul se întoarce

La viața scumpă, printre oameni pașnici!
Cu cîtă veselie-ntreg convoiul,
Își desfășoară mîndrele drapele!
Și-mpodobindu-și coifurile lor
Cu frunzele-nverzite de pe ramuri,
Soldații, fericiți, pornesc spre casă.
Acum, orașele din calea lor
Își vor deschide larg, de bunăvoie,
Acele porți pe care altădată
Le aruncai în aer fără milă.
Pe ziduri oameni pașnici stau grămadă
Și, primitori, trimit salutul lor.
Prin turnuri clopote vor răsuna,
Bătînd vecernia înălțătoare
A zilei sîngeroase ce-a trecut.
Mulțimea,-n strigăte de bucurie,
Va alerga din sate și orașe
Și, arătîndu-și dragostea fierbinte,
Se va înghesui printre coloane.
Vezi, colo, un moșneag strîngînd în brațe
Feciorul drag ce se înapoiază
Și care, după-atîția ani, pășește,
Ca un străin, în scumpa lui ogradă.
Iar pomii-aceia mici, cît o nuia,
Pe care îi sădise la plecare,
Îl vor acoperi la-napoiere
Cu ramurile lor atît de largi.
Sfioasă îl va-ntîmpina fecioara
Pe care o lăsase, la plecare,
O copiliță doar, la sînul doicii.

O, cîtă fericire-n clipa-aceasta,
Cînd lui o ușă larg i se deschide
Și brațe gingașe-l îmbrățișează!

QUESTENBERG
(mișcat)

Zadarnic este să vorbești de-o vreme
Atît de-ndepărtată!-Acum vorbește
De ziua cea de azi sau cea de mîine!

MAX
(întorcîndu-se violent către el)

Și cine e acel ce poartă vina?
Nu sînteți voi, toți, cei de la Viena?
Ca să fiu drept, domnule Questenberg,
Cînd adineauri, v-am văzut aici,
Mi s-a încins în inimă mînia.
Căci pacea numai voi o-mpiedicați!
Acela care o va cuceri
E tot războinicul, nu sînteți voi!
Îi faceți viața-amară, greutăți
La orice pas, îl ponegriți pe duce!
De ce? Că-l doare mai mult Europa,
Decît acele cîteva hectare
La care-Austria se tot gîndește
Că le-ar putea avea sau că le-ar pierde?
Îl socotiți rebel sau, mai știu eu...
Chiar și mai groaznic, fiindcă pe saxoni
Îi cruță, căutînd să dobîndească
Încrederea dușmanului; dar numai

Aceasta este calea către pace.
Căci dacă nu va înceta războiul,
Atunci de unde vreți să vină pacea?
Puteți pleca! Pe voi eu vă urăsc,
Așa cum tot ce-i bun știu să iubesc!
Vă jur aici, că pentru Wallenstein
Vărsa-voi cel din urmă strop de sînge,
Mai înainte de-a fi voi în stare
Să triumfați asupra prăbușirii lui!

(Pleacă.)

Scena V

Questenberg, Octavio

QUESTENBERG

Așa stau lucrurile? Vai de noi!

(Stăruitor și nerăbdător.)

Prietene, cum? Îl lăsăm să plece
Cu-asemenea părere-nșelătoare?
Nu-l chemi îndată să-i deschidem ochii?

OCTAVIO

(revenindu-și din îngîndurare)

Mi i-a deschis el mie-abia acum,
Și văd mai mult decît m-ar bucura.

QUESTENBERG

Ce e?

OCTAVIO

Călătorie blestemată!

QUESTENBERG

Ei, cum aşa? Dar ce s-a întîmplat?

OCTAVIO

Veniţi! Eu trebuie numaidecît
Să dau de urmele nenorocirii.
Să pot vedea cu ochii mei. Veniţi!

(Vrea să-l ducă cu el.)

QUESTENBERG

Dar unde vrei?...

OCTAVIO

(grăbit)

La ea!

QUESTENBERG

La...?

OCTAVIO

(corectîndu-se)

Nu, la duce!
Să mergem! O, la cîte nu m-aştept!
Văd plasa aruncată peste el
Şi se va reîntoarce-un om schimbat.

QUESTENBERG

Dar fă-mă să-nţeleg!

OCTAVIO

N-am prevăzut!
Să fi împiedicat călătoria!
De ce îi ascunsei acele lucruri?

Aveați dreptate! Ar fi trebuit
De-atunci să-i fi atras luarea-aminte.
Acum văd bine că e prea tîrziu.

QUESTENBERG

Ce-i prea tîrziu? Amice, nu-ți dai seama
Că-mi tot vorbești într-una în enigme?

OCTAVIO

(mai recules)

E timpul să ne îndreptăm spre duce,
Îndată va primi audiențe.
O, blestemată-acea călătorie!
O, de trei ori să fie blestemată!

(Îl duce cu sine, cortina cade.)

ACTUL AL DOILEA

Sala ducelui de Friedland

Scena I

(Servitorii așează scaunele și covoarele. Mai apoi Seni, astrologul, îmbrăcat ca doctor italian, în negru, și puțin fantastic, intră în mijlocul sălii, ținînd în mînă baghetă albă, cu care schițează punctele cardinale.)

PRIMUL SERVITOR
(plimbîndu-se cu o cădelniță în mînă)

Dă zor! Termină-odată! Straja sună
Onorul! De îndată se ivesc.

AL DOILEA SERVITOR

De ce-or fi-nlăturat odaia roșă,
Cea cu balcon, atît de luminoasă?

PRIMUL SERVITOR

Să-ți spună Seni, astrologul nostru!
Cică-ar fi sală fără de noroc.

AL DOILEA SERVITOR

Prostii! Cum o să cred așa ceva?
E-o sală ca și toate celelalte.
Doar locul n-are nici o-nsemnătate

SENI

(grav)

Băiete-n lume totul are-o noimă,
Şi, mai întîi, în rosturile noastre,
De-nsemnătate-i ceasul, cît şi locul.

AL TREILEA SERVITOR

Nathanael, nu-ţi pune mintea cu-ăsta!
Chiar şi stăpînu-i face lui pe voie.

SENI

(numărînd scaunele)

Ah, unsprezece! Număr blestemat.
Douăsprezece scaune să fie,
Căci zodiacu-atîtea semne are!
În doisprezece se cuprind doi numeri:
Un cinci şi-un şapte, numeri norocoşi

AL DOILEA SERVITOR

Şi unsprezece pentru ce nu-ţi place?

SENI

Deoarece semnifică păcatul.
Poruncile din *Decalog* sînt zece.

AL DOILEA SERVITOR

Ce spui? Dar cinci de ce e număr sfînt?

SENI

El este ca şi sufletul din om.
Aşa precum e omu-alcătuit,
C-o parte bună şi cu una rea,

Întocmai e și cinci, întîiul număr,
Făcut din două părți: cu soț și fără.

PRIMUL SERVITOR

Un aiurit!

AL TREILEA SERVITOR

Ia lasă-l să vorbească.
Îmi place să-l ascult, căci vorba lui
Trezește-n minte multe alte gînduri.

AL DOILEA SERVITOR

Sosesc! Plecați! Pe-aici, pe ușa asta!
(Servitorii pleacă repede; Seni îi urmează încet.)

Scena II

Wallenstein, ducesa

WALLENSTEIN

Dar prin Viena ai trecut, ducesă?
Reginei ungurilor te-arătași?

DUCESA

Da. Și reginei, și împărătesei.
Și mîna m-au lăsat să le-o sărut.

WALLENSTEIN

Dar cum primit-au știrea, cînd aflat-au
Că îmi aduc și fiica, și soția
În tabără, acum, în plină iarnă?

DUCESA

Le-am spus-o limpede, cum ați dorit:
Că vreți ca soțului ei viitor
S-o-nfățișați pe Thekla drept mireasă,
Mai înainte de campanie.

WALLENSTEIN

Au bănuit pe cine am ales?

DUCESA

Deloc. Și-au arătat numai dorința
De-a nu fi un străin sau luteran.

WALLENSTEIN

Dar tu cum ai dori, Elisabeta?

DUCESA

Știți foarte bine că dorința voastră
Întotdeauna-i și dorința mea.

WALLENSTEIN

(după o pauză)

Dar cum a fost primirea ta la curte?

(Ducesa pleacă ochii și tace.)

Aș vrea să nu-mi ascunzi nimic, ducesă!
Să-mi spui întocmai tot ce s-a-ntîmplat!

DUCESA

O, bunul meu stăpîn, într-adevăr,
Acolo lucrurile s-au schimbat;
Nu, nu le-am mai găsit ca altădată!

WALLENSTEIN
Nu ţi s-a dat respectul cuvenit?

DUCESA
De lucru-acesta nu mă plîng. Purtarea
Le-a fost şi demnă, şi cuviincioasă.
În schimb, eu n-am mai fost întîmpinată
Cu bunătate şi prietenie,
Ci numai cu formalităţi solemne.
Oh, gingaşa cruţare n-arăta
A graţie, ci mai curînd a milă.
A, nu! Soţia ducelui de Albrecht
Şi fiica demnă-a contelui de Harrach.
Nu trebuia primită-n felu-acesta!

WALLENSTEIN
Au dojenit purtarea mea de-acum?

DUCESA
Era mai bine să fi dojenit-o,
Căci sînt obişnuită să vă apăr
Şi-a lor mînie să o potolesc.
Acum nu de dojană a fost vorba!
Ei s-au învăluit într-o tăcere
Solemnă şi atît de-apăsătoare.
Oh, de-astă dată, bunul meu stăpîn,
Nu-i vorba de-o mînie trecătoare,
Sau nenţelegere obişnuită;
Avem de-aface cu-o nenorocire
De care nimenea nu ne mai scapă.
Regina ungurilor altădată

Obișnuia să-mi spună „mătușică"
Iar la plecare mă îmbrățișa.

WALLENSTEIN

Și-acum ea nu te-a mai îmbrățișat?

DUCESA

(își șterge lacrimile, continuînd după o pauză)

Ba da! Dar numai după ce plecasem.
Uitînd, și parcă-ndată amintindu-și,
Abia cînd m-am apropiat de ușă,
Ea s-a grăbit să mă îmbrățișeze.
Dar gestul ei nu arăta iubirea,
Ci mai curînd amarnică durere.

WALLENSTEIN

(îi ia mîna)

Fii liniștită! Nu-i nimic, ducesă!...
Dar cu von Eggenberg, cu Lichtenstein
Și cu ceilalți prieteni — te-ai văzut?

DUCESA

(clatină din cap)

Nu! Pe aceștia nu i-am întîlnit.

WALLENSTEIN

Dar pe ambasadorul spaniol,
Pe-acela, care-n mod obișnuit
Rostea cuvinte calde pentru mine?

DUCESA

De data-aceasta, pentru dumneavoastră...
Aceluia îi amuțise graiul.

WALLENSTEIN

Deci sorii-aceştia ni s-au stins. De-acum
Din propriul nostru foc vom lua lumină.

DUCESA

Dar cum? Să fie oare-adevărat?
O, bunul meu stăpîn, aşa să fie?
Aşa cum se şopteşte pe la curte,
Cum însăşi ţara-ntreagă o rosteşte?
Şi cum acel călugăr, Lamormain,
A dat să se-nţeleagă?

WALLENSTEIN

(repede)

Lamormain?
Ce spune?

DUCESA

Că aţi întrecut măsura
Puterii ce vi s-a încredinţat,
Călcînd poruncile împărăteşti.
Şi spaniolii vă învinuiesc,
Şi ducele Bavariei... vai, toţi!
Se pregăteşte-o groaznică furtună,
Cu mult mai groaznică decît aceea
Care v-a prăbuşit la Regensburg.
Spuneau că... Vai, nu pot rosti cuvîntul!

WALLENSTEIN

(încordat)

Ei, ce?

DUCESA

A doua voastră...

WALLENSTEIN

A doua, ce?

DUCESA

Destituire ruşinoasă.

WALLENSTEIN

(plimbîndu-se agitat prin odaie)

Da?
O, Doamne! Numai ei mă-mping să merg
Cu sila împotriva vrerii mele!

DUCESA

(se lipeşte de el, rugîndu-l)

O, dacă nu e prea tîrziu, stăpîne,
Cercaţi a vă supune prin blîndeţe
Pentru-a înlătura nenorocirea!
Cedaţi-i, că-i doar împăratul vostru
Şi împăcaţi-i sufletul lui mîndru!
O, nu lăsaţi vicleana răutate
Să ponegrească gîndul vostru bun
Prin tălmăciri făţarnice şi ură!
Nebiruita forţă a dreptăţii
Cu care veţi întîmpina minciuna,
Îi va dezonora pe bîrfitori.
Ne-au mai rămas puţini prieteni. Ştim!
Norocul nostru, tot crescînd, adus-a
A oamenilor ură. Ce-am fi noi
Lipsiţi şi de hatîru-mpărătesc?

Scena III

Contesa Terzky, care duce de mînă pe prințesa Thekla

CONTESA

Vai surioară, despre-asemeni trebi
Vorbiți? Cum văd mai sînt și neplăcute.
Acum,-nainte de-a-și vedea copila?
Se cade-ntîia clipă — bucuriei.
Privește-ți fiica, tată Friedland, iată!
Aceasta este scumpa ta copilă!

(Thekla se apropie de el cu smerenie și vrea să-i sărute mîna; dar el o ia în brațe și rămîne cîtva timp cu privirea pierdută la ea.)

WALLENSTEIN

Frumos mi-a răsărit steaua nădejdii!
Da, da! O voi păstra drept chezășie
Unui noroc sortit a fi măreț!

DUCESA

Era abia un copilaș plăpînd
Atunci cînd ați plecat să înjghebați
Oștirea mare pentru împărat.
Din Pomerania cînd v-ați întors,
Fetița se găsea la mînăstire
Și a rămas acolo pîn-acum.

WALLENSTEIN

Atîta cît ne-a fost de trebuință
Să-i pregătim un viitor frumos,

Împodobit cu tot ce-i mai ales,
Cu tot ce-i mai măreț pe-acest pămînt.
Natura,-n liniștita mînăstire,
I-a dat dumnezeiescul har copilei
Și o călăuzește,-mpodobită,
Către strălucitorul ei destin,
Precum și către marea mea nădejde.

DUCESA

(către prințesă)

Eu cred că nu l-ai fi recunoscut
Pe tatăl tău, copilul nostru drag!
Cînd tu-l văzuși în cea din urmă dată,
Aveai pe-atunci abia opt anișori.

THEKLA

Ba l-am recunoscut numaidecît.
Să știi că tata nu a-mbătrînit;
Îmi stă-nainte neschimbat, în floare,
Întocmai cum în suflet l-am păstrat.

WALLENSTEIN

(către ducesă)

E drăgălașă! Cîtă istețime,
Ce minte ageră! Ei, ca să vezi!
Eu pe nedrept m-am supărat pe soartă
Că nu-mi dăduse-un fiu, să-mi moștenească
Și numele, dar și norocul meu!...
Să-mi poată duce mai departe viața
— Ce iute se sfîrșește — printr-un mîndru
Șirag de principi. Fui nedrept cu soarta!

Pe înflorita-i frunte de fecioară
Vreau să depun coroana vieții mele
Trăită în năprasnice războaie.
Şi nu mi-o voi mai socoti pierdută
De voi putea coroana s-o-mpletesc
Cu o podoabă și mai strălucită:
Podoaba unei steme de regină.

(O ține în brațe. Intră Piccolomini.)

Scena IV

Max Piccolomini și mai apoi contele Terzky

DUCESA

Dar iată că sosește paladinul,
Cel ce ne-a fost un scut ocrotitor!

WALLENSTEIN

Max, bun venit! Tu totdeauna-ai fost
Aducător de bucurii frumoase.
Ca steaua norocoasă-a dimineții
Aduci tu aurora vieții mele.

MAX

Domnule general...

WALLENSTEIN

Întotdeauna
Cel ce te răsplătea, prin mîna mea,
Era-mpăratul. Dar, de data asta,

Silit e fericitul tată Friedland
Să se plătească de o datorie.

MAX

Dar te-ai grăbit să o plătești, alteță!
Abia sosii, abia-ți predai în brațe
Soția și pe scumpa ta copilă,
Și sînt îndurerat că te-ai grăbit
Să-mi dai acel convoi vînătoresc
— Cel mai bogat din grajdurile tale —
Ca o răsplată pentru osteneală.
Da, da! Pentru-a mă răsplăti, desigur!
A fost deci numai o însărcinare,
Ci nu un privilegiu, pentru care
Cu inima ferice m-am pripit
S-alerg la tine pentru-a-ți mulțumi!
Abia acu-nțeleg! Plecarea mea
N-ai vrut să-nsemne ce nădăjduiam:
Cel mai frumos noroc al vieții mele.

(Intră Terzky și predă niște scrisori ducelui, care le desface repede.)

DUCESA

(către Max)

Spui că îți răsplătește osteneala?
Ți-arată astfel bucuria sa.
Desigur dumitale-ți șade bine
Să porți asemenea frumoase gînduri,
Dar ducelui i se cuvine-a fi
Măreț și princiar întotdeauna.

THEKLA

Atunci și eu ar trebui, la fel,
Să mă-ndoiesc de dragostea ce-mi poartă,
Căci el m-a-mpodobit mai înainte
De-a-mi fi vorbit cu inima de tată!

MAX

E-adevărat; el trebuie mereu
Să fie darnic și să fericească.
(Ia mîna ducesei, vorbind cu căldură crescîndă.)
O, pentru cîte nu îi mulțumesc
Și cît de mult înseamnă pentru mine
Acest scump nume: Friedland! Vreau, pe viață,
Să fiu legat de numele acesta;
Prin el să-mi înflorească tot norocul,
Să-mi împlinesc nădejdile frumoase.
Destinul mă va ține prins de el,
Înlănțuit ca într-un cerc vrăjit.

CONTESA

(care între timp îl urmărise cu atenție pe duce, observă c[ă] scrisorile l-au pus pe gînduri)
Și-acum să mergem, căci cumnatul meu,
Văd că dorește să rămînă singur!

WALLENSTEIN

(se întoarce repede, se reculege și-i vorbește vesel ducesei)
Așadar, înc-odată-ți spun, ducesă,
Bine-ai venit în tabără la noi!
Vei fi stăpînă în acest castel!
Tu, Max, păstrează-ți vechea-nsărcinare,

Cît timp noi ne vom îngriji aici
De cîteva porunci împărătești!

(Max Piccolomini oferă brațul ducesei. Contesa o conduce pe prințesă.)

TERZKY

(strigînd după el)

Max, nu uita să vii la întrunire!

Scena V

Wallenstein, Terzky

WALLENSTEIN

(foarte îngîndurat; vorbind ca pentru sine)

Ea foarte bine-a priceput. E-ntocmai,
Precum se-arată în celelalte știri.
Ei luat-au cea din urmă hotărîre.
La curte mi-au și pregătit urmașul..
E Ferdinand, e regele ungar,
Feciorul scump al împăratului.
Deci el va fi de-acum mîntuitorul
Și steaua nouă care le răsare.
Cu noi și-nchipuie c-au terminat
Și ca pe-un răposat ne-au moștenit!
Să nu pierd, prin urmare, nici o clipă!

(Întorcîndu-se, îl vede pe Terzky, căruia îi dă una dintre scrisori.)

Nu-mi place! Gallas cere iertăciune,
Și contele de Altringer la fel.

TERZKY

Şi dacă vei mai pierde vremea mult,
Te vor lăsa toţi, unul cîte unul.

WALLENSTEIN

La defileurile tiroleze,
Pe care Altringer le străjuieşte,
Trimit pe cineva să ţină calea
Oştirii spaniole din Milano.
Deci Sesin, vechi mijlocitor, deunăzi
Din nou s-a arătat. Ce veşti aduce
Din partea contelui acela, Thurn?

TERZKY

Prin Sesin contele-ţi trimite vorbă
C-a fost la cancelarul suedez,
În Halberstadt, la locul de-ntrunire.
Svedezul spune că s-a plictisit,
Nimic nu vrea să mai aveţi de-a face.

WALLENSTEIN

Şi pentru ce?

TERZKY

Spunea că vorba ta
Nu-i cu temei; că vrei să rîzi de svezi
Trecînd pe-ascuns alături de saxoni
Şi-apoi, mai la sfîrşit, să scapi de ei
Cu-o mică sumă dată la-ntîmplare.

WALLENSTEIN

Aşa? Şi nu cumva acesta crede
Că îi voi da Germania drept pradă,

Şi pîn' la urmă pe pămîntul nostru
Nici noi să nu mai fim stăpîni? Să plece!
Ei trebuie să plece! Da! Să plece!
De-asemenea vecini n-avem nevoie!

TERZKY

Dar lasă-le-acel petec de pămînt,
Că doar nu din avutul tău îl dai!
Ce-ţi pasă cine-o să plătească jocul,
De vreme ce chiar tu-l vei cîştiga!

WALLENSTEIN

Să plece! - Afară! Tu nu poţi pricepe!
Nu vreau să se vorbească despre mine
C-am despicat Germania-n bucăţi,
Vînzînd-o veneticului pe-ascuns,
Doar pentru-a dobîndi şi eu ceva
Prin vicleşug. Eu vreau să mă cinstească
Germania ca pe un scut al ei
Şi ca un vrednic principe să stau
Alături de toţi principii din ţară.
Nu vreau ca o putere din afară
Să prindă rădăcini aici, la noi,
Şi mai cu seamă goţii-nfometaţi,
Care privesc cu pizmuire ţara
Şi o pîndesc ca fiarele de pradă!
Mă voi sluji de ei în planul meu,
Dar nu se vor alege cu nimic.

TERZKY

Dar cu saxonii ai să fii mai drept?
Îşi pierd răbdarea, fiindcă tu nu mergi

Decît pe căi întortocheate. Spune,
Ce rost au prefăcătoriile-astea?
Prietenii încep să se-ndoiască
Şi nici nu ştiu cum să mai înţeleagă
Aceste şovăiri din partea ta...
Şi Oxenstirn şi contele de Arnheim...
Rămîn eu mincinosul pîn' la urmă,
Căci toate nu se fac decît prin mine,
Nu am măcar o semnătură-a ta.

WALLENSTEIN

Nu dau nimic în scris, tu ştii prea bine!

TERZKY

Atuncea după ce se poate şti
Temeinicia gîndurilor tale,
De vreme ce cuvîntul dat de tine
Nu e urmat şi de o faptă ? Spune!
Duşmanul într-o bună zi va crede
Că tratativele le-ai încheiat
Doar pentru-a-ţi bate joc de el.

WALLENSTEIN

(după o pauză, fixîndu-l pătrunzător)

De unde ştii că nu mi-aş bate joc?!
Că nu-mi bat joc chiar şi de voi?! De toţi!
Tu nu mă poţi cunoaşte-atît de bine.
Nu-mi amintesc să-mi fi deschis vreodată
Această inimă în faţa ta.
Cu mine împăratul s-a purtat
Urît, şi, dac-aş vrea să mă răzbun,

Eu i-aș putea pricinui mult rău.
Îmi place să-mi cunosc puterea, Terzky!
Şi dacă am s-o folosesc sau nu,
Nici tu nu ai să știi, nici ceilalți! Nimeni!

TERZKY

Îți place să te joci cu noi într-una!

Scena VI

Cei dinainte și Illo

WALLENSTEIN

Cum stai cu oamenii, sînt pregătiți?

ILLO

Găsi-vei totu-așa cum ai dorit!
Ei s-au înfuriat cînd au aflat
Pretențiunile împărătești.

WALLENSTEIN

Dar Isolani,-n ce fel s-a rostit?

ILLO

De cînd i-ai achitat toți creditorii,
Îți este credincios cu trup și suflet.

WALLENSTEIN

De Tiefenbach și Deodat ești sigur,
Colalto ce gîndește, cum se poartă?

ILLO

Ce fac Piccolominii, fac și ei.

WALLENSTEIN

Aşa? Ce crezi, mă pot încrede-n ei?

ILLO

Doar dacă poţi fi sigur de cei doi:
Octavio şi Max Piccolomini.

WALLENSTEIN

De ei, întocmai ca de mine însumi.
Nu se despart de mine niciodată.

TERZKY

Eu aş dori să nu te-ncrezi prea mult
În vulpea-aceea de Octavio!

WALLENSTEIN

Mă-nveţi tu oamenii cum să-i cunosc?
În şaisprezece rînduri am pornit
La lupte grele cu acest bătrîn.
De altfel i-am făcut şi horoscopul:
Aceeaşi zodie ne-a zămislit.
(Misterios.)
Natura deci îşi are tîlcul ei.
Tu dă-mi chezăşuire pentru ceilalţi!

ILLO

Cu toţii au o singură părere:
Cu nici un preţ să nu predai comanda.
Aflai că-ţi vor trimite o solie.

WALLENSTEIN

De vor să mă oblige-n faţa lor,
Şi ei să se oblige-n faţa mea!

ILLO

Bine-nțeles!

WALLENSTEIN

Să-și dea cuvîntu-n scris,
Cu jurămînt, că toți mă vor sluji
Necondiționat.

ILLO

Da, cum să nu!

TERZKY

Necondiționat? Dar cînd e vorba
De-Austria, nu-și uită datoria,
Și-n slujba împăratului fiind,
Găsi-vor pricină de îndoială.

WALLENSTEIN
(clătinînd din cap)

Să-i am pe toți necondiționat!
De îndoială nici nu vreau s-aud!

ILLO

Ia stați, mă paște-un gînd: în astă seară
Nu are loc ospățul dat de Terzky?

TERZKY

Ba da! Și sînt poftiți toți generalii.

ILLO
(către Wallenstein)

Vrei să-mi lași mînă liberă deseară?
Îți voi aduce, -așa cum tu dorești,
Cuvîntul generalilor în scris.

WALLENSTEIN

Tu vino cu-ale lor iscălituri,
Şi te priveşte cum le dobîndeşti.

ILLO

Dar dacă ţi le-aduc negru pe alb,
Şi astfel ai să te încredinţezi
Că şefii toţi te vor urma orbeşte,
Eşti gata cu tărie să încerci
Norocul, printr-o faptă inimoasă?

WALLENSTEIN

Tu vino cu iscălitura lor!

ILLO

Gîndeşte-te ce faci! Tu n-ai să poţi
Plini a împăratului dorinţă
Şi n-ai să laşi oştirea să slăbească,
Să-ncerce-a se uni cu spaniolii,
Căci, altfel, pentru totdeauna,-nseamnă
Să dai din mîna ta puterea, singur!
Şi-apoi, mai e ceva! Tu n-ai să poţi
De ale împăratului porunci
Să-ţi baţi joc, să le ocoleşti într-una
Şi lucrurile să tot zăboveşti,
De nu eşti hotărît să se petreacă
De tot ruptura între noi şi curte.
Rosteşte-te,-ntr-un fel! Vrei să-i previi
Prin fapte hotărîte, sau mai şovăi?
Aştepţi să se adune greutăţi
Şi vrei ca ele să atingă culmea?

WALLENSTEIN

Așa se și cuvine! - Abia atunci
Voi face pasul meu hotărîtor!

ILLO

O, prinde clipa, pînă ce nu trece!
În viață, foarte rar ți se ivește
Prilejul unei clipe norocoase.
Cînd iei o hotărîre îndrăzneață,
Îți trebuiesc și-mprejurări ferice,
Căci firele norocului se-arată
Doar unul cîte unul răsfirate,
Și-abia cînd se vor strînge la un loc
Îl vor alcătui în întregime;
Întocmai cum se-adună-n punctul vieții
O floare care-i gata să-și dea fructul.
Privește lucrurile-n jurul tău!
Se strîng mînate parcă de-un destin.
Aici venit-au cei mai bravi ostași;
Așteaptă numai un semnal de-al tău —
Să nu-i lași să se-mprăștie din nou!
Uniți, cum sînt acum, a doua oară
N-ai să-i mai strîngi, cît vom purta războiul!
Un flux puternic de pe mal urnește
Corabia cea grea. Cînd ei se-avîntă
În valurile mari ale mulțimii,
Curajul crește. Îi ai sub mînă încă!
Războiul îi va-mprăștia-n curînd,
Iar spiritul de obște ce-i leagă
Se va împrăștia și el ici, colo,

În griji și-n interese proprii lor.
Soldatul care azi de sine uită,
Mînat de groaznicul șuvoi al luptei,
Se va dezmetici-n singurătate
Și se va îndrepta spre drumul vechi
Al traiului de fiecare zi,
Sub adăpost cătînd s-ajungă teafăr.

WALLENSTEIN

Nu este încă timpul potrivit.

TERZKY

Așa te auzim mereu zicînd.
Dar cînd va fi?

WALLENSTEIN

Cînd vă voi spune eu.

ILLO

O, tu aștepți al astrelor semnal,
Și-l pierzi pe cel de pe pămînt! Mă crede
Că astrele destinului ce-l porți
În pieptul tău se află. Steaua Venus
E hotărîrea,-ncrederea în tine;
Iar Maleficul, singurul ce-ți strică,
De fapt e numai îndoiala ta.

WALLENSTEIN

Vorbești cum te pricepi. Doar ți-am mai spus
Tu n-ai să poți pătrunde-acele taine,
Deoarece, atunci cînd te-ai născut,
Mărețul Iupiter cel luminos

Se cobora încet către apus.
Rămîi întunecos pe-acest pămînt!
Saturn, din palida lumină-a sa,
Ți-a dat să ai pe drumul vieții tale
Abia o licărire plumburie.
Tu vezi doar lucrurile pămîntești,
Pătrunzi doar strînsa legătură-a lor;
Mă-ncred în tine în privința-aceasta.
Dar tot ce-n adîncimile naturii
Cu-nsemnătate se petrece-n taină,
Și scara spiritului ce se-nalță
Din lumea noastră prăfuită, sus,
În lumea astrelor, prin mii de trepte,
Unde puterile cerești se plimbă
În sus și-n jos, și-n cercuri tot mai mici
Se strîng în jurul soarelui măreț —
Pe-acestea nu le vede decît ochiul
Descătușat al unor copilași
Născuți în a lui Iupiter lumină.

(După ce a făcut cîțiva pași prin sală, se oprește și continuă)

Și toate-acele astre nu-ți arată
Numai venirea nopții și a zilei,
Sau osebirea dintre anotimpuri,
Și numai vremea bună cînd să semeni,
Sau cînd să-ți strîngi recolta de pe cîmp;
Semănătură a fatalității,
Asemeni e și fapta omenească,
Pe care-n viitoru-ntunecat
Tu o arunci, plin de nădăjduire,
Și-apoi destinu-aștepți să hotărască.

Eu trebuie, deci, mai întîi să caut
Un timp prielnic pentru semănat,
Adică cea mai potrivită clipă
Pe care astrele mi-or arăta-o.
Voi cerceta ungherele pe cer,
Ca nu cumva-ntr-un colțișor să stea
Ascuns răuvoitorul propășirii.
Mai dați-mi, deci, răgaz! Și pîn-atunci,
Vedeți-vă de treburi! Eu acum
Nu vă pot spune încă ce voi face.
Dar lor nu mă voi închina! Nu, nu!
Şi nici nu mă vor depărta din slujbă!
Fiți siguri!

CAMERISTUL

Domnii generali!

WALLENSTEIN

Să intre!

TERZKY

De față, vrei să fie șefii toți?

WALLENSTEIN

Nu e nevoie! Numai următorii:
Piccolomini, Deodat, Carafa,
Maradas, Isolani, Forgaci, Buttler.

(Terzky și cameristul pleacă.)

WALLENSTEIN

Pe Questenberg tu l-ai supravegheat?
N-a şoşotit cu nimeni pe ascuns?

ILLO

Îndeaproape l-am supravegheat.
Numai Octavio l-a însoţit.

Scena VII

Cei dinainte. Intră Questenberg, cei doi Piccolomini, Buttler, Isolani, Maradas şi alţi trei genrali.

La semnul generalului, Questenberg se aşează în faţa lui, fiecare urmînd după rangul ce-l are. Pentru un moment domneşte o linişte adîncă

WALLENSTEIN

Cunosc solia voastră, Questenberg,
Şi-am chibzuit adînc asupra ei.
Deşi am luat o hotărîre-a mea,
Pe care nimeni n-o mai schimbă, totuşi,
Se cade să cunoască generalii,
Din gura voastră, vrerea-mpărătească.
Binevoiţi a vă-mplini solia
În faţa nobilelor căpetenii!

QUESTENBERG

Sînt gata să încep; dar v-aş ruga
Să ţineţi seama că prin gura mea
Nu vă vorbeşte propria-ndrăzneală,
Ci numai a-mpăratului putere.

WALLENSTEIN

Mă rog! Lăsaţi aceste introduceri!

QUESTENBERG

Cînd majestatea sa,-mpăratul nostru,
A dăruit oştirilor viteze
Un cap, de glorie încununat,
Cu-atîta iscusinţă în războaie,
Cum este-al nobilului duce Friedland,
A fost încredinţat că-n scurtă vreme
Războiul va lua o-ntorsătură
Mai norocoasă. Este-adevărat
Că începutu-a fost precum doream:
Saxonii — din Boemia goniţi,
Iar suedezii-mpiedicaţi, de-atunci,
Să dobîndească tot mereu victorii.
Aceste ţări din nou au răsuflat
Cînd ducele într-un singur loc a strîns
Oştirile duşmane-mprăştiate
Pe malurile fluviilor germane.
El a chemat pe Oxenstirn, pe Bernhardt,
Pe Banner, contele de Rhin şi chiar
Pe regele acela neînvins —
Să hotărască, lîngă Nüremberg,
O mare bătălie sîngeroasă.

WALLENSTEIN

Binevoiţi a trece la pricină!

QUESTENBERG

Un spirit nou vestea pe căpitanul
Măreţ. În luptă nu se mai băteau
Înnebunite două furii oarbe.
Vedeai o luptă desluşită,-n care

Tăria-nfruntă marea îndrăzneală
Şi cum e istovită-o vitejie
De arta înţeleaptă-a strategiei.
Zadarnic ei îl aţîţau la luptă;
El se-ascundea în săpături adînci,
În tabără vrînd parcă să-şi clădească
Lăcaşul pentru veşnicie. 'N fine,
La disperare, regele voieşte
Să dea năvală; -mpinge la măcel
Supuşii, roşi de foame şi de boli,
Pe toţi i-aruncă în fortificaţii
Unde prin mii de ţevi i-aşteaptă moartea
Şi vrea, el, care pînă-atunci nimic
Nu l-a putut opri, să-şi facă drum.
Dar iată că de data-aceasta el
Întîmpină o dîrză-mpotrivire,
Cum încă nimeni nu o mai văzuse.
Nebiruitul rege de-altădată
Îşi duce-acasă, de pe cîmpul luptei,
Poporul său fărîmiţat zadarnic,
Căci toată jertfa oamenilor săi
Nu-i dobîndi o palmă de pămînt.

WALLENSTEIN

E de prisos să-nşiri, de prin ziare,
Ceea ce noi cu groază am trăit!

QUESTENBERG

Am numai sarcina să-nvinuiesc,
Deşi, din suflet, eu v-aş lăuda.
Ştim că vestitul rege suedez

Îşi pierde gloria la Nüremberg,
Ba chiar şi viaţa,-n lupta de la Lützen.
Dar cine oare n-a rămas uimit
Cînd, după-această zi măreaţă, Friedland
Se furişează de pe cîmpul luptei
Şi fuge la boemi ca un învins?
În vremea-aceasta tînărul din Weimar
Înspre Franconia dădea năvală,
Şi, pîn' la Dunăre croindu-şi drum,
Ajunge lîngă Regensburg degrabă,
Spre spaima bunilor creştini catolici.
Într-o primejdie atît de mare,
Cinstitul principe-al Bavariei
Ceru degrabă sprijin. Împăratul
Trimite-ndată şapte soli călare,
La duce, să-i implore ajutor,
Deşi, stăpîn, putea să-i poruncească.
Zadarnic, însă! Ducele pe-atunci
Nu asculta decît de vechea ură.
Nesocoteşte binele obştesc
Pentru-a-şi plini un dor de răzbunare
Asupra unui vechi duşman al său,
Şi-n felu-acesta Regensburg căzu.

WALLENSTEIN

De care vreme este vorba, Max?
Nu-mi amintesc!

MAX

Vorbeşte de aceea
Cînd în Silezia-am fost.

WALLENSTEIN

Așa! Așa!
Și oare ce-aveam de făcut acolo?

MAX

Să-i alungăm pe svezi și pe saxoni.

WALLENSTEIN

Întocmai! Ascultînd pe dumnealui
Uitasem tot războiul.

(Către Questenberg.)

Mai departe!

QUESTENBERG

Pe Oder poate c-am mai cîștigat
Ce, rușinos, pe Dunăre-am pierdut.
Dar lumea lucruri mari spera să vadă
Pe-această scenă de război, în care
Lupta chiar Friedland — vechi rival lui Gustav —
Naintea lui avînd pe Thurn și Arnheim.
Aproape-ajuns-au unii lîngă alții,
Dar numai pentru-a se cinsti ca oaspeți
Și ca prieteni. Țara-ntreagă,-atunci,
Gemea sub a războiului povară,
În timp ce-n tabăra lui Wallenstein
Domnea o liniște ca-n vremi de pace.

WALLENSTEIN

Sînt multe lupte de prisos, purtate
De-un tînăr general, avînd nevoie
De un triumf. Cel care e-ncercat,

N-are nevoie de vreo altă luptă
Cu care el să dovedească lumii
Că e în stare-a cuceri victorii.
Eu dacă m-aş fi folosit de clipa
Cînd îl aveam în faţa mea pe Arnheim,
Puţin aş fi avut de cîştigat.
Dar, cumpătul păstrîndu-mi, vream s-aduc
Foloase ţării, de-aş fi izbutit
Să rup, dintre saxoni şi suedezi,
Acea primejdioasă alianţă.

QUESTENBERG

Neizbutind, porni din nou războiul.
În fine, ducele îşi dovedeşte
Al său vechi nume glorios. La Steinau,
Pe cîmpul de bătaie, oastea svedă
Se dă învinsă fără să mai lupte.
Dreptatea cerului predă lui Friedland
Pe Mathias Thurn, făclia blestemată
Acelui crunt război, un răzvrătit.
Dar cade-n braţu-unui mărinimos,
Căci ducele, în loc să-l pedepsească
Pe-al împăratului duşman de moarte,
Cu daruri îl încarcă şi-i dă drumul.

WALLENSTEIN

(rîde)

Da, ştiu! Cei din Viena-nchiriat-au
De timpuriu ferestre şi balcoane
Să vadă dus pe osîndit la ştreang
În carul celor osîndiţi la moarte.

De-aş fi pierdut eu lupta, ruşinos,
Mi-ar fi trecut-o poate cu vederea;
Dar fiindcă i-am lipsit de un spectacol,
Nicicînd n-au să mă ierte vienezii.

QUESTENBERG

Silezia a fost eliberată.
Dar Friedland şi-n Bavaria-asuprită
A fost chemat de peste tot. Ce-i drept,
Porneşte-n marş pe-o cale lungă,-n tihnă
Boemia străbate, dar se-ntoarce
În grabă — făr-a da ochi cu vrăjmaşul —
În tabăra-i de iarnă, şi de-acolo
Ale-mpăratului ţări asupreşte
Chiar cu a împăratului oştire.

WALLENSTEIN

Pe-atunci armata suferea prea mult.
De tot ce-avea nevoie-a fost lipsită,
Cînd tocmai ne găseam în pragul iernii.
Ce crede împăratul că-i o trupă?
Nu sîntem şi noi oameni? Nu-ndurăm
Aceleaşi ploi şi frig, necazuri, lipsuri,
Cum le îndură orice muritor?
Afurisit destin pentr-un soldat!
Toţi fug din calea lui pe unde-ajunge,
Iar de pe unde pleacă,-i blestemat!
Nimic nu i se dă! Silit fiind
Să dobîndească totul cu puterea,
El este groaza-ntregii omeniri!
Aici se află generalii mei.

Carafa, Buttler, Deodat, ia spuneți!
De cînd nu s-a mai dat oștirii solda?

BUTTLER

Nu a mai fost plătită de un an.

WALLENSTEIN

Soldatul trebuie să o primească;
Lui numele îi vine de la soldă!

QUESTENBERG

Cuvîntul ducelui acum opt ani
Cu totul altfel glăsuia.

WALLENSTEIN

Da, știu!
E vina mea. Pe împărat eu însumi
L-am învățat așa. Acum opt ani,
Cînd am pornit războiu-n Danemarca,
Am strîns, pentru-mpărat, cincizeci de mii,
Oștire ce nu l-a costat un ban.
Și prin Saxonia, pînă la Belt,
O furie-a războiului trecea,
Ducînd cu sine-a numelui său spaimă.
Frumoase vremi! În toată-mpărăția
N-a fost alt nume mai sărbătorit,
Mai onorat ca al lui Wallenstein.
Eram chiar socotit de împărat
A treia piatră scumpă din coroana-i.
Și pentru c-am purtat acel război,
Ce mi-a atras blestemul unor țări,

Slujindu-l cu credință pe-mpărat
Și înălțîndu-l, astfel, tot mai mult,
Eu oare ce răsplată am primit?
Cînd principii-au venit la Regensburg,
Ce-ar fi putut să iasă la iveală,
Cînd limpede era știut că eu
Războiul l-am purtat cu banii lor?
În urma văicărelii-acestor principi,
Am fost îndepărtat.

QUESTENBERG

Alteța voastră
Cunoaște cît de mult era-mpăratul
Lipsit de libertate,-n sfatul țării.

WALLENSTEIN

Cum? Ei, drăcie!—Aș fi găsit eu leacul
Cu care libertatea să-i cîștig!
Nu, domnul meu! De cînd am pătimit,
Slujind, pe cheltuiala țării, tronul —
Am alte gînduri despre Reich. Ce-i drept,
Acest baston îl am de la-mpărat.
Dar eu acum, ca general al țării,
Nu-l port doar pentru-a unuia mărire,
Ci numai pentru propășirea obștii!
Dar... mai departe! Ce anume-mi cere?

QUESTENBERG

Întîi de toate, împăratul vrea
Ca din Boemia întreaga oaste
Să plece fără nici o-ntîrziere.

WALLENSTEIN

Acuma chiar? În anotimpu-acesta?
Şi încotro ar vrea să ne-ndreptăm?

QUESTENBERG

Acolo unde se găsesc vrăjmaşii,
Căci împăratul vrea ca mai-nainte
De Paşti să fie curăţit de duşmani
Oraşul Regensburg; iar luteranii
Să nu mai predice în catedrală.
A Paştelui curată sărbătoare
Să nu mai fie astfel pîngărită
De o spurcată erezie-a lor.

WALLENSTEIN

O! Generali, se poate-aşa ceva?

ILLO

Cu neputinţă!

BUTTLER

Nu se poate, nu!

QUESTENBERG

Veţi şti că împăratu-a poruncit
Chiar şi acelui colonel Suys
Să plece spre Bavaria îndată.

WALLENSTEIN

Si ce-a făcut Suys?

QUESTENBERG

A şi plecat.
Era de fapt o datorie-a lui.

WALLENSTEIN

Cum? Eu, ca şef al lui, i-am poruncit
Să stea pe loc. Deci astfel se respectă
Comanda mea? În stare de război,
Mai poate fi armată-aceea-n care
Se calcă ascultarea? Generali,
Am să vă rog să fiţi judecători!
Ce se cuvine unui ofiţer
Atunci cînd el, călcîndu-şi jurămîntul,
Nesocoteşte o poruncă?

ILLO

Moartea!

WALLENSTEIN

(pentru că toţi ceilalţi tac, ridică vocea)

Ce se cuvine, conte Piccolomini?

MAX

(după o lungă pauză)

După cuvîntul legii, moartea.

ISOLANI

Moartea!

BUTTLER

Chiar moartea, după legea marţială!

(Questenberg se ridică, Wallenstein de asemenea şi, imediat, toţi ceilalţi.)

WALLENSTEIN

Îl osîndeşte legea, deci, nu eu!
Şi dac-aş încerca să-l graţiez
Aş face-o din respect pentru-mpărat.

QUESTENBERG

Aşa fiind, eu nu mai am ce spune.

WALLENSTEIN

Cînd mi s-a dat comanda, am primit-o
Cu cîteva condiţii. Cea dintîi
A fost: să n-aibă nimeni peste mine
Cuvîntul de comandă în oştire;
Nici însăşi majestatea sa,-mpăratul.
De vreme ce răspund întotdeauna
Cu capul şi onoarea de urmări,
Stăpînul trebuie să fiu doar eu!
Ce l-a făcut pe Gustav de nenvins?
Doar faptul că-n oştire era rege.
Şi-un rege, care-ntr-adevăr e rege,
E-nvins numai de un egal de-al său.
Ei, dar să ne întoarcem la pricină!
Urmează-acum cea mai frumoasă parte.

QUESTENBERG

La primăvară pleacă din Milano
Infantul cardinal cu o armată.
Va trece prin Germania cu ea
Şi se va îndrepta către Olanda.
Pentru-a fi pus la adăpost, pe drum,
Voinţa majestăţii sale este
Să-l însoţească din oştirea voastră
Opt regimente de cavalerişti.

WALLENSTEIN

Aha! Opt regimente, ia te uită!
Frumos gîndit, părinte Lamormain!

Fireşte, dacă-această socotinţă
N-ar fi a dracului de înţeleaptă,
Ai fi tentat să crezi că-i foarte proastă!
Opt mii de călăreţi! Da, da, întocmai!...
Îmi dau prea bine seama ce urmează!

QUESTENBERG

Nu văd nimic ciudat. Înţelepciunea
Dă îndrumări, nevoia porunceşte.

WALLENSTEIN

Dar ce-ţi închipui, domnule-emisar,
Că eu nu simt cum ei s-au săturat
Să ştie-n mîna mea puterea spadei?
Ei cată lacomi şiretlicu-acesta
Şi se slujesc de-un nume spaniol
Să-mi poată micşora oştirea, şi-apoi
S-aducă o putere nouă-n Reich,
Făr-a mai fi sub cîrmuirea mea.
Vă sînt, deci, prea puternic şi-ncercaţi
Să mă înlăturaţi pe ocolite.
A mea-nvoială cere să-mi asculte
Porunca toată oastea-mpărătească
De pe întinsul Reichului întreg.
De trupe spaniole şi infanţi,
Ce-ar vrea ca oaspeţi să străbată Reichul,
În legămînt n-am pomenit nimic.
Ei vor, pe-ascuns, să-l treacă sub tăcere!
Vor să-mi slăbească mai întîi puterea,
Curînd eu de prisos să fiu, şi-n urmă
Să mă azvîrle fără multă vorbă.

De ce aceste căi întortocheate,
Şi nu pe faţă, domnule ministru?
Pe împărat l-apasă legămîntul
Făcut cu mine, şi-ar dori să plec.
Îi fac pe plac! De fapt, plecarea mea,
Nainte de-a veni, o hotărîsem.

(Printre generali se produce o mişcare, ce creşte tot mai mult.)

Îmi pare rău de generalii mei;
Nu văd cum vor ajunge-n stăpînirea
Acelor sume ce le-au creditat
Şi la o soldă binemeritată!
Comanda nouă-aduce oameni noi,
Şi meritele din trecut se uită.
În oaste mulţi străini vin să slujească;
Pe un soldat viteaz şi de folos
Nu-l întrebam de naţie, credinţă.
Pe viitor se vor schimba şi astea.
Dar... ce mă mai priveşte!

(Se aşează.)

MAX

Ferească Sfîntul,
S-ajungem pîn-acolo!-Armata-ntreagă
Va fierbe, se va ridica! Împăratul
E victima unei înşelăciuni!
Nu, nu se poate!

ISOLANI

Nu e cu putinţă!
De toate numai praful s-ar alege!

WALLENSTEIN

Da, dragă Isolani,-așa va fi!
Din tot ce am clădit cu chibzuială
Se va alege praful. Dar n-ai grijă,
Căci se va mai găsi vreun căpitan
Și vreo armată care să alerge
La împărat, cînd se va bate toba!

MAX

(zelos, pasionat, aleargă de la unul la altul liniștindu-i)

Te rog să-mi dai cuvîntul, generale!
Bravi căpitani, vă rog să m-ascultați!
Nu, duce, te conjur, nu hotărî
Nainte de-a ne sfătui cu toții!
Veniți, prieteni! Eu nădăjduiesc
Că totul se mai poate îndrepta!

TERZKY

Veniți! Pe ceilalți îi găsim alături.

(Pleacă.)

BUTTLER

(către Questenberg)

De vreți să m-ascultați, vă dau un sfat:
Feriți-vă, timp de mai multe ceasuri,
Nu v-arătați mulțimii!-Această cheie
De aur nu vă poate ajuta
Din mîinile lor teafăr să scăpați!

(Afară se aude zgomot mare.)

WALLENSTEIN

Da, sfatu-i bun! Octavio, răspunzi
De ocrotirea oaspetelui nostru!
Rămîi cu bine, domnule Questenberg.

(Cînd acesta vrea să vorbească.)

Nu vreau să mai aud nimica despre
Aceste trebi urîte! Dumneata
Aici ți-ai împlinit o-ndatorire.
Eu știu să osebesc pe om de slujbă.

(În vreme ce Questenberg și Octavio se pregătesc de plecare, năvălesc în sală Götz, Tiefenbach, Colalto, urmați de alți comandanți.)

GÖTZ

Dar unde se găsește-acela care
Pe-al nostru general...

TIEFENBACH

(în același timp)

Ce-am auzit?
Tu vrei...

COLALTO

(în același timp)

Sub cîrma ta vrem să trăim,
Și numai împreună vom muri!

WALLENSTEIN

(cu prestanță, arătînd spre Illo)

Aici se află domnul mareșal!
Voința mea el o cunoaște bine.

(Pleacă.)

ACTUL AL TREILEA

O cameră

Scena I

Illo și Terzky

TERZKY

Și cum aveți de gînd s-o ticluiți
Deseară la ospăț cu generalii?

ILLO

Ia seama! Izvodim mai multe rînduri
Prin care ne legăm să-i fim lui Friedland
Cu toții trup și suflet; pentru duce
Ne dăm și cel din urmă strop de sînge.
Firește, fără să călcăm credința,
Ce împăratului noi am jurat.
Dar, ia aminte! Rîndurile-acestea
Le trecem într-o clauză aparte,
Ca astfel ei, cînd vor citi scrisoarea,
Să aibă cugetele împăcate.
Și-acum, ascultă!-Alcătuită astfel,
Le-o-nfățișăm -nainte de ospăț,

Cînd nimeni nu se va împotrivi.
Şi-apoi, după ospăț, fiind orbiți,
În amețeala vinului plutind,
Cînd inimile larg își vor deschide,
Vom da să umble,-atunci, din mînă-n-mînă
O altă hîrtiuță la semnat
Din care clauza o să lipsească.

TERZKY

Şi crezi că se vor socoti legați
De-un jurămînt pe care-l dobîndim
Printr-o asemenea înșelăciune?

ILLO

Oricum, se poate spune că i-am prins.
Pe urmă, las'să țipe cît or vrea.
La curte se va crede-n semnături
Mai mult decît în mărturia lor.
Ca din senin, devin toți trădători,
Şi, astfel, vrînd-nevrînd, vor fi siliți
Să facă din nevoie o virtute.

TERZKY

Orice ne poate fi binevenit,
Numai de s-ar putea-ntîmpla ceva
Să văd că ne-am mișcat din loc odată!

ILLO

Ei, și-apoi ce însemnătate are
Cum căpătăm noi semnătura lor?
De-ajuns pe duce să-l încredințăm
Că generalii toți îl vor urma.

Ştiind că-i va avea în mîna lui,
El va porni la lucru, hotărît,
Şi, deci, îi va tîrî pe toţi cu sine.

TERZKY

Sînt clipe cînd eu nu-l mai înțeleg.
Îl vezi că-și pleacă uneori urechea
La vorbele dușmanului; trimite
Scrisori lui Thurn și Arnheim, îi vorbește
Deschis lui Sesin, cu-ndrăznețe vorbe,
Iar nouă, ore-ntregi ne povestește
De planurile lui. Și-atunci cînd cred
Că e în mîna mea, deodată-mi scapă
Şi dă a înțelege că ţinteşte
Să stea pe loc.

ILLO

De vechile lui planuri
Nu se va lepăda, căci îl frămîntă
Nu numai cînd e treaz, dar și în somn,
Și în privința-aceasta cercetează
Planetele în fiecare zi.

TERZKY

Da, ştiu! Aţi auzit că-n noaptea-aceasta
Se va închide-n turnul astrologic,
Cu doctorul, pentru-a le cerceta?
Aflai c-ar fi o noapte însemnată.
Se spune că pe cer se va petrece
Ceva cu totul neobişnuit,
Ceva ce-i aşteptat de multă vreme.

ILLO

Mai bine s-ar petrece pe pămînt.
Acum cînd generalii-s plini de rîvnă,
Ușor poți să-i cîștigi, în orice fel,
Căci ei nu vor să-și piardă comandantul.
Noi, pînă una-alta,-avem pricìna
Cu care să-i putem întărîta:
O alianță împotriva curții.
Ce-i drept, chemarea e nevinovată —
Să vrea doar să-și păstreze comandantul.
Dar de îndată ce se vor aprinde
În iureșul înfierbîntat al goanei,
Uita-vor iute pentru ce-au pornit.
Am să o ticluiesc în așa fel,
Ca ducele să fie-ncredințat
Că generalii-s gata să-l urmeze
În orice întreprindere-ndrăzneață.
Prilejul îl va ispiti pe duce
Și de va apuca să facă pasul —
Cei din Viena nu-l vor mai ierta;
Nevoia-mprejurărilor, pe duce,
Mereu îl va împinge mai departe.
E greu doar pînă ce se hotărăște;
Cînd el va fi-ncolțit, îi vor veni
Atît puterea cît și limpezimea.

TERZKY

E tocmai ce așteaptă și vrăjmașul
Pentru-a se da de partea noastră.

ILLO

Haide!

În zilele ce vin, va trebui
Cu-nfăptuirile să-naintăm
Cum ani de-a rîndul nu s-a-naintat.
Şi dac-o fi să meargă cu noroc,
Aicea, pe pămînt, atunci şi aştrii
Vor lumina mai potrivit pe cer.
Să o pornim, deci, către generali!
Acum! Să batem fierul cît e cald!

TERZKY

Eu mai rămîn, duceţi-vă-nainte,
Căci am o întîlnire cu contesa!
Nici noi nu stăm cu mîinile în sîn.
Pe dată ce o frînghie se rupe,
Ne stă degrabă alta la-ndemînă.

ILLO

Da, da! Ştiu că soţia dumneavoastră
Zîmbea cu înţeles. Ce-aţi pus la cale?

TERZKY

E vorba de o taină. Sst, soseşte!

(Illo pleacă.)

Scena II

Contele şi contesa Terzky venind dintr-un cabinet, un servitor, mai apoi Illo

TERZKY

Prinţesa, vine? Nu mai pot să-l ţin!

CONTESA

Îndată va sosi aici!... Trimite-l!

TERZKY

La drept vorbind, eu nu știu dacă noi,
În felu-acesta-l mulțumim pe duce;
Doar știi prea bine că-n privința-aceasta,
El niciodată nu și-a spus cuvîntul.
Tu m-ai înduplecat, dar, ia aminte,
Să nu mergi prea departe!

CONTESA

Eu răspund!

(Pentru sine.)

Aici nu-mi trebuie-mputernicire!
Ne înțelegem noi și fără vorbe,
Cumnate! Crezi că nu am priceput
De ce-ai chemat aici pe-a ta copilă
Și l-ai ales pe el să ți-o aducă?
Ai născocit logodna cu un mire,
Pe care însă nimeni nu-l cunoaște;
Să creadă cine-o vrea povestea asta!
Din capul locului eu te-am ghicit.
Ei, dar... în jocu-acesta nu-ți stă bine
Să ai vre un amestec!... Nicidecum!
Rămîne-n grija iscusinței mele!
Vedea-vei că-n privința sorei tale
N-ai să te-nșeli! Nu!

SERVITORUL

(intrînd)

Domnii generali!

(Pleacă.)

TERZKY

(către contesă)

Te rog ai grijă, bagă-i bine-n cap,
Cînd va primi hîrtia s-o semneze,
Să nu gîndească mult asupra ei!

CONTESA

Tu poartă grija oaspeţilor tăi!
Hai, du-te, şi să mi-l trimiţi îndată!

TERZKY

De semnătura lui atîrnă totul!

CONTESA

Ei, nu mai sta! Te-aşteaptă musafirii!

ILLO

(se înapoiază)

Hai, Terzky, unde umbli? Casa-i plină.
Te-aşteaptă lumea!

TERZKY

Da, numaidecît!

(Către contesă.)

Şi vezi să nu întîrzie prea mult!
Bătrînul ar putea să bănuiască.

CONTESA

Fii liniştit! Nu-ţi face nici o grijă!

(Terzky şi Illo pleacă.)

Scena III

Contesa Terzky, Max Piccolomini

MAX

(intră sfios)

Îmi veţi îngădui, mătuşă Terzky?

(Intră pînă în mijlocul scenei, privind neliniştit în jurul său.)

Dar văd că nu-i aicea. Unde este?

CONTESA

Ia uită-te mai bine şi prin colţuri!
Se-ascunde, poate, după vreo perdea.

MAX

Iată-i mănuşile! O, mătuşică!

(Întinde mîna după ele, însă contesa le ia repede.)

Nu fiţi atît de rea, nu mi-o ascundeţi!
De ce vă place să mă chinuiţi?

CONTESA

În felu-acesta vii să-mi mulţumeşti?

MAX

O, cîte nu mi se petrec în suflet
De cînd sîntem aici! O, dac-aţi şti!
Silit sînt astfel să mă stăpînesc,
Să-mi cîntăresc cuvintele, privirea...
Îmi vine greu să mă obişnuiesc.

CONTESA

Te vei obişnui, cu multe, încă,
Drăguţule! Eu numai dacă am

Dovada ascultării dumitale
Mă voi sili să-ți împlinesc dorința.

MAX
Dar dînsa unde e? De ce nu vine?

CONTESA
Şi trebui' să lași totu-n seama mea!
Căci cine alta ar putea să-ți fie
Mai binevoitoare decît mine?
Nu are voie să ne afle nimeni,
Şi mai cu seamă tatăl dumitale!

MAX
Să n-aveți nici o grijă, mătușică!
Nu este om aici să vreau a-i spune
Ce inima ferice îmi frămîntă!
O, mătuşică Terzky! Oare toate
Aicea s-au schimbat, sau numai eu?
Căci parcă mă găsesc între străini.
Nici urmă din acele mulțumiri,
Din bucuriile de altădată!
Dar toate-acestea unde au plecat?
Cîndva în lumea asta îmi plăcea.
Acuma totu-i josnic, fără gust.
Îmi sînt nesuferiți și camarazii,
Şi tata chiar; nici nu mai am ce-i spune.
Îmi sînt urîte armele și slujba.
Eu cred că s-ar simți la fel ca mine
Un duh ferice care s-ar întoarce,
Din sînul bucuriilor de veci,

La jocul copilașilor, la patimi,
La frații lui, la îndeletniciri —
Din nou, deci, la sărmana omenire.

CONTESA

Sînt totuși nevoită să-mi arunc
Privirea-asupra-acestei lumi înguste
În care se petrec atîtea lucruri
De mare-nsemnătate-n clipa-aceasta.

MAX

Ceva, în juru-mi, se petrece; văd
Din forfoteala neobișnuită.
O să ajungă poate și la mine,
Cînd toate fi-vor gata. Unde credeți
C-am fost, mătușă? Dar să nu mă rîdeți!
Mă obosea, în lagăr, vălmășeala,
Puhoiul cunoscuților anoști,
Cu glume seci și vorbe fără duh.
Prea strîns simțindu-mă, plecai să caut
Tăcerea pentru inima aceasta,
Și pentru fericire loc curat.
Contesă, nu zîmbiți! Am fost chiar, singur,
Și-ntr-o biserică. Pe-aici se află
Un schit. „La poarta raiului", îi zice.
Deasupra sfîntului altar stătea
O zugrăveală ștearsă-a Preacuratei.
Icoana-aceea pentru mine-a fost
Prietenul pe care-l căutam.
De cîte ori nu am privit-o lung,
Dar chipul ei măreț, strălucitor,

Şi a evlavioşilor ardoare,
Nicicînd nu m-au mişcat. Acuma eu
Înţelesei evlavia deodată,
Întocmai cum mi-am înţeles iubirea.

CONTESA

Trăieşte-ţi fericirea! Uită lumea
Din jur! Prietenia, între timp,
Cu luare-aminte-ţi va purta de grijă.
Dar să te laşi uşor mînat, cînd omul
Vrea să-ţi arate drumul fericirii!

MAX

Dar dînsa unde a rămas, contesă?
O, clipele atît de minunate,
Cînd fiecare răsărit de soare
Ne-mbrăţişa-n călătoria noastră,
Doar noaptea izbutind să ne despartă!
Bătaia ceasurilor încetase;
Pe-atunci şi vremea parcă sta în loc,
Oprindu-se din mersul veşnic numai
De dragul celui mult prea fericit.
Cînd însă te gîndeşti la schimbul vremii,
Eşti ca picat din rai. Celui ferice
Nu-i bate ceasul.

CONTESA

Şi această taină,
A inimii, cînd ai descoperit-o?

MAX

Azi dimineaţă-am îndrăznit să-i spun
Cuvintele dintîi ale iubirii.

CONTESA

Cum, astăzi? După douăzeci de zile?

MAX

Nu! În acel castel de vînătoare
De lîngă Nepomuk, acolo unde
Am fost întîmpinați de dumneavoastră,
Cînd am făcut popasul cel din urmă.
Stăteam cu ea într-un pridvor, de unde
Priveam tăcuți cîmpia pustiită.
În față se plimbau, călări, dragonii
Trimiși de duce să ne însoțească.
Mă apăsa greu teama despărțirii
Și, tremurînd, în fine,-am îndrăznit
A-i spune următoarele cuvinte:
„Acestea toate-mi amintesc, domniță,
Că astăzi sînt silit să mă despart
De-al meu noroc. Mai sînt puține ceasuri
Și-l veți vedea pe tatăl dumneavoastră.
Prieteni noi vă vor înconjura.
Eu fi-voi pentru dumneavoastră numai
Un biet străin pierdut prin cea mulțime."
Cu glas tremurător ea mă oprește:
„Te rog vorbește cu mătușa Terzky!"
Și de îndată chipul ei frumos
Ca para focului se înroșește,
Mai apoi, ridicîndu-se sfioasă,
Adînc mă săgetează cu privirea.

(Prințesa Thekla apare în ușă și se oprește; este observată numai de contesă, nu și de Piccolomini.)

Eu, neputînd a mă mai stăpîni

Cu multă îndrăzneală-o strîng în brațe
Prinzîndu-i gura-ntr-un sărut fierbinte.
În clipa-aceea, din apropiere
Se-aude-un foșnet care ne desparte.
Așa cum știți, erați chiar dumneavoastră.
Ce-a mai urmat, cunoașteți foarte bine.

CONTESA

(după o pauză, cu o privire ascunsă către Thekla)

Dar poți să fii atît de stăpînit
Și chiar atîta de nepăsător,
Încît să nu întrebi de taina mea?

MAX

De taina dumneavoastră?

CONTESA

Da, a mea!
Cum am intrat deodată-acolo,-n casă,
Cum am găsit-o pe nepoata mea
Și ce mi-a spus, surprinsă,-n prima clipă
A inimii îndrăgostite?

MAX

(însuflețit)

Ei?

Scena IV

Cei dinainte, Thekla, care intră repede

THEKLA

Mătușă Terzky, nu te osteni!
Le va afla pe toate de la mine!

MAX

(face un pas înapoi)

Domniță!... Mătușică Terzky! Oh!
De ce m-ați mai lăsat să vă vorbesc?

THEKLA

(către contesă)

De mult se află-aici?

CONTESA

Da, cam de mult!
Şi timpul lui aproape a trecut.
De ce-ai întîrziat atît de mult?

THEKLA

Am stat s-o-mpac pe mama; iar a plîns.
O văd că suferă, și n-am ce-i face.
Căci eu sînt fericită, nu pot altfel.

MAX

(o pierde din priviri)

Din nou prileju-l am să vă privesc.
Azi dimineață n-a fost cu putință,
Căci nestematele strălucitoare
Vă-mpresurau și-mi ascundeau iubita!

THEKLA

Așadar numai ochii mă priveau,
Nu inima din pieptul dumitale!

MAX

Cînd astăzi dimineață v-am văzut
În brațele părintelui, deși

Mă socoteam străin de neamul vostru,
Un gînd mă îndemna în clipa-aceea
Să-l prind în brațe și să-i spun lui: tată!
Dar ochii lui severi, poruncitori,
M-au țintuit într-o tăcere-adîncă
Stingîndu-mi simțămintele aprinse.
Mă-nfiorau și-acele diamante
Ce vă încununau ca niște stele.
De ce și la primire a ținut
Să răspîndiți un farmec împrejur
Și-un înger să gătească pentru jertfă,
Pe inima-i voioasă grămădind
Povara-atît de tristă-a stirpei lui?
Iubirea cere tot iubire, dar
De-asemeni strălucire n-are voie
Să se apropie decît un rege.

THEKLA

Nu mai vorbi de-această mascaradă!
Vezi doar atît de bine că povara
A fost destul de iute lepădată.
(Către contesă.)
Dar ce-i cu el? Nu e în toane bune!
Mătușă, dumneata l-ai întristat!
Pe drum era atît de liniștit,
Plăcut la vorbă, plin de veselie...
Eu ca atunci doresc să fii, nu altfel!

MAX

Venită lîngă tatăl dumneavoastră,
În altă lume, care vă cinstește,

Ea vi se-arată ca o noutate
Şi-ncîntă ochiul dumneavoastră.

THEKLA

Da!
Aici mă-ncîntă foarte multe lucruri,
Nu pot tăgădui! Această scenă
Atît de felurită,-a bătăliei,
Mă farmecă. Ea îmi împrospătează
Icoana dragă ce-mi părea un vis
Şi care-acum de adevăr mă leagă.

MAX

Iar mie,-adevărata fericire
Îmi pare-un vis. Trăit-am, de curînd,
Pe-o insulă aflată-n înălţimi;
Ea însă coborît-a pe pămînt,
Şi-această punte, care mă aduce
Din nou la viaţa de odinioară,
De cerul meu deodată mă desparte.

THEKLA

Tot jocul vieţii-n care ne aflăm
Îl vei privi ca pe un joc plăcut,
Cînd porţi comoara hotărît în suflet;
Şi după ce-l priveşti, te-ntorci mai vesel
La frumuseţea avuţiei tale.
(Se întrerupe brusc şi continuă pe un ton vesel.)
În timpu-acesta scurt, aici văzut-am
Atîtea lucruri nemaiauzite.
Şi totuşi toate-acestea nu înseamnă
Prea mult, în faţa marelui miracol
Pe care-l tăinuieşte-acest castel.

CONTESA

(pe gînduri)

Şi ce anume? Doar cunosc şi eu
Ungherele ascunse din castel.

THEKLA

(zîmbind)

In partea-aceea drumul e oprit,
Căci poarta-i străjuită de doi grifi
Si de mai multe duhuri necurate.

CONTESA

(rîde)

A, da! Vorbeşti de turnul astrologic!
Şi cum ţi s-a deschis acest... sanctuar
Păzit cu-atîta străşnicie încă
Din clipa-n care-a fost înfiinţat?

THEKLA

Un bătrînel micuţ, cu părul alb,
Prietenos şi tare bun la chip,
Cum m-a văzut, pesemne m-a-ndrăgit
Şi porţile mi le-a deschis îndată.

MAX

Acela este Seni, astrologul!

THEKLA

El despre multe lucruri m-a-ntrebat:
În care zi şi lună m-am născut,
Şi cînd anume, ziua... noaptea...?

CONTESA

Da!...
Vroia să-ţi întocmească horoscopul.

THEKLA

Părea îngrijorat privindu-mi palma
Şi clătina din cap necontenit,
Căci liniile mele nu-i plăceau.

CONTESA

Dar sala-aceea cum ţi s-a părut?
Eu am văzut-o, - aşa... numai în treacăt.

THEKLA

Am încercat o stranie simţire,
Cînd, din lumina zilei, am intrat
Deodată într-o noapte-ntunecoasă,
În care licăreau lumini ciudate.
Pe-un semicerc, în jurul meu, stăteau
Vreo şase-şapte chipuri mari de regi,
Cu sceptru-n mînă, fiecare-avînd
Pe cap o stea. În turn, lumina toată
Părea că vine din acele stele.
În gînd ziceam că toţi aceştia sînt
Planetele ce stăpînesc destinul,
Şi de aceea se înfăţişează
Ca nişte regi. În margine stătea
Un moş posac, cu-o stea gălbuie-nchisă.
Zicea că e Saturn; iar cel din faţă,
Cu steaua-n roş, cu-armură de război,

Spunea că-i Marte. — Aflai că omenirii
Ei amîndoi aduc puțin noroc.
Dar se găsea acolo, lîngă Marte,
Şi o femeie cu obraz frumos
Lucindu-i steaua binevoitoare;
Spunea că-i Venus, astrul bucuriei.
La stînga,-naripat, stătea Mercur;
În mijloc, un bărbat cu chipul vesel,
Cu-o stea strălucitoare ca argintul
Şi cu o frunte nobilă, regească;
Spunea că-i astrul tatei, Iupiter,
Înconjurat de lună și de soare.

MAX

O, n-am să-i fac nicicînd o vină pentru
Credința-n forța astrelor și-n duhuri.
Nu doar trufia omului încarcă
Văzduhul cu puteri misterioase.
Şi pentru-o inimă care iubește,
Chiar și natura este prea îngustă.
Mai multă-nțelepciune se ascunde
În basmele copilăriei mele,
Decît, acum, în adevărul vieții.
Şi numai lumea plină de minuni
Răspunde sufletului fermecat.
Ea îmi destăinuie sălașu-i veșnic,
Mi-ntinde ramurile ei bogate,
Pe care, îmbătat de fericire,
Tot spiritul mi se va legăna.
O fabulă e patria iubirii,

Trăieşte printre zîne, talismane,
Îi place să se-ncreadă-n zei puternici,
Deoarece şi ea-i dumnezeiască.
Fiinţele din fabulele vechi
Azi nu mai sînt, fermecătorul neam
S-a dus, dar inima e nevoită
Să folosească iar vorbirea lor.
Un vechi instinct renaşte-al lor vechi nume,
Al celor ce erau cu noi în viaţă,
Şi care-acum se plimbă-n cer, de unde
Fac semne celui prea îndrăgostit.
Tot ce-i măreţ, doar Iupiter ne-aduce,
Iar tot ce-i mai frumos, ne-aduce Venus!

THEKLA

Eu, dacă-aceasta e o măiestrie
A stelelor, primesc credinţa-aceasta
Cu drag! Plăcută-i, binevoitoare,
De vreme ce, deasupra noastră, sus,
În înălţimea fără de sfîrşit,
A dragostei cunună s-a aflat
— Din astre lucitoare împletită —
Mai înainte de-a ne fi născut.

CONTESA

Dar cerul n-are numai trandafiri.
Acolo sînt şi spini. Ferice eşti
Doar dacă-aceştia nu-ţi rănesc cununa!
Ce leagă Venus, steaua fericirii,
Nenorocosul Marte, rupe-n grabă.

MAX

Imperiu-i negru va sfîrşi-n curînd!
Slăvită fie-a ducelui ardoare,
Căci ramura-nverzită de măslin
O va-mpleti-n cununa unor lauri,
Şi lumii-i va da pacea multdorită!
Nimic nu va mai vrea măreţu-i suflet,
Căci pentru slava lui făcu destul.
Se va întoarce la moşia lui,
Trăind doar pentru-ai săi şi pentru sine.
La Gitschin are-un minunat castel,
La Reichenberg, castelul lui din Friedland,
Cu o priveliște încîntătoare.
Acolo, între munţii uriaşi,
Se-ntind pădurile-i de vînătoare.
El, neîmpiedicat, va da urmare
Îndemnului spre-nfăptuiri mărețe.
În chip regesc, el va putea, atunci,
Să-ncurajeze orice meşteşug.
Va fi ocrotitor a tot ce-i poartă
Pecetea vrednică a strălucirii.
El va sădi, putea-va să clădească,
Va cerceta pe cer acele astre...
Şi dacă nu va fi astîmpărată
Puterea îndrăzneaţă a naturii,
Va-ncepe-a se lupta cu-a ei tărie:
Va sparge stînci, va strămuta pîraie,
Va face drumuri pentru meşteşuguri
Şi pentru un comerţ înfloritor.
Nu se va mai vorbi despre războaie

Decît în povestirile frumoase,
Ce se vor depăna în nopți de iarnă.

CONTESA

Și totuși eu te-aș sfătui, nepoate,
Să n-arunci spada chiar așa curînd!
Socot că o asemenea mireasă
Cu spada se cuvine s-o pețești!

MAX

O, de-ar putea fi cucerită astfel!

CONTESA

Dar ce-a fost asta? Parc-am auzit
Gîlceavă în odăile de oaspeți,
Și multă larmă. Voi n-ați auzit?

(Pleacă.)

Scena V

Thekla și Max Piccolomini

THEKLA

(imediat după plecarea contesei, către Piccolomini, repede și discret)

Să nu te-ncrezi în ei, sînt prefăcuți!

MAX

Cum, ar putea...

THEKLA

Nu asculta pe nimeni!
Aici, numai în mine să te-ncrezi!
Văd bine că ei urmăresc un scop.

MAX

Un scop?! Ce scop?! Atunci ce rost mai are
Să ne mai facă să nădăjduim?

THEKLA

Nu știu, dar n-au de gînd să ne unească
Și să ne facă fericiți. Mă crede!

MAX

Nu văd ce rost mai are-această Terzky!
N-avem de partea noastră pe-a ta mamă?
Blîndețea-i merită-a fi răsplătită
Cu-ncredere de fii din partea noastră.

THEKLA

Da! Mama te iubește;-ți dă cinstire
Mai multă chiar decît oricui de-aici.
Dar ea nicicînd nu va avea curajul
S-ascundă tatii o asemeni taină.
La tihna-i sufletească dacă ținem,
Nu trebuie să-i spunem!

MAX

Și de ce
Atîtea tăinuiri? Știi ce-am de gînd?
Voi cere tatălui tău, în genunchi,
Cuvîntu-asupra fericirii mele.
El este drept, urăște calea strîmbă,
Și nu e prefăcut! E-atît de nobil
Și e atît de bun...

THEKLA

Acesta tu ești!

MAX

De zece ani trăiesc sub ochii lui.
Tu, însă, îl cunoşti numai de astăzi.
Ce, crezi c-ar face pentru-ntîia oară
Ceva măreţ şi de neaşteptat?
Aşa îi este firea: uimitoare,
Întocmai cum e firea unui zeu.
El trebuie mereu să-ncînte lumea
Şi să o facă să se minuneze.
De unde poţi să ştii că-n clipa-aceasta
N-aşteaptă o mărturisire-a noastră
Chiar pentru-a ne uni?... Dar de ce taci?
Tu, văd că mă priveşti cu îndoială!
De ce? Ai împotriva lui ceva?

THEKLA

Eu? Nu, nimic! Ce pot să am? Dar, vezi...
Găsesc că tata e atît de prins
Şi n-are, deci, răgaz să se gîndească
Asupra fericirii noastre!... — Ascultă!

(Îi prinde mîna cu gingăşie.)

Să ne încredem mai puţin în oameni!
Acestei Terzky îi vom mulţumi
Pentru bunăvoinţa ei; dar noi
Încredere nu trebuie să-i dăm
Decît atîta cît i se cuvine!
Ne bizuim pe inimile noastre!

MAX

Vom fi noi oare fericiţi vreodată?

THEKLA

Cum, nu sîntem? Dar tu nu eşti al meu?
Şi eu a cui sînt? Simt în piept un mare
Curaj, pe care-acum mi-l dă iubirea.
Ar trebui să nu fiu prea deschisă,
Şi inima mai bine ţi-aş ascunde —
Aşa ar cere buna cuviinţă;
Dar unde poţi găsi tu adevărul,
De nu îl vei afla nici de la mine?
Destinu-a vrut să ne-ntîlnim, şi-n veci
Să fim cu inimile strîns unite.
Iubirea noastră-nseamnă mult mai mult
Decît gîndit-au ei, şi de aceea
Vreau s-o păstrăm, ca pe o pradă sfîntă,
Cît mai adînc în inimile noastre.
Din înălţimea cerului ea vine
Şi lui să-i mulţumim, căci pentru noi,
Doar el mai poate face vreo minune!

Scena VI

Cei dinainte, contesa Terzky

CONTESA

(grăbită)

Chiar soţul m-a trimis. E timpul, spune,
Să meargă la ospăţ.

(Cei doi nu-i dau atenţie şi, atunci, ea vine între ei.)

Hai, despărţiţi-vă!

THEKLA

O, nu! Abia o clipă a trecut.

CONTESA

Vă trece timpul repede, nepoată!

THEKLA

Dar nu e nici o grabă, mătușico!

CONTESA

Te caută, hai du-te! A-ntrebat,
De două ori, chiar tatăl dumitale.

THEKLA

Ei, și?!

CONTESA

Nepoată, înțelege-odată!

THEKLA

Și ce să cate Max în lumea-aceea?
Or fi ei vrednici și aleși bărbați,
Dar el prea tînăr este pentru ei!

CONTESA

Vrei să-l păstrezi doar pentru dumneata?

THEKLA

(cu vioiciune)

Întocmai! Uite că ai nimerit-o!
Așa vreau eu! Să mi-l lăsați aici!
Acelor domni poți să le spui...

CONTESA

Nepoată!
Ieșitu-ți-ai din minți, nepoată?... Conte!
Condițiunile doar le cunoști!

MAX

Domniță, sînt silit să mă supun!
Vă las cu bine!

(Thekla îi întoarce iute spatele.)

Dar nimic nu-mi spuneți?

THEKLA

(fără să-l privească)

Nimic! Poți să te duci!

MAX

Cum aș putea.
De vreme ce v-am supărat?

(Se apropie de ea; privirile lor se întîlnesc. Thekla stă un moment tăcută, apoi se aruncă în brațele lui, care o strînge la piept.)

CONTESA

Hai, du-te!
Hai, să nu vină cineva! Aud
Un zgomot... Voci străine... Vin spre noi.

(Max se desprinde din brațele Theklei și iese. Contesa îl conduce. Thekla îl urmărește mai întîi cu privirea, se plimbă de cîteva ori prin cameră, apoi se oprește îngîndurată. Pe masă se află o ghitară, pe care o ridică, preludează puțin, melancolică, și începe să cînte.)

Scena VII

THEKLA

(cîntă, acompaniindu-se la ghitară)

Răsună codrul. Norii s-au întețit
Fetița colindă pe-un mal înverzit,
Şi valuri de stînci se lovesc şi se frîng.
Fetița e tristă și ochii ei plîng,
Şi jalnic în noapte suspină.
Ah, inima-i stinsă, lumea-i deșartă,
Nimic ea dorinței nu poate să-mpartă!
Recheamă-ți copila, făptură cerească,
Căci ea a gustat fericirea lumească!
Am trăit o iubire divină!

Scena VIII

Contesa, care revine, și Thekla

CONTESA

Nepoată, ce-a fost asta?! Cum se poate?!
Te-arunci așa ușor la pieptul lui?!
Se cade să te prețuiești mai mult!

THEKLA

(ridicîndu-se)

Ce vrei să spui?

CONTESA

Să nu uiți cine ești,
Şi totodată cine este el!
La asta,-mi pare, nici nu te-ai gîndit!

THEKLA

La ce?

CONTESA

Eşti fiica ducelui de Friedland.

THEKLA

Ei, şi?! Mai ce?

CONTESA

Cum? Asta-i întrebare?

THEKLA

Ceea ce noi tîrziu am devenit,
El e din clipa cînd a fost născut.
Se trage dintr-un neam lombardic vechi
Şi este fiul unei mari ducese.

CONTESA

Visezi? N-aşteaptă-a fi cumva rugat
Să ceară mîna şi să fericească
Moştenitoarea cea mai înzestrată
Din Europa?

THEKLA

Nu va fi nevoie!

CONTESA

Ţi s-a urît cu binele, nepoată?

THEKLA

Dar contele Octavio-l iubeşte;
Deci, tatăl lui nu se va-mpotrivi.

CONTESA

A, tatăl lui! Numai al lui, nepoată?!
Dar la al dumitale te-ai gîndit?

THEKLA

Ei, da! Credeam că de al lui vă temeţi,
Căci totu-i tăinuiţi cu orice preţ!

CONTESA

(privind-o cercetător)

Nepoată, dumneata eşti prefăcută!

THEKLA

Mătuşă, -atît de repede te superi?!
Mă iartă!

CONTESA

Crezi c-ai dobîndit izbînda?
Să nu te bucuri prea din timp!

THEKLA

Iertare!

CONTESA

Noi pîn-acolo încă n-am ajuns!

THEKLA

Te cred!

CONTESA

Dar ce-ţi închipui dumneata?
Că el măreaţa-i viaţă-a risipit
Într-o războinică-ndeletnicire,

De orice fericire pămîntească
S-a lepădat şi somnul nopţi de-a rîndul
Din aşternutul lui l-a alungat,
Cu-atîtea griji umplîndu-şi capul nobil,
Doar pentru c-ar fi vrut, din amîndoi,
Să facă o pereche fericită?
Crezi oare că te-a scos din mînăstire
Pentru-a-ţi aduce, în triumf, bărbatul
Ce ochilor tăi place? - Aşa ceva
Putea să dobîndească mai uşor!
El nu a semănat — să rupi tu floarea
Cu mîini copilăreşti şi să ţi-o prinzi
La piept, ca pe o ieftină podoabă.

THEKLA

Dar s-ar putea ca tocmai din sămînţa
Ce nu a fost sădită pentru mine
Să pot culege roade-mbelşugate.
Destinul meu prietenos şi bun,
De unde ştii că nu îmi pregăteşte
Din însăşi viaţa tatălui trudită
Un viitor bogat şi fericit?

CONTESA

Gîndeşti ca o fetiţă-ndrăgostită.
Priveşte-n jur, dă-ţi seama un'te afli!
Tu n-ai intrat aici într-un lăcaş
Înconjurat şi plin de bucurii,
Cu zidurile-i înfrumuseţate,
Cu capete încununate-n flori
Şi toate pregătite pentru nuntă!

Aici nu este altă strălucire
Decît a armelor. Sau îţi închipui
Că mii de oameni fost-au strînşi aici
Să-ţi joace la ospăţ? Vezi bine doar,
Scăldaţi mereu în lacrimi, ochii mamei
Şi fruntea tatălui tău încreţită
De-atîtea gînduri. Soarta casei noastre
Se află-n mare cumpănă acum!
Te leapădă de micile dorinţe,
De simţămintele copilăreşti
Şi-arată că eşti fiica unui om
Ales, cu totul făr-asemănare!
Femeia nu atîrnă de-a sa vrere;
De-al altuia destin e strîns legată.
Desăvîrşită-i numai cine ştie
S-aleagă-un bun străin, pe care-n suflet
Cu grijă şi cu dragoste să-l poarte.

THEKLA

Aşa m-au învăţat şi-n mînăstire;
N-aveam nici o dorinţă. Mă ştiam
Copila ducelui atotputernic,
Iar viaţa-i glorioasă, -ajunsă acolo,
Nu-mi da alt simţămînt decît acesta:
Că pentru el ursită sînt să sufăr,
Să mă jertfesc.

CONTESA

Aceasta-i soarta ta!
Supune-te, - aşadar, de bunăvoie!
Învaţă de la mine şi-a ta mamă!

THEKLA

Destinul mi l-a arătat pe-acela
Pe care să-l urmez cu bucurie
Şi pentru care pot să mă jertfesc.

CONTESA

Nu, draga mea copilă, nu destinul,
Ci inima doar ţi l-a arătat!

THEKLA

Îndemnul inimii e glasul sorţii.
Eu sînt a lui. Această viaţă nouă,
Ce azi trăiesc, e numai darul lui.
El are aşadar un drept asupra
Făpturii lui. Ce-am fost eu mai-nainte
De-a mă însufleţi iubirea lui?
Vreau să mă port aşa cum mă cunoaşte,
Să nu mă creadă mai prejos ca el.
Cînd stăpîneşti ceva nepreţuit,
Nu poţi să fii un om neînsemnat!
Odată cu atîta fericire
Eu simt că şi puterea mi s-a dat.
În faţa unui suflet cumpănit
Şi viaţa se arată cumpănită.
Acuma ştiu că mie-mi aparţin.
Cunosc deplin voinţa neclintită
Din pieptul meu; şi pentru ceea ce
E mai măreţ, în stare-s de orice!

CONTESA

Vrei tatălui să te împotriveşti
De-a hotărît, cumva, asupră-ţi, altfel?

Ți-nchipui că vei dobîndi ceva
Cu-a ta putere? Nu uita, copilă,
Că dînsul poartă numele de Friedland!

THEKLA

Şi eu la fel! Va întîlni în mine
Pe fiica sa adevărată!

CONTESA

Cum?
Silit nu poate fi nici de-mpărat,
Şi vrei să lupți cu el, tu, fiica lui?

THEKLA

Ce nimeni n-a putut să îndrăznească,
Va îndrăzni acum chiar fiica lui!

CONTESA

Într-adevăr, nu se va aştepta!
Adică el, biruitor a toate,
Să-nceapă a purta o nouă luptă
Cu încăpățînarea fiicei sale?
Copilă, vai, copilă! Pîn-acum
Tu numai zîmbetul i l-ai văzut,
Nu însă şi privirea-i mînioasă.
Dar glasu-ți tremurînd va îndrăzni
Să se ridice înaintea lui,
Cînd încerca-vei să te-mpotriveşti?
Zadarnic, singură, îți pui în gînd
Mari lucruri, împleteşti frumoase vorbe
Şi sufletu-ți plăpînd, de turturică,

16

Îl înarmezi cu un curaj de leu!
Încearcă numai să păşeşti odată
În faţa ochilor pătrunzători,
Ce straşnic ţintuiesc, şi spune: nu!
Te vei topi în faţa lui, copilă,
Ca frunza gingaşă a unei flori
Bătută de a soarelui arşiţă.
Eu nu vreau să te sperii, draga mea,
Dar sper că n-ai s-ajungi chiar pîn-acolo!
De altfel, nu cunosc voinţa sa.
Se poate întîmpla ca planul lui
Cu-a ta dorinţă să se potrivească,
Dar nu va-ngădui nicicînd ca tu,
Copila mîndră-a norocirii lui,
Să te arăţi cu-asemenea purtări,
Aşa... ca o fetiţă-ndrăgostită,
Să te-njoseşti de dragu-unui bărbat!
Chiar dacă-i este hărăzit un dar
Atît de mare, dragostea îi cere
Cu jertfa cea mai mare să-l plătească!

(Contesa pleacă.)

Scena IX

THEKLA

(singură)

Îţi mulţumesc pentru-ncunoştinţare!
Ea întăreşte presimţirea-mi rea.
Deci, este-adevărat! Aici n-avem

Prieteni, nici un suflet credincios!
Nu ne vom bizui decît pe noi.
Ne-așteaptă lupte grele. Tu, iubire
Dumnezeiască, dă-ne, tu, putere!
Ea spune adevărul! Nu sînt semne
Veselitoare-acelea ce sclipesc
Pentru unirea inimilor noastre!
Nădejdea nu sălășluiește-aici,
În zîngătul-năbușitor de arme,
În larma de război; chiar și iubirea
Apare-nveșmîntată în oțel
Și pregătită pentru lupta morții.
Un groaznic duh prin casa noastră umblă.
Destinul vrea curînd să ne sfîrșească.
O vrajă dulce sufletu-mi răpește,
M-alungă din refugiul liniștit,
Mă ispitește cu cerescu-i chip;
O văd tot mai aproape cum plutește,
Mă trage cu puteri dumnezeiești
Spre-abis și nu pot să mă-mpotrivesc!

(Din depărtare se aude muzica banchetului.)

Cînd focul mistuie o casă, cerul
Își cheamă norii, trăsnete coboară,
Iar din adîncurile infernale
Țîșnesc făclii; chiar zeul bucuriei,
Cuprins de-o aprigă mînie oarbă,
Cununa de rășină și-o aruncă
Pe casa-nvăluită de văpaie!

(Pleacă.)

ACTUL AL PATRULEA

O sală mare, iluminată festiv. În mijlocul ei — în partea din fund a scenei — o masă bogat împodobită, la care stau opt generali, printre care Octavio, Terzky şi Maradas. Ceva mai în fund, la dreapta şi la stînga, alte două mese la care stau cîte şase musafiri. În faţă, bufetul. Toată partea scenei din planul întîi rămîne liberă pentru paji şi servitori, care sînt într-o permanentă mişcare. Muzicanţi din regimentul lui Terzky se află în scenă, mergînd prin jurul meselor. Înainte de a se îndepărta ei apare Max Piccolomini, pe care îl întîmpină Terzky cu o scrisoare, iar Isolani cu un potir

Scena I

Terzky, Isolani, Max Piccolomini

ISOLANI

În cinstea celor dragi! Dar unde-ai stat?
Degrabă treci pe locul dumitale!
Terzky ne-a dat să bem, în toată voia,
Alese vinuri de-ale mamei sale.
Aici e ca-n castelul Heidelberg!
Scăpaşi ce-a fost mai vesel. Colo, ei,
La masă,-mpart coroanele ducale,
Cît şi moşiile lui Eggenberg,
Ale lui Sternberg, Lichtenstein, Slovata,
Şi toate marile feude cehe.
Dar, dacă te grăbeşti, va mai rămîne
Ceva şi pentru dumneata. Ia loc!

COLALTO ȘI GÖTZ
(strigînd de la masa a doua)

Conte Piccolomini!

TERZKY

Da, îndată
Va fi al vostru!-Am întocmit aici
Un jurămînt. Citește-l și ne spune
De-ți place cum e scris. Toți l-au citit
Și fiecare îl va iscăli.

MAX
(citește)

„*Ingratis servire nefas*"!

ISOLANI

Se pare-a fi un stih latin. Confrate,
Cum sună-n limba noastră?

TERZKY

„Un om întreg
Nu poate să slujească un ingrat."

MAX
(citește)

„Considerînd că înaltul nostru conducător, alteța sa principele de Friedland, a luat hotărîrea să părăsească slujba împărătească, din pricina nenumăratelor jigniri pe care le-a suferit; dar pentru că s-a lăsat înduplecat, la stăruința noastră, a tuturor, de a rămîne și mai departe la comanda

armatei, de care să nu se despartă fără învoirea noastră, ne obligăm, fiecare în parte, în locul unui jurămînt formal, să stăm și noi în mod cinstit și credincios alături de el, dînd tot ce avem, pînă și ultima picătură de sînge, aceasta, bineînțeles, întrucît ne va îngădui jurămîntul pe care l-am depus împăratului.

(Isolani repetă ultimele cuvinte.)

De asemenea, vom numi drept trădător pe acela care, în ciuda acestui legămînt, va părăsi cauza comună, unindu-ne cu toții pentru a ne răzbuna pe averea și pe viața sa. Drept care întărim prin semnătura numelui nostru."

TERZKY

Ce zici? Te învoiești să îl semnezi?

ISOLANI

Ei, cum să nu! Căci doar e-n joc, aici,
Onoarea fiecărui ofițer!
Va trebui!... Cerneală și un toc!

TERZKY

Stai! Are timp după ospăț!

ISOLANI

(trăgîndu-l pe Max)

Hai, vino!

(Se așează amîndoi la masă.)

Scena II

Terzky, Neumann

TERZKY

(îi face semn lui Neumann, care a aşteptat lîngă bufet, şi împreună vin în faţă)

Ei, Neumann, copia adus-ai? Dă-mi-o!
Nădăjduiesc că-i bine întocmită
Pentru-a putea fi lesne-asemuită!

NEUMANN

Am copiat-o-ntocmai, şir cu şir!
Am scos, aşa precum mi-aţi poruncit,
Doar jurămîntul către împărat.

TERZKY

Bun! Pune-o colo!-Arunc-o-n foc pe-aceasta,
Căci datoria şi-a îndeplinit!

(Neumann pune copia pe masă şi se înapoiază la bufet.)

Scena III

Illo, venind din a doua încăpere, Terzky

ILLO

Cum stăm cu Piccolomini?

TERZKY

Stăm bine,
Aşa cred! N-a tăgăduit nimic.

ILLO

În el şi-n tatăl său nu prea mă-ncred.
Ai grijă, nu cumva să-i pierzi din ochi!

TERZKY

Cum se arată masa dumneavoastră?
Nădăjduiesc că vă-ngrijiţi de oaspeţi!

ILLO

Da, da! Sînt chiar nespus de inimoşi,
Şi pare-mi-se că-i avem în mînă.
Aşa cum prevesteam, ei s-au aprins
De parcă n-ar fi-n joc numai onoarea
Ştirbită ducelui de împărat.
Iar Montecuculi vorbea-ncălzit:
„Odată strînşi uniţi, va trebui
Să-i punem împăratului condiţii"!
De n-ar fi fost aceşti Piccolomini,
Am fi putut să ne lipsim, mă crede,
De toată şiretenia aceasta!

TERZKY

Dar ce vrea colonelul Buttler? Sst!

Scena IV

Vine Buttler

BUTTLER

(venind de la masa a doua)

Nu vă neliniştiţi! Eu foarte bine

V-am înţeles. Noroc şi spor la lucru!
Iar în ce mă priveşte, mareşale,
(misterios)
Puteţi pe mine să vă bizuiţi!

ILLO
(vioi)

Putem?

BUTTLER

Cu clauză sau fără ea,
Totuna mi-e! M-aţi înţeles? Vă rog
Să-i spuneţi ducelui că poate pune
Credinţa mea la orice încercare!
Eu împăratului-i sînt ofiţer
Cît timp îi este ducelui pe plac
Să mai rămînă generalul curţii;
Şi de îndată ce-i va fi pe plac
Să fie propriul său stăpîn, eu numai
Pe duce-l voi sluji.

TERZKY

Da, bun e schimbul!
Acela căruia te-ndatorezi
Nu e, ca Ferdinand, un cărpănos.

BUTTLER
(serios)

Credinţa mea nu-i de vînzare, conte!
De-aţi fi venit la mine-acum cinci luni,
Nu v-aş fi sfătuit deloc să-mi cereţi

Ce vă ofer acum de bunăvoie!
Eu ducelui am să mă dăruiesc
Cu-ntregul regiment ce îl comand.
Nădăjduiesc că pilda ce voi da
Nu va rămîne fără de urmări!

ILLO

Da, da! Căci cine oare-acum nu știe
Cum strălucește colonelul Buttler
Ca un model în fruntea oastei noastre?

BUTTLER

Da? Credeți, mareșale?! Prin urmare,
Eu n-am de ce să-mi căinez credința
Ce i-am purtat-o patruzeci de ani,
Dacă-al meu nume, glorios și bine
Păstrat, îmi dă — la șasezeci de ani —
Prilejul unei răzbunări depline!
Dar, domnilor, nu vă izbiți de vorbe!
Vă e totuna cum mă cîștigați.
Aș vrea să nu vă-nchipuiți cumva,
Că mi se strîmbă judecata dreaptă
Prin jocul ce ați pus la cale, sau
Că îndoiala, sîngele meu iute,
Ori altă pricină, mai pot abate
Pe-un om în vîrstă,-obișnuit să meargă
Pe drumul vrednic de onoare. Haidem!
Nu credeți că sînt mai puțin pornit
Acum, cînd bine știu de ce mă lepăd!

ILLO

Aş vrea s-o spui pe faţă, colonele!
Drept ce-am putea noi să vă luăm?

BUTTLER

Prieten.
Deci, iată mîna mea! Cu tot ce am,
Eu sînt al vostru. Dar nu numai oameni
Îi trebuie lui Friedland, ci şi bani.
În slujba lui agonisii ceva;
Îl pot împrumuta. Şi dacă Friedland
Îmi supravieţuieşte,-i las avutul;
Pe el îl vreau moştenitorul meu!
Mă aflu singur pe această lume.
Nu am putut cunoaşte simţămîntul
Ce leagă pe-un bărbat de o femeie
Şi de comoara unor copilaşi.
Cînd viaţa mea se va sfîrşi, atunci
Şi numele lui Buttler se va stinge.

ILLO

Nu e nevoie să ne daţi şi bani!
O inimă cum e a dumneavoastră
Înseamnă pentru noi comori de aur.

BUTTLER

Eu din Irlanda am venit la Praga
Cu un stăpîn ce l-am înmormîntat,
Şi nu eram decît un biet soldat.
De la a grajdului umilă slujbă,
M-am ridicat, prin iscusinţă-n lupte,

La demnitatea şi la rangu-acesta.
Norocul meu ciudat m-a tot purtat
Ca pe o jucărie-n mîna lui,
Şi drumul ducelui mi-e foarte drag,
Căci seamănă întocmai cu al meu;
El ca şi mine-i tot fiul Fortunei.

ILLO

Da! Sufletele tari se înrudesc.

BUTTLER

E vremea clipei mari, prielnică
Pentru un om viteaz şi hotărît.
Stăpînii-şi schimbă-oraşul şi castelul,
Precum din mînă-n mînă umblă banul.
Nepoţi din neamuri vechi colindă ţări,
Noi nume şi blazoane se ivesc;
Un nechemat popor din nord cutează
Să se-mpămîntenească-aici, pe veci,
Iar prinţul Weimar se-narmează straşnic
Să-ntemeieze un ducat puternic
Pe rîul Mein. Lui Halberstadt şi Mansfeld.
O viaţă lungă numai le lipseşte
Să smulgă vitejeşte cu-a lor spadă
Pămînturi noi. Dar care din aceştia
Se poate măsura cu friedlandezul?
Nimic nu poate fi atît de-nalt
Ca cel puternic să nu-l poată-aţinge,
Urcînd pe scara vieţii tot mai sus!

TERZKY

Vorbeşti ca un adevărat bărbat!

BUTTLER

Domnia voastră să v-asigurați
De spanioli, precum și de valoni!
Pe scoțianul Lesly — eu vă rog —
Să îl lăsați numai pe seama mea!
Dar să ne-ntoarcem printre oaspeți. Haidem!

TERZKY

Da, da! Dar unde este pivnicerul?
Aș vrea să se consume tot ce ai!
Să ni se dea cele mai bune vinuri!
Azi toate se vor hotărî! Stăm bine!

(Fiecare merge la masa lui.)

Scena V

Pivnicerul și Neumann vin în față. Servitorii apar din cînd în cînd

PIVNICERUL

Poftim de vezi! Vor vinu-acela nobil!
De-ar învia bătrîna mea stăpînă
Și ar vedea sălbăticia asta,
Sărmana s-ar întoarce în mormînt.
O casă nobilă ce dă-napoi!
Da, da! Așa e, domnule-ofițer!
Au toate o măsură, un sfîrșit...
În cumetria-naltă cu-acest duce
Văd prea puțină binecuvîntare.

NEUMANN

Ferească Dumnezeu, ce tot vorbești!
Abia acum începe mai frumos.

PIVNICERUL

Crezi? Cîte nu s-ar spune despre asta!

PRIMUL SERVITOR

(venind)

Vin de Bourgogne, e pentru masa patra!

PIVNICERUL

Aceasta este-a șaptezecea sticlă!

PRIMUL SERVITOR

De, dacă domnul Tiefenbach e-acolo!

(Pleacă.)

PIVNICERUL

(către Neumann, continuînd)

Se-ncumetă să meargă prea departe,
Imită-n lux pe principi şi pe regi,
Şi orice-ar cuteza măritul duce,
Stăpînul, domnul conte, îl urmează;
El nu vrea să rămînă mai prejos.

(Către servitori.)

Ce tot ciuliţi urechile? Ce staţi?
Căraţi-vă! Grijiţi-vă de mese!
Stă gol paharul contelui de Palfi!

AL DOILEA SERVITOR

(venind)

Îmi cer pocalul mare, pivnicere,
Acela preţios, făcut din aur,
Şi cu emblema mare a Boemiei!
Stăpînu-a spus că dumneata îl ştii.

PIVNICERUL

Cel care-a fost lucrat de maistrul Wilhelm,
O capodoperă încîntătoare,
Din prada dobîndită-atunci la Praga,
Cînd Friedrich fu încoronat ca rege?

AL DOILEA SERVITOR

Da, da! Vor toți să bea pe rînd din el.

PIVNICERUL

(clătinînd din cap, scoate pocalul și-l clătește)

Iar au ceva de raportat la curte.

NEUMANN

Să-l văd și eu!... Da, minunat potir!
Din aur greu, lucrat cu măiestrie.
Pe el văd multe lucruri înțelepte
Cu gingășie plăsmuite. Iată!
Aicea văd o mîndră amazoană
Sărind cu calul peste-această cîrjă
Și peste mitrele arhierești;
Pe o prăjină ține-o pălărie
Și-un falnic steag pe care văd o cupă.
Dar poți să-mi spui ce-nseamnă toate astea?

PIVNICERUL

Femeia de pe cal înfățișează
Deplina libertate,-n ce privește
Alegerea unei coroane cehe,
Simbolizată printr-o pălărie
Și printr-un cal sălbatic ce-l conduce;
Podoaba omului e pălăria,
Căci cel ce n-are voie să rămînă

Cu capu-acoperit de pălărie
În fața unui împărat sau rege,
Nu este socotit drept un om liber.

NEUMANN

Și ce-nsemnează-aici, pe steag, potirul?

PIVNICERUL

Întruchipează-ntreaga libertate
Ce i se dă bisericii slovace,
Așa cum o aveau cîndva strămoșii,
Ce-au dobîndit frumosul privilegiu
Purtînd războiu-acela cu husiții,
Cînd papa nu vroia cu nici un preț
Să-ngăduie potirul unui laic.
Un utraquist[1] n-ar fi avut ceva
Mai de însemnătate ca potirul.
Era comoara lui cea mai de preț,
Și l-a costat pe ceh mult sînge scump
Vărsat în numeroase lupte grele.

NEUMANN

Și sulul ce plutește pe deasupra?

PIVNICERUL

Semnifică scrisoarea-mpărătească
Ce-au dobîndit boemii de la Rudolf;
Un pergament ales, neprețuit,
Căci el asigură credinței noi
Bătaia-n voie-a clopotelor sfinte,

[1] *Utraquism* — curent moderat al husismului.

Cîntarea liberă bisericească,
Așa cum celei vechi se-ngăduia.
Dar iată că acestea s-au sfîrșit,
De cînd pe noi ne stăpînește Grätzer.
În urma luptei crunte de la Praga,
În care palatinul conte Friedrich
Pierdu coroana și domnia țării,
Mulți frați de-ai noștri au plecat din țară.
Scrisoarea-mpărătească-a fost tăiată
Cu foarfecele chiar de împărat.

NEUMANN

Văd că le știi pe toate, pivnicere,
Cunoști întreaga cronică a țării!

PIVNICERUL

N-au fost degeaba taboriți[1] strămoșii
Care-au slujit sub Procop și sub Zisca —
Să-i ierte Cel-de-sus, căci au luptat
Doar pentru-o sfîntă pricină-a dreptății!
Dar... duceți-l!

NEUMANN

Mai lasă-mă, te rog,
Să văd și zugrăvelile acestea!
Aici, consilierii-mpărătești,
Slovata, Martinitz, sînt aruncați
Din marele castel din Praga. 'Ntocmai!...
Și, iată, - aici stă contele de Thurn,
Acela care-a dat porunca.

(Servitorul pleacă cu potirul.)

---

[1] Ramură a husiților.

PIVNICERUL

Nu!
De ziua ceea nu vorbiți!... A fost
În mai, în douăzeci și trei, în anul
O mie șase sute unsprezece;
Îmi amintesc, de parcă azi ar fi!
Cu ziua-aceea a-nceput o jale
Și o durere mare-n țara noastră.
Trecut-au șaisprezece ani de-atunci,
Și pacea pe pămînt nu s-a-ncheiat.

LA MASA A DOUA

(exclamații)

Trăiască principele nostru Weimar!

LA MASA A TREIA ȘI A PATRA

(exclamații)

Să ne trăiască ducele de Bernhard!

(Muzica însoțește urările.)

PRIMUL SERVITOR

Ascultă!... Strigăte...

AL DOILEA SERVITOR

(vine în fugă)

Ați auzit?
Închină pentru principele Weimar!

AL TREILEA SERVITOR

Dușmanu-Austriei!

PRIMUL SERVITOR

Și luteranul!

AL DOILEA SERVITOR

Cînd Deodat a ridicat paharul
În sănătatea majestății sale,
Tăcere mormîntală a urmat.

PIVNICERUL

La băutură multe se petrec,
Şi dacă eşti o slugă-adevărată
Nu ți se cade să auzi nimic.

AL TREILEA SERVITOR
(mai la o parte, către al patrulea servitor)

Ascute-ți bine urechiuşa, Johann,
Să-i povestim părintelui Quiroga
De toate, cît mai multe; -n schimb ne-o da
Un număr însemnat de indulgențe.

AL PATRULEA SERVITOR

Eu de aceea mă-nvîrtesc mereu
În jurul mesei unde este Illo
Şi-mi fac de lucru-acolo, cît mai mult;
Ei, bine, află că vorbeşte straşnic!
(Amîndoi merg la mese.)

PIVNICERUL
(către Neumann)

Dar cine este domnul, negriciosul,
Ce poartă crucea-ceea şi vorbeşte
Cu contele de Pally-atît de tainic?

NEUMANN

E unul dintre oamenii aceia
În care dînşii se încred prea mult:
Un spaniol, Maradas se numeşte.

17*

PIVNICERUL

Vă spun: cu spaniolii nu-i a bună.
Romanicii nu-s vrednici de nimic.

NEUMANN

O, vai de mine, pivnicerule,
Ar trebui să nu vorbeşti aşa!
Sînt printre ei şi generali de frunte
La care Friedland ţine foarte mult.

(Terzky vine şi ia scrisoarea. La mese se produce mişcare.)

PIVNICERUL
(către servitori)

Vedeţi că generalul de divizie
S-a ridicat. Luaţi seama! Vor să plece.
Daţi scaunele la o parte! Mergeţi!

(Servitorii se duc în grabă către partea din fund a scenei. Cîţiva oaspeţi vin în faţă.)

Scena VI

Octavio Piccolomini vine vorbind cu Maradas şi amîndoi se opresc în faţă, într-o parte a scenei. Pe cealaltă parte trece Max Piccolomini, singur, îngîndurat şi fără a-l interesa acţiunile celorlalţi. În mijloc, ceva mai înapoi, se adună Buttler, Isolani, Götz, Tiefenbach, Colalto şi, puţin mai tîrziu, contele Terzky

ISOLANI
(pe cînd toţi ceilalţi înaintează)

Colalto, noapte bună! Noapte bună!
Mai potrivit zis: bună dimineaţa!

GÖTZ

(către Tiefenbach)

Confrate, să-ți fie de bine! Ce zici?

TIEFENBACH

A fost o masă-ntr-adevăr regească!

GÖTZ

Într-adevăr, contesa se pricepe!
De la bătrîna soacră le-a-nvățat —
S-o odihnească Domnul în mormînt,
Că tare gospodină mai era!

ISOLANI

(vrea să plece)

Dați lumînări, dați niște lumînări!

TERZKY

(vine cu scrisoarea la Isolani)

Confrate, stai te rog numai o clipă,
Căci trebuie semnat aici ceva!

ISOLANI

O semnătură? Sigur, cîte vrei!
Numai să mă scutești de-a o citi!

TERZKY

Nu, n-am să vă mai obosesc! Îmi dați
Doar o iscălitură. Este vorba
De jurămîntul pe care-l cunoașteți!

ISOLANI

(întinzînd scrisoarea lui Octavio)

Precum se nimerește, la-ntîmplare!
Acum nu se mai ia, știți, după rang!

(Octavio își aruncă privirile asupra scrisorii cu o indiferență aparentă. Terzky îl observă, urmărindu-l de la distanță.)

GÖTZ

(către Terzky)

Domnule conte,-ngăduiţi să-mi iau
Rămas bun!

TERZKY

Dar de ce așa grăbit?
Încă ceva,-nainte de culcare!

(Către un servitor.)

Ascultă!

GÖTZ

Mulţumesc, dar nu mai pot!

TERZKY

Un joc de cărţi!

GÖTZ

Vă rog să mă-nțelegeți!

TIEFENBACH

(se așează)

Iertaţi-mă! Nu mai pot sta-n picioare!

TERZKY

Da, da! Vă rog, domnule general!
Întocmai ca la dumneavoastră-acasă!

TIEFENBACH

Mi-e capul limpede, stomacul zdravăn,
Numai picioarele nu mă ascultă!

ISOLANI

(arătînd către pîntecele lui)

De fapt, știți, fie vorba între noi,
Povara ce v-apasă e cam mare.

(Octavio a semnat și dă apoi scrisoarea lui Terzky, care o înmînează lui Isolani. Acesta merge la masă să semneze.)

TIEFENBACH

Din Pomerania, știți, mi se trage;
Luptam acolo-n frig și pe zăpadă.
Întreaga viață o să am de tras.

GÖTZ

E-adevărat, așa e suedezul,
De anotimp nu-i pasă niciodată.

(Terzky predă scrisoarea lui Maradas, care merge la masă să semneze.)

OCTAVIO

(se apropie de Buttler)

Cum văd, domnule colonel, nu-ți plac
Nici dumitale,-asemeni bacanale!
Și cred că în vîrtejul unei lupte,
Cu mult mai bine te-ai putea simți,
Decît la un asemenea ospăț.

BUTTLER

Mărturisesc că nu e felul meu!

OCTAVIO

(apropiindu-se confidențial)

Şi nici al meu, te pot încredința!
Mă bucur mult, stimate colonel,
Că-n felul de-a gîndi ne potrivim!
Îmi place, la un păhărel de Tokay,
Să fim cel mult cinci-șase buni prieteni,
Şi toți, cu inimile larg deschise,
În jurul unei mese să purtăm
Vorbire plină de înțelepciune.

BUTTLER

Cînd mi se dă prilejul, nu zic ba.

(Hîrtia ajunge la Buttler, care merge la masă pentru a o semna. Partea scenei din față se golește, astfel că cei doi Piccolomini rămîn singuri, fiecare pe cîte o parte a scenei.)

OCTAVIO

(după ce un timp și-a privit mai întîi fiul de la distanță, se apropie puțin de el)

Cred c-ai întîrziat cam mult, amice!

MAX

(se întoarce repede, încurcat)

Eu?... Da... De treburi grabnice ținut!

OCTAVIO

Precum te văd, ești încă dus pe gînduri.

MAX

Ştii bine doar că marea-nvălmășeală
Tăcut întotdeauna m-a făcut.

OCTAVIO
(venind mai aproape de el)

Eu aş putea să ştiu ce te-a oprit
Atît de mult?

(Pauză. Cu şiretenie.)

Şi, totuşi, Terzky ştie.

MAX

Ce ştie?

OCTAVIO
(semnificativ)

Dintre toţi, de lipsa ta
Doar el s-a arătat nepăsător.

ISOLANI
(care i-a observat de la distanţă)

Aşa, bătrîne tată, ia-l din scurt
Şi strînge-l bine! E ceva la mijloc!

TERZKY
(vine cu scrisoarea)

Toţi au semnat? Nu mai e nimeni?

OCTAVIO

Toţi!

TERZKY
(strigă)

Cine mai trebuie să iscălească?

BUTTLER

(către Terzky)

Să-i numărăm, căci trebuie să fie
Întocmai treizeci de iscălituri!

TERZKY

Dar văd aici o cruce.

TIEFENBACH

Eu sînt crucea!

ISOLANI

(către Terzky)

Nu poate scrie, însă crucea lui
Primită e ca o iscălitură,
La fel, şi de creştin, şi de iudeu.

OCTAVIO

(grăbit, către Max)

Să mergem împreună, colonele!
E cam tîrziu!

TERZKY

Aici semnează numai
Un Piccolomini.

ISOLANI

(arătînd spre Max)

Băgaţi de seamă,
Lipseşte doar acest „oaspe de piatră"
Ce n-a fost bun, tot timpul, de nimic!

(Max primeşte din mîna lui Terzky scrisoarea, pe care o priveşte cu gîndurile absente.)

Scena VII

Cei dinainte. Din camera din fund vine Illo, foarte aprins, ținînd potirul de aur în mînă; îl urmează Götz și Buttler, care vor să-l calmeze.

ILLO

Ce vreți? Ia mai lăsați-mă în pace!

GÖTZ ȘI BUTTLER

Dar înțelege, Illo, nu mai bea!

ILLO

(merge la Octavio, îl îmbrățișează și bea)

Octavio, în sănătatea ta!
Și toată supărarea să se-nece
În dușca asta de-nfrățire! Știu
Că niciodată tu nu m-ai iubit.
Nici eu pe tine, să mă bată Sfîntul!
Dar să uităm trecutul! Pentru tine,
Eu am o stimă nemaipomenită

(îl sărută de mai multe ori)

Și sînt prietenul tău cel mai bun.
Luați seama! Cine va-ndrăzni să-i spună
Pisică falsă,-o va păți cu mine!

TERZKY

(aparte)

Nu ești în toate mințile, ce faci?
Dar nu uita unde te afli, Illo!

ILLO

(cu o cordialitate naivă)

Ei, şi? Sînt doar prieteni buni, de-ai noştri!

(Radios, se uită împrejur.)

Mă bucur că nu este printre noi
Vreunul ce-ar putea fi potlogar!

TERZKY

(grăbit, către Buttler)

Te rog, ia-l, Buttler, dumneata de-aici!

(Buttler îl duce pe Illo la bufet.)

ISOLANI

(către Max, care pînă acum privise absent la hîrtie)

Cît ai de gînd să ne mai ţii, confrate?
Ai cercetat-o? Da?

MAX

(trezit ca dintr-un vis)

Şi ce să fac?

TERZKY ŞI ISOLANI

(deodată)

S-o iscăleşti.

(Se observă cum Octavio îşi îndreaptă privirea spre el, cu o încordată temere.)

MAX

(dînd scrisoarea înapoi)

Lăsaţi-o pînă mîine!
E vorba de un lucru pentru care
Azi nu am chef! Să mi-o trimiteţi mîine!

TERZKY

Gîndește-te!

ISOLANI

Ei, hai, semnează! Cum?
El, cel mai tînăr, n-o fi vrînd acum
Să fie mai deștept decît noi toți?
Privește-aicea, toți am iscălit;
Și tatăl tău și-a dat iscălitura!

TERZKY

(către Octavio)

Fii autoritar, fă-l să-nțeleagă!

OCTAVIO

El e major!

ILLO

(a așezat potirul pe bufet)

Dar despre ce e vorba?

TERZKY

Nu vrea să iscălească jurămîntul!

MAX

Le-am spus să mai aștepte pînă mîine!

ILLO

Nu te-așteptăm! Noi toți am iscălit,
Deci trebuie să iscălești și tu!
Hai, iscălește!...

MAX

Noapte bună, Illo!

ILLO

A, nu! Nu-mi vei scăpa tu mie-aşa,
Căci ducele acum va trebui
Prietenii să şi-i cunoască bine!

(Toţi se adună în jurul lor.)

MAX

El ştie bine,-aşa cum toţi o ştiu,
Ce fel de simţăminte îi nutresc;
Deci, nu-i nevoie de fanfaronadă!

ILLO

Aceasta-i mulţămirea ta? Lui Friedland
Aşa îi trebuie, căci totdeauna,
Latinilor le-a dat întîietate!

TERZKY

(în mare încurcătură, către comandanţii care se mişcă plini de tumult)

Vă rog nu ascultaţi, în gura lui
Doar ameţeala vinului vorbeşte!

ISOLANI

(rîzînd)

Nimic nu poate vinul născoci;
Întotdeauna el destăinuieşte!

ILLO

Cel care nu-i cu mine, stă împotriva-mi!
O, biete cugete plăpînde! Dacă

Nu le strecori uşor printr-o portiţă,
Sau printr-o clauză chiar...

TERZKY

(îl întrerupe repede)

A turbat!
Vă rog, prieteni, nu-l băgaţi în seamă!

ILLO

(strigă şi mai tare)

Da, printr-o clauză, nu au scăpare!
Ce clauză?... Dracu s-o ia!... O clauză!

MAX

(devine atent şi se uită încă odată la scrisoare)

E vorba de-o primejdie aici?
Ciudat îmi pare! Să mă uit mai bine!

TERZKY

(deoparte, către Illo)

Dar ce faci, Illo? Tu ne nimiceşti!

TIEFENBACH

(către Colalto)

Eu am simţit: -nainte de ospăţ,
Cu totul altfel s-a citit scrisoarea!

GÖTZ

Şi mie mi se pare tot aşa!

ISOLANI

Ce-mi pasă! Unde stau atîtea nume,
De ce n-ar sta şi-al meu!

TIEFENBACH

Naintea mesei
O clauză sta scrisă cu privire
La jurămîntul faţă de-mpărat.

BUTTLER

(către unul dintre comandanţi)

Dar, domnilor, ruşine să vă fie!
Luaţi seama,-mprejurarea-i grea! Acuma
Se pune întrebarea: îl vom ţine
Pe duce, sau îl vom lăsa să plece?
Să nu ne repezim, să nu fim aspri!

ISOLANI

(către unul dintre generali)

Ce, ducele s-a îngrădit cu clauze,
Cînd regimentul ţi l-a-ncredinţat?

TERZKY

(către Götz)

Sau cînd livrările,-ntr-un an, aduc
Domniei tale zece mii de franci?

ILLO

Mişei, cei ce ne-ar crede ticăloşi!

TIEFENBACH

O, vai de mine,-a fost numai o vorbă!

MAX

(a citit hîrtia şi-o restituie)

Pe mîine, aşadar!

ILLO

(se bîlbîie de furie, nu se mai poate stăpîni. Cu o mînă îi întinde scrisoarea, și cu cealaltă îndreaptă spada contra lui)

Nu! Scrie! Iuda!

ISOLANI

Ce faci? Rușine, Illo!

OCTAVIO, TERZKY, BUTTLER

(deodată)

În lături spada!

MAX

(îi prinde repede brațul și-l dezarmează; către Terzky)

Duce-ți-l și-așezați-l într-un pat!

(Pleacă. Illo țipă și aruncă vorbe injurioase, dar este ținut de cîțiva generali. În timp ce pleacă toată lumea, cade cortina.)

ACTUL AL CINCILEA

O încăpere în locuința lui Piccolomini. E noapte.

Scena I

O c t a v i o   P i c c o l o m i n i,   c a m e r i s t u l,   care luminează încăperea, și, imediat,   M a x   P i c c o l o m i n i

OCTAVIO

Îndată ce sosește fiul meu
Să îl trimiți la mine!... Cît e ceasul?

CAMERISTUL

Puțin mai este și se face ziuă!

OCTAVIO

Așează luminările aici!
Culcați-vă! Noi nu vom mai dormi!

(Cameristul pleacă. Octavio se plimbă îngîndurat prin cameră. Max Piccolomini intră, dar Octavio nu-l observă imediat. Max îl privește cîteva clipe.)

MAX

Octavio, ești supărat pe mine?
Eu, știe Dumnezeu, nu-s vinovat

De toată cearta-aceea-ngrozitoare!
Văzusem bine semnătura ta
Şi-ar fi putut să-mi pară-ntemeiată
A ta-ncuviinţare; însă eu,
Tu ştii, în astfel de împrejurări,
Nu după capul altora mă iau,
Ci numai după capul meu!

OCTAVIO

(se duce la el şi-l îmbrăţişează)

Aşa!
De el s-asculţi mereu şi-n viitor!
Da, dragul meu copil! De astă dată
El te-a călăuzit cu mult mai bine
Decît a tatălui tău pildă. Da!

MAX

Ce vrei să spui? Mai limpede!

OCTAVIO

Îndată!
În urma celor petrecute-azi-noapte,
Să nu mai fie între noi vreo taină!

(După ce se aşează amîndoi.)

Max, ce părere ai de jurămîntul
Pe care ni l-au dat să-l iscălim?

MAX

Socot că nu-i ceva vătămător!
Deşi nu-mi plac asemenea tertipuri!

OCTAVIO

Deci nu împins de vreun alt temei
Le-ai refuzat a ta iscălitură
La care ei vroiau să te silească!

MAX

Era un lucru grav — am fost distrat —
Şi-apoi povestea nu mi s-a părut
Prea grabnică.

OCTAVIO

Max, spune-mi-o deschis!
Tu nici o bănuială n-ai avut?

MAX

Ce fel de bănuială? Nu, deloc!

OCTAVIO

Să-i mulţumeşti îngerului tău bun,
Piccolomini, care te-a ferit
De o prăpastie, fără să ştii!

MAX

Nu te-nţeleg!

OCTAVIO

Ascultă! Îţi cereau
Să-ţi legi cuvîntul pentru-o mîrşăvie;
Cu-o trăsătură de condei să-ţi lepezi
Îndatoririle şi jurămîntul.

MAX

(se ridică)

Octavio!

OCTAVIO

Așează-te, amice!
Mai ai să afli multe de la mine!
Trăit-ai ani de-a rîndu-ntr-o orbire
De nențeles. Se pune-acum la cale,
Sub ochii tăi, o neagră uneltire.
Puterea iadului va-ntuneca
Senina zi a simțurilor tale.
Îți voi vorbi, n-am voie să mai tac,
Căci ochii trebuie să ți-i dezleg!

MAX

Nainte de-a vorbi, gîndește bine,
Căci dacă-i vorba de închipuiri
— Și cred că n-ar putea fi altceva —
Scutește-mă! Deloc nu-s pregătit
Să le ascult în liniște acum.

OCTAVIO

Pe cît de tare e temeiul tău
De-a te feri într-una de lumină,
Pe-atît de tare e al meu, și grabnic,
De a ți-o scoate-ndată la iveală.
Aș fi putut, Max, să te las în pace,
Pe seama sufletului tău curat
Și-n grija judecății tale proprii,
Dar văd cum o primejdioasă cursă
Chiar inimii se pregătește. Taina

(îl fixează ager cu privirile)

Ce tu mi-ascunzi, o smulge pe a mea.

(Max încearcă să răspundă, dar se poticnește și pleacă ochii rușinat. Octavio reia după o pauză.)

Așadar află că te trag pe sfoară.
Ei urmăresc să-și bată joc de tine
Și, dacă vrei să știi, de noi, de toți.
Pe de o parte, ducele zvonește
Cum că ar vrea să-și părăsească oastea,
Iar pe de altă parte, chiar acum,
Își face pregătirile pe-ascuns...
Să-i fure împăratului armata,
Pe care să o treacă la dușman.

MAX

Cunosc eu basmu-acesta! Nu credeam
Să-l mai aud chiar și din gura ta!

OCTAVIO

Și totuși gura care ți-a vorbit
Te-asigură că nu-i un simplu basm.

MAX

Pe duce voi îl socotiți nebun!
Putea-va el gîndi să-ademenească
Treizeci de mii de oameni, bravi soldați,
Cinstiți și încercați în bătălie
— Cu peste-o mie nobili printre ei —
Să-i facă să își uite datoria,
Să-și calce jurămîntul și onoarea,
Pentru un scop atît de ticălos?

OCTAVIO

A, nu! Chiar o asemeni mîrșăvie
N-ar săvîrși. Ce vrea el de la noi
Se-ascunde sub un nume ce se pare

Cu mult nevinovat. Nu vrea decît
Să dăruiască țării sale pacea.
Deoarece-mpăratului nu-i place
O pace încheiată-n felul-acesta,
El, totuși... urmărește să-l silească.
Vrea să împace părțile-nvrăjbite,
Iar pentru toată osteneala sa,
Ca o răsplată, ține să-și păstreze
Boemia pe care-o stăpînește.

MAX

Dar ne-a greșit el cu ceva, Octavio,
Ca tocmai noi nevrednic să îl credem?

OCTAVIO

Nu este vorba de ce credem noi!
Aici dovezile cele mai limpezi
Și faptele vorbesc. Tu știi, copile,
Ce rău stăm noi cu cei de la Viena;
Nici nu-ți închipui cîte născociri
Și cîte uneltiri au pus la cale,
Pentru-a sădi în tabără răscoala.
Sînt rupte toate-acele legături
Ce-atît de strîns țineau pe ofițer
De împăratul său, și pe soldat
Cu-ncredere de viața lui civilă.
Cu statul față-n față se găsesc
Și fără disciplină, fără lege,
În loc să-l apere ca mai-nainte,
Îndreaptă spada împotriva lui.
Și astăzi pînă-acolo am ajuns

Că tremură şi împăratul nostru
De frica propriilor lui armate...
De-al trădătorilor pumnal se teme
Chiar în palatul său de la Viena;
Şi e pe cale de a hotărî
Refugiul micilor nepoţi ai săi;
Dar nu de svezi şi luterani se teme,
Nu, ci de propriile sale trupe.

MAX

Destul, destul! Mă faci să mă cutremur!
Eu ştiu că lumea tremură de-o spaimă
Deşartă; însă amăgirea-aduce
Adevăratele nenorociri.

OCTAVIO

Nu este-o amăgire. Se va-ncinge
Război civil — cu totul nefiresc —
La grabnice măsuri de nu vom trece.
Bravi comandanţi sînt cumpăraţi de mult,
Supuşii lor îşi clatină credinţa,
Se mişcă regimente, garnizoane,
Străinilor cetăţi se-ncredinţează;
Lui Schafgotsch, care dă de bănuit,
I-au dat comanda trupelor Sileziei,
Lui Terzky i s-au dat cinci regimente
De cavalerie şi pedestraşi.
Iar trupa cea mai bine echipată,
Lui Illo, Kinsky, Buttler, Isolani.

MAX

Şi nouă tot la fel, la amîndoi!

OCTAVIO

Încredințați că noi sîntem ai lor
Şi că ne-atrag prin mari făgăduieli.
Ei mi-au şi dat ducatele Sagan
Şi Glatz. Văd bine undița cu care
Ei trag nădejde să te poată prinde.

MAX

Nu, nu-i adevărat!

OCTAVIO

Deschide-ți ochii!
De ce gîndeşti că ne-a chemat la Pilsen?
Să țină sfat cu noi? Cînd oare Friedland
De sfatul nostru-a mai avut nevoie?
Sîntem chemați pentru-a ne vinde lui,
Şi de nu vrem, ostateci îi rămînem.
De-aceea Gallas n-a venit aici
Şi nici pe tatăl tău nu l-ai vedea
Acuma, dacă n-ar fi fost silit
De o îndatorire mai înaltă.

MAX

Nu face ducele o taină-acum,
Cînd noi am fost chemați de dragul lui!
De brațul nostru are-acum nevoie
Pentru-a-și păstra puterea — recunoaște!
El pentru noi atîtea a făcut,
La rîndul nostru-avem, deci, datoria
Să facem pentru el și noi ceva!

OCTAVIO

Dar știi tu ce va trebui să facem?
Ți-a spus-o Illo, cînd s-a dat de gol,
În amețeala lui. Adu-ți aminte
De cele ce-ai văzut și-ai auzit!
Nu dovedește scrisul plăsmuit,
Cu lipsa clauzei hotărîtoare,
Că vor de-un lucru josnic să ne lege?

MAX

Povestea cu hîrtia de-astă-noapte
Nu-nseamnă pentru mine altceva,
Decît o glumă proastă de-a lui Illo.
Acestor neamuri de hapsîni le place
Să-mpingă lucrurile prea departe.
Ei văd că ducele s-a rupt de curte
Şi cred că pot să-i facă un hatîr,
Dar adîncesc prăpastia mai mult,
Chiar fără vreo nădejde de scăpare.
Iar Friedland, crede-mă, din toate astea,
Nimic nu știe!

OCTAVIO

Îmi pare rău că trebui'
Să sfarm credința ta-ntr-un om, credință
Ce ți se pare-atît de-ntemeiată,
Dar nu te pot cruța. Va trebui,
Prin grabnice măsuri, să treci la fapte.
Vreau, prin urmare, să-ți împărtăşesc
Că tot ce ți-am destăinuit acum

— Părîndu-ți lucruri neadevărate —
Din gura ducelui le-am auzit...
Da! Chiar din gura lui.

MAX

(cu o puternică emoție)

Cu neputință!

OCTAVIO

De altfel, eu aflasem pe-altă cale
Ceea ce ducele-mi încredințase,
Și-anume, că e hotărît să treacă
De partea suedezilor cu oastea
Și-n fruntea celor două mari armate
Să meargă să-l silească pe-mpărat.

MAX

El este aprig. Simțitor jignit
De curte, într-o clipă de mînie,
Da, înțeleg să-și fi ieșit din fire!

OCTAVIO

A, nu! El totul mi-a încredințat
Cu sînge rece.-A mea uimire luînd
Drept teamă,-n taină, el mi-a arătat
Scrisori de la saxoni și suedezi,
Îndreptățindu-l să nădăjduiască
În anumite ajutoare.

MAX

Nu!
Nu pot să cred! Nu, nu se poate, nu!

Tu nu-nţelegi că asta nu se poate?
De ţi-ai fi arătat în faţa lui
A ta-ngrozire cu adevărat,
S-ar fi lăsat el dăscălit de tine?...
Tu n-ai mai sta cu viaţă-n faţa mea!

OCTAVIO

De fapt mi-am arătat nedumerirea:
Cu stăruinţă, cu temeinicie,
L-am sfătuit să-şi lepede gîndirea.
Dar groaza şi simţirile adînci
Din inimă, i le-am ascuns cu totul.

MAX

Putuşi să fii atît de prefăcut?
Cînd adineaori tu l-ai ponegrit,
N-am dat crezare celor ce spuneai;
Acum, cînd singur chiar te ponegreşti,
Cu-atîta mai puţin am să te cred.

OCTAVIO

În taina lui n-am vrut să mă amestec!

MAX

Încrederea-i nu merita-ascunzişuri.

OCTAVIO

De adevăr l-am socotit nevrednic.

MAX

Iar tu şi mai nevrednic să-l înşeli.

OCTAVIO

În viaţă, fiul meu, nu-ntotdeauna
Îţi este cu putinţă să rămîi

Cu sufletul curat, ca un copil,
Așa cum glasul inimii te-ndeamnă!
Mereu îndreptățit a te-apăra
În contra vicleniei ticăloase,
Nici sufletul cinstit nu-ți mai rămîne
Adevărat. Blestemul faptei rele
Acesta-i chiar: mereu tot zămislind,
Ea veșnic trebuie să nască răul.
Eu nu filozofez — ci datoria-mi fac!
Ținuta mea-mpăratu-o poruncește.
Ar fi cu mult mai bine, cred și eu,
S-asculți de inimă întotdeauna,
Dar, astfel, ești silit de multe ori
Să-ți lepezi scopul bun. Aici se cere,
Orice ne-ar spune inima, copile,
Să îl slujim cinstit pe împărat.

MAX

Ești azi de nențeles. Nu te pricep!
Îmi spui că inima el și-a deschis
Cinstit, pentru-un scop rău, iar tu socoți
Că pentru un scop bun l-ai înșelat!
De-ajuns! Te rog — nu-mi poți răpi amicul!
Mai bine lasă-mă, să nu-mi pierd tatăl!

OCTAVIO

(își stăpînește susceptibilitatea)

Și încă nu știi totul, fiul meu!
Îți voi destăinui și altceva.

(După o pauză.)

Ei bine, ducele s-a înarmat;
Se bizuie pe steaua lui. Gîndește
Să dea năvală pe neașteptate
Şi negreşit în mînă să-i cădem.
Amarnic însă se va înşela;
Şi noi am luat măsuri. Va nimeri
Cel mai nenorocit destin al său!

MAX

Nu, tată, nu! Te rog, nu te pripi!
Pe sfinții toți din ceruri te conjur!

OCTAVIO

Călcînd cu pasul lin, s-a furişat
Pe drumul său atît de ticălos,
Dar tot așa de lin, și-n chip șiret,
L-a urmărit grozava răzbunare
Ce-i stă de mult în spate nevăzută,
Şi înc-un pas de va mai îndrăzni,
Se va-ngrozi izbindu-se de ea.
L-ai întîlnit pe Questenberg la mine.
Tu n-ai putut cunoaște deocamdată
Decît însărcinarea lui deschisă;
Dar el și una tainică mai are,
Ce-a fost adusă numai pentru mine.

MAX

Am voie să o știu?

OCTAVIO

Ascultă, Max!
Prin ale mele vorbe,-n mîna ta

Pun viața mea și bunăstarea țării.
De Wallenstein o dragoste te leagă;
E scump inimii tale și îi porți
Adînc respect din fragedă junețe.
Acuma tu nutrești dorința să...
O, lasă-mă ca totuși să previn
Încrederea șovăitoare-a ta!
Acuma, așadar, nutrești dorința
Să te apropii și mai mult de el!

MAX

Tată!

OCTAVIO

În inima ta mă încred!
Dar pot fi sigur că-ți vei ține firea?
Vei fi tu oare-n stare să pășești
Naintea lui cu fața liniștită,
Îndată după ce-ți voi arăta
Întreaga soart-a omului acesta?

MAX

De vreme ce-l vei scoate-nvinuit!...
(Octavio scoate o hîrtie din casetă și i-o dă lui Max.)
Cum? O scrisoare chiar de la-mpărat?

OCTAVIO

Citește-o!

MAX

(după ce a aruncat o privire asupra scrisorii)
Friedland osîndit, proscris?

OCTAVIO

Întocmai!

MAX

O, dar asta-i prea de tot!
E o greşeală înspăimîntătoare!

OCTAVIO

Citeşte mai departe!... Ţine-ţi firea!

MAX

(după ce a citit mai departe, îndreaptă o privire plină de surprindere asupra lui Octavio)

Cum? Ce? Tu eşti...

OCTAVIO

O vreme. Pînă cînd
Soseşte-aicea regele ungar
Mi s-a încredinţat comanda mie.

MAX

Şi crezi că poţi s-o smulgi din mîna lui?
Nici să nu-ţi dea prin gînd! O, tată, tată!
Nenorocită sarcină-ai primit!
Şi de hîrtia-aceasta... de aceasta
Vrei să te foloseşti? Vei îndrăzni
Să mergi în mijlocul oştirii sale,
Unde-i înconjurat de mii de oameni,
Pentru a-l dezarma pe-acest titan?
Vei fi pierdut şi tu, şi noi, cu toţii!

OCTAVIO

Eu îmi dau seama ce-am să risc aici!
În braţele destinului mă aflu,

Iar el va ocroti, cu scutul său,
O credincioasă casă-mpărătească
Şi oarba făptuire va sfărma.
Mai are împăratul slujitori
Ce-i poartă o credinţă neclintită,
Şi-n tabără destui bărbaţi viteji
Să lupte pentru pricina cea dreaptă.
Pe toţi cei devotaţi i-am prevenit,
Pe ceilalţi îi vom supraveghea.
Aştept numai un semn şi, de îndată...

MAX

Şi sprijinindu-te pe-o bănuială,
Tu vrei numaidecît să treci la fapte?

OCTAVIO

Departe de-mpărat să se arate
Ca un tiran! Nu gîndul rău vroieşte
Să-l pedepsească el, ci numai fapta.
Destinul ducelui în clipa asta
E încă-n mîna lui. De se-nvoieşte,
Se leapădă de crimă şi, atunci,
Comanda fără larmă i se ia,
Primind-o fiul majestăţii sale.
Un drept surghiun, în propriile castele,
Nu-nseamnă o pedeapsă pentru Friedland,
Ci mai curînd o binecuvîntare.
Dar dacă pasul cel dintîi vădit...

MAX

Şi ce-nțelegi printr-un asemeni pas?
Nicicînd el nu va face-un pas mişelnic!
Tu, însă,-n stare ești cu răutate
Să judeci chiar pe cel mai cuvios.

OCTAVIO

Oricît a fost de culpeş scopul lui,
Tot ce-a-ntreprins, în ochii lumii încă
Mai suferă o judecată blîndă.
Eu de scrisoare nu mă folosesc,
Cît timp nu se va săvîrşi o faptă
Ce netăgăduit va dovedi
Osînda pentru-nalta lui trădare.

MAX

Şi cine îl va judeca?

OCTAVIO

Chiar tu!

MAX

Atunci de scrisu-acesta nu-i nevoie.
Dar aş putea avea cuvîntul tău,
Că nu păşeşti la fapte mai-nainte
De-a fi... de-a fi şi eu încredințat?

OCTAVIO

Acum, cînd ştii atîtea despre el,
Mai poți să crezi că e nevinovat?

MAX

(vioi)

Pe tine mintea poate să te-nşele,
Dar inima pe mine niciodată!

(Max continuă ceva mai calm.)

Un spirit ca al ducelui de Friedland
Nu poate fi-nţeles ca orişicare.
Aşa cum leagă el destinul său
De constelaţia acestor astre,
Tot astfel se aseamănă cu ele
În ce priveşte mersul lor în taină,
Atît de minunat şi nenţeles.
Lui i se face-o mare nedreptate;
Dar toate se vor lămuri-n curînd
Şi-l vom vedea ieşind strălucitor
Din negura acestor bănuieli.

OCTAVIO

Aş vrea să sper şi eu că-aşa va fi!

Scena II

Cei dinainte, cameristul, apoi un curier.

OCTAVIO

Ce e?

CAMERISTUL

Un sol grăbit aşteaptă-afară!

OCTAVIO

Acum, așa de dimineață? Cine-i?
De unde vine?

CAMERISTUL

Nu a vrut să-mi spună!

(Cameristul pleacă. Intră un cornet.)

OCTAVIO

A, dumneata, cornet? Vii de la Gallas?
Scrisoarea!

CORNETUL

Însărcinarea mea-i verbală,
Căci generalul meu s-a cam temut.

OCTAVIO

Ce-s-a-ntîmplat?

CORNETUL

El vă trimite știrea...
Dar pot să vă vorbesc aici, deschis?

OCTAVIO

Da! Fiul meu cunoaște totu-acum!

CORNETUL

L-am prins, e-n mîna noastră!

OCTAVIO

Cum? Pe cine?

CORNETUL

Pe Sesin, pe mijlocitor!

OCTAVIO

(repede)

L-aţi prins?

CORNETUL

În codrul din Boemia l-a prins,
Ieri dimineaţă, căpitanul Mohrbrand,
Cînd tocmai se-ndrepta spre Regensburg,
Vrînd să le ducă svezilor depeşe.

OCTAVIO

Şi cu depeşele ce s-a făcut?

CORNETUL

Degrabă-au fost trimise la Viena
De general, cu prizonier cu tot.

OCTAVIO

În fine,-n fine! Straşnic! Omu-acela
Ne este vasul cel mai preţios,
Căci e-ncărcat cu lucruri însemnate;
Şi multe s-au găsit?

CORNETUL

Şase pachete,
Cu-acel blazon al contelui de Terzky.

OCTAVIO

De mîna ducelui nimic?

CORNETUL

Nu cred!

OCTAVIO

Şi Sesin?

CORNETUL

Tare s-a înspăimîntat
Cînd i s-a spus că va fi dus la curte;
Dar Altring, contele, i-a dat curaj,
L-a îndemnat să meargă fără teamă,
Numai să spună tot, de bunăvoie.

OCTAVIO

Cum? Altringer se află-acum la voi?
Eu îl ştiam în Linz, bolnav la pat.

CORNETUL

El încă de trei zile se găseşte
În Frauenberg, la generalul nostru.
Au adunat chiar şasezeci de steaguri
Şi m-au trimis pe mine să vă spun
Că-aşteaptă doar porunca dumneavoastră.

OCTAVIO

Se pot petrece multe-n scurtă vreme!...
Şi dumneata cînd trebuie să pleci?

CORNETUL

Cînd dumneavoastră îmi veţi da poruncă.

OCTAVIO

Stai pînă către seară!

CORNETUL

-Am înţeles!

(Vrea să plece.)

OCTAVIO

Dar cred că nu ai fost văzut de nimeni.

CORNETUL

De nimeni! Nici ţipenie de om.
Ca de-obicei, monahii mi-au dat drumul
Să intru prin portiţa mînăstirii.

OCTAVIO

Mergi să te odihneşti şi stai ascuns!
Vreau totu-a dezlega şi-a-ţi da de ştire
Nainte chiar de-al soarelui sfinţit.
Stau lucrurile gata-a se desface.
Deci mai-nainte de sfîrşitul zilei,
Ce se arată tristă-acum pe cer,
Noi trebuie s-avem sorţi de izbîndă!

Scena III

Cei doi Piccolomini

OCTAVIO

Ei, Max, ce zici? Curînd ne deslușim,
Căci toate știu că s-au făcut prin Sesin.

MAX

(care în decursul scenei anterioare se afla într-o vehementă luptă sufletească, acum reia cu hotărîre)

Eu vreau pe-un drum mai scurt să fac lumină!
Rămîi cu bine, tată!

OCTAVIO

Încotro?
Stai, nu pleca!

MAX

Mă duc la duce!

OCTAVIO

Cum?

MAX

(se înapoiază)

De ți-ai închipuit că voi juca
Un rol în farsa ta, te-ai înșelat!
Eu trebuie să merg pe-o cale dreaptă!

Nu aş putea să fiu cinstit în vorbe
Şi-n suflet fals! Cum să-l privesc în tihnă
Pe cel ce, ca amic, se-ncrede-n mine,
Şi cum vrei cugetul să-mi potolesc
Spunîndu-mi „că pe riscul său o face",
Că niciodată nu l-aş fi minţit.
Drept ceea ce m-am dăruit cuiva,
Drept astfel mi se cade să-i rămîn.
La duce merg, şi-l voi sili, chiar azi,
Să-şi apere în faţa lumii faima,
Iar uneltirile de voi urzite,
Prin pasul drept al lui să le zdrobească.

OCTAVIO

Cum? Asta vrei să faci?

MAX

Nu te-ndoi!

OCTAVIO

Văd că m-am înşelat cu tine, Max!
M-am bizuit pe-un fiu mai înţelept,
Care va şti să binecuvînteze
Acele binefăcătoare mîini
Ce-l trag din faţa unei mari prăpastii;
Dar dau de-un orb, pe care l-au prostit
Doi ochi, o patimă l-a îmbătat,
Nemaiputînd a fi tămăduit

Nici de lumina albă-a zilei. Du-te!
Întreabă-l! Fii nesocotit! Trădează
A mea şi-a împăratului tău taină!
Sileşte-mă să săvîrşesc ruptura,
Prin turburări, cu mult mai înainte!
Deci, după ce a noastră tăinuire
A fost atît de bine ocrotită
De-a cerului minune, adormind
Orişice bănuială,- acum trăiesc
Să văd cum, printr-un pas nechibzuit,
Turbat, chiar propriul meu copil sfărîmă
O operă-a politicii de stat
Înfăptuită cu atîta trudă.

MAX

O, cît de mult urăsc şi cît blestem
Acea politică de stat a voastră!
Tocmai prin ea-l siliţi să facă-un pas...
Prin orice mijloace-l învinuiţi,
Căci vreţi oricum să-l scoateţi vinovat!
O, asta nu se va sfîrşi cu bine!
Întîmplă-se ce-o vrea! Dar eu presimt
Nenorocitele desfăşurări.
Căci dacă va cădea acest titan,
O lume-ntreagă va tîri cu sine.
Şi-ntocmai ca un vas în largul mării,
Aprins pe negîndite şi arzînd
Tot echipajul, între cer şi mare

Căzînd, el ne va trage-n jos pe toţi
Cei care sîntem prinşi de soarta lui.
Tu fă cum crezi! Dar mie să-mi dai voie
Precum îmi este felul să mă port.
O legătură limpede, curată,
Rămîne încă între el şi mine.
Şi mai-nainte de sfinţitul zilei,
Vreau să se hotărască dacă eu
Mă lepăd de prieten sau de tată!

(În timp ce pleacă, se trage cortina.)